

DUTCH BIRDING

VOLUME 24 • NO 2 • 2002



Dutch Birding



*Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels*

REDACTIE
Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE
Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 1007
1780 EA Julianadorp
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE
p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR
Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

**COMMISSIE DWAALGASTEN
NEDERLANDSE AVIFAUNA**
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

**COMMISSIE SYSTEMATIEK
NEDERLANDSE AVIFAUNA**
CSNA, p/a George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Nederland
e-mail csna@dutchbirding.nl

TELEFOONLIJNEN
0900-20 321 28
(vogellijn, EUR 0,35/min)
010-4281212 (inspreklijn)

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (tel 023-5378024, fax 023-5376749,
e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, fax 030-2980924,
e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0223-690141, fax 0223-690142,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Gunter De Smet, Ferdie Hieselaar, Diederik Kok, Peter
Meininger, Gerald Oreel, Roy Slaterus en Roland van der Vliet

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Lars Jonsson, Paul
Lehman, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb,
George Sangster, Hadoram Shirihai en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van
Duivendijk, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Anthony McGeehan, Hans van der Meulen,
André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum en Peter de Rouw

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2002 bedraagt: EUR 30.00 (Nederland), EUR
33.00 (Europa) en EUR 36.00 (landen buiten Europa).

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening
01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening
54 93 30 348 van ABN-AMRO (Castricum), o/v 'abonnement Dutch Birding'. Alle reke-
ningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na
ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en
mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de
Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over
vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-
indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende
overzichten aangehouden: *Zeldzame vogels van Nederland* door A B van den Berg &
C A W Bosman (2001, Haarlem) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse
namen van Nederlandse vogels); *Palearctic birds* door M Beaman (1994, Stonyhurst)
(Engelse namen van overige Palearctische vogels); *Vogels van de wereld - complete
checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de
wereld); en *Birds of the world* door C G Sibley (1996, Version 2.0, Cincinnati) (taxonomie
en wetenschappelijke en Engelse namen van overige vogels van de wereld). Voor
afwijkingen van en aanvullingen op bovenstaande overzichten zie Dutch Birding 19: 21-28,
1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-24, 2002.

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar
bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-
4024547), Rob Olivier, Marc Plomp (secretaris, tel 0348-433730) en Laurens Steijn; tevens
is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd.

BESTUURSMEDWERKERS Jeannette Admiraal, Lucien Davids, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo
Heemskerck, Sander Lagerveld, Ger Meesters, Arnold Meijer en Leonie Olivier-van Hille.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Theo Bakker, Max Berlijn, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretaris, tel 050-3139251),
Nils van Duivendijk (voorzitter, tel 072-5203091), Teus Luijendijk, Roland van der Vliet
(archivaris) en Pim Wolf. De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en
de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar, George Sangster (secretaris,
tel 071-5143790) en Ronald Sluys. De CSNA is een commissie van de Dutch Birding
Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2002 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft
bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Rob Stolk bv, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland



F O C U S



THOMSONLAAN 96
2565 JE DEN HAAG
TEL.: 070 363 83 98
FAX: 070 361 71 47

KON. JULIANAPLEIN 10
2274 JD VOORBURG
TEL.: 070 386 35 19
FAX: 070 387 60 53

DÉ SPECIAALZAKEN OP HET GEBIED VAN KIJKERS - CAMERA'S - TELESCOPEN - STATIEVEN OPNAMEAPPARATUUR - VIDEO

NIEUWS EN AANBIEDINGEN

Minidisk-recorder Sony MZ-R700



Opruimprijs van € 275,-
voor € 219,-

Spectaculaire opruimprijen
voor de laatste **Leica BA**
modellen.



Bel voor
uw keuze!

Manfrotto
055AB/128RC
statief
+ super-
handige
draagriem

Normaal:
€ 224,-
Nu combinatieprijs:
€ 184,-



Nikon Coolpix 995

De meest ideale digitale
fotocamera
van dit
moment



Nu in prijs verlaagd naar € 899,-

Speciale digiscoping ringen te koop bij Focus.

Handige koppeling
van uw digitale fotocamera
aan uw telescoop.

Prijs vanaf € 129,-
(afhankelijk van uw
camera-telescoop combinatie)

Kowa TSN 821 + 20-60 zoom



Op=op prijs € 888,-

Alle apparatuur geleverd met Nederlandse garantie
Verzending mogelijk door heel Nederland
Met 20 jaar veldervaring geheid een goed advies
Inruil van camera's, kijkers e.d. mogelijk

BEL VOOR DE LAATSTE PRIJS!

Prijzen incl. BTW. excl. verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden.

Leica • Manfrotto • Minolta • Nikon • Novoflex • Olympus • Optolyth

Bausch & Lomb • Bresser • Bushnell • Bynolyt • Canon • Gitzo • Kowa

Pentax • Sigma • Slik • Sony • Swarovski • Swift • Tamron • Zeiss e.v.a.

INNOVATIE IS ONS DOMEIN

DE SLC-SERIE NU MET SWAROBRIGHT®
VOOR ZICHTBAAR HELDERDERE BEELDEN

SWAROBRIGHT®



Het SWAROBRIGHT® concept werpt een nieuw licht op onze all-roundkijkers: de Swarovski SLC-serie nu met een wereldwijd unieke prismacoating! SWAROBRIGHT® is een innovatieve technologie waardoor voor het eerst het gereflecteerde licht, en daardoor ook het kleurpatroon, gericht kan worden gestuurd. Zo waarborgt SWAROBRIGHT® een reflectiegraad van 99,5% over de volledige breedte van het lichtspectrum. De optische voordelen

van onze SLC-modellen zijn zo nog helderder: maximale kleurechtheid en hoogste lichtdoorlaatbaarheid. Daarnaast beschikken de SLC verrekijkers over tal van andere sterke eigenschappen:

- Stabiele aluminiumbehuizing: buitengewone robuustheid bij gering gewicht.
- Absoluut water- en stofdicht door stikstofvulling en interne scherpstelling.
- Buitengewoon ergonomisch door per-

fekte gewichtsbalans en duimuitsparingen.

- Schok- en geluidsdempende rubberen mantel: geeft ook bij koude aangename grip.
- Ergonomisch geplaatst scherpstellingswiel: draait licht, ook met handschoenen makkelijk te bedienen.

Meer informatie over de Swarovski SLC-modellen vindt u onder www.swarovski-optik.com of bij uw Swarovski dealer.

* Uitgezonderd: Swarovski SLC 8 x 30 WB



SWAROVSKI

OPTIK

MET DE OGEN VAN EEN HAVIK

NV TYROLIT BELGIUM • Afd. Swarovski Optik • Bollinckxstraat 43 • B-1070 Brussel
Tel. 076 / 520 77 71 • Fax 076 / 520 87 17 (Nederlandse nummers) • e-mail: gino.merchiers@tyrolit.com

Grijze Wouwen op Texel in maart 1998 en in Bargerveen in juni-augustus 2000

Marco Witte & Enno B Ebels

De eerste Grijze Wouw *Elanus caeruleus* voor Nederland werd op 31 mei 1971 gefotografeerd in Flevoland (Schipper 1973, van den Berg & Bosman 1999, 2001). Het duurde bijna 27 jaar voordat op 29 maart 1998 de tweede werd ontdekt op Texel, Noord-Holland; deze vogel bleef hier tot 31 maart. De derde volgde relatief snel en betrof een langdurig verblijvend exemplaar van 4 juni tot 23 augustus 2000 in het Bargerveen, Drenthe. In dit artikel worden beide recente gevallen gedocumenteerd.

Texel, 29-31 maart 1998

Op zondag 29 maart 1998 ontdekte Marco Witte rond 11:00 een opvallende lichte roofvogel op

de plek die bij vogelaars bekend staat als 'de tuintjes', in de Eierlandse Duinen ten noorden van De Cocksdorp, Texel. De vogel zat in een boom; MW had aan een korte blik op deze onmiskenbare soort genoeg om zeker te zijn van de determinatie als Grijze Wouw. Na het waarschuwen van Arend Wassink werd de melding 'wereldkundig' gemaakt. Binnen enkele uren waren de eerste vogelaars van de vastewal overgestoken en ter plaatse. Gedurende de drie dagen dat de vogel aanwezig was verbleef deze bijna uitsluitend op de noordpunt van het eiland. Hier kon de vogel regelmatig vliegend en jagend worden bekeken. Op 31 maart werden de afstanden waarover de vogel vloog groter en rond het

62 Grijze Wouw / Black-winged Kite *Elanus caeruleus*,
Eierlandse Duinen, Texel, Noord-Holland,
29 maart 1998 (Arnoud B van den Berg)



63 Grijze Wouw / Black-winged Kite *Elanus caeruleus*,
Eierlandse Duinen, Texel, Noord-Holland,
30 maart 1998 (René van Rossum)





64 Grijze Wouw / Black-winged Kite *Elanus caeruleus*, Eierlandse Duinen, Texel, Noord-Holland, 29 maart 1998 (Arnoud B van den Berg)

middaguur werd hij uit het oog verloren; waarschijnlijk was hij langzaam in zuidelijke richting afgezakt. In totaal hebben ruim 200 vogelaars de Grijze Wouw kunnen bekijken. De ontdekking van de vogel gebeurde in een periode met zuidenwind en opvallend milde temperaturen en viel samen met de eerste waarneming van deze soort voor Denemarken bij Skagen, Nordjylland, op exact dezelfde datum (Witte 1998).

De beschrijving is gebaseerd op aantekeningen van MW, videobeelden van Marc Plomp (cf Plomp et al 1999) en foto's van Arnoud van den Berg, Jan van Holten, Martijn de Jonge en René van Rossum (cf de Jonge 1998, van den Berg & Bosman 1999, 2001; Alula 4: 70, 1998, Birding World 11: 133, 1998, 12: 16, 1999, Dutch Birding 20: 85, plaat 40-41, 100, plaat 58-59, 1998, 21: 311, plaat 325, 1999, Takkeling 6: 141-142, 1998).

GROOTTE & BOUW Formaat ongeveer als Torenvalk *Falco tinnunculus*, waarmee echter niet direct in veld te vergelijken. Vrij dikke vogel met lange, aan basis relatief brede vleugels, korte staart en brede, platte kop. Middelste staartpennen iets korter dan overige, resulterend in ondiepe V, (alleen) in zit zichtbaar.

KOP Kruin, achterhoofd en nek lichtgrijs. Teugel en voorhoofd wit. Wenkbrauwstreep wit. Streek rond oog zwart, met voor oog zwarte vlek.

BOVENDELEN Mantel, rug, schouder, stuit en bovenstaartdekveren grijs, iets donkerder dan kop.

ONDERDELEN Wit tot grijswit.

BOVENVLEUGEL Handpennen grijs, buitenste met donkere top. Armpennen grijs. Handpendekveren grijs. Grote armpendekveren grijs, middelste en kleine armpendekveren zwart. Duimvleugel zwart. Vleugelboeg wit.

ONDERVLEUGEL Handpennen zwart, armpennen en alle dekveren licht (nagenoeg wit) en oksel wit; duimvleugel zwart. Geen donkere polsvlek.

STAART Middelste staartpennen grijs, overige wit.

NAAKTE DELEN Snavelbasis lichtgeel, rest van snavel zwart. Iris zeer donker bruinrood. Poot felgeel met oranje waas; nagels zwart.

GEDRAG In zit meestal op uitkijkpunt (duintop, struik, boom) verblijvend. (Opvallend hierbij was dat kop net als bij uilen over grote hoek gedraaid kon worden.)

Vliegend met vrij ondiepe slagen, onderbroken door glijpauzes waarbij armvleugel omhoog gehouden, met handvleugel vlak en iets naar voren gericht. Tijdens jagen biddend, waarbij armvleugels onder grote hoek gehouden en staart iets naar beneden. Bij bidden steeds afdalend en laatste c 5 m met vleugels verticaal en poten uitgestrekt naar beneden vallend. Ten minste één keer als prooi Noordse Woelmuis *Microtus oeconomus* vangend (Arend Wassink in litt).

GELUID Niet gehoord.

Bargerveen, 4 juni tot 23 augustus 2000

Op 4 juni 2000 ontdekte Martin Geertsema, medewerker van Staatsbosbeheer, een Grijze Wouw tijdens een inventarisatieronde in het gebied genaamd Meerstalblok dat onderdeel uitmaakt van het uitgebreide veengebied Bargerveen ten zuidoosten van Emmen, Drenthe. Gedurende de eerste twee weken van zijn verblijf werd het nieuws niet breed verspreid. Pas in de avond van 19 juni waren het Wim Nap en Bart-Jan Prak die de vogel 'herontdekten'. Nadat zij de vogel met zekerheid als Grijze Wouw hadden gedetermineerd, werd het nieuws 'wereldkundig' gemaakt en konden vele 10-tallen vogelaars de vogel gedurende zijn lange verblijf te zien te krijgen. Deze kon vanaf de openbare weg slechts zeer beperkt worden waargenomen. In goed overleg en met medewerking van Staatsbosbeheer mochten vogelaars een klein stukje het gebied in lopen, alwaar men op een dijkje een goed overzicht op het terrein had. Desondanks moesten vele mensen zich tevreden stellen met waarnemingen op redelijke afstand en vaak voor korte perioden. Overeenkomstig het gedrag van de soort in de broedgebieden, liet deze vogel zich ook meestal alleen maar in de vroege



65-66 Grijze Wouw / Black-winged Kite *Elanus caeruleus*, Meerstalblok, Bargerveen, Drenthe, 28 juli 2000
(Arian van Dam)

ochtend en in de late namiddag en avond zien, terwijl de vogel overdag vaak 'onvindbaar' was. De vogel bleef tot 23 augustus in het gebied. Enkele malen stak hij de nabijgelegen Duitse grens over maar de waarneming is (nog) niet formeel aanvaard voor Duitsland (van der Vliet et al 2001). In het nabijgelegen Zwartemeer, Drenthe, speelde een plaatselijke snackbar enthousiast in op de toeloop van vogelaars door een 'Patatje Grijze Wouw' aan te bieden.

De beschrijving is gebaseerd op aantekeningen van Max Berlijn, videobeelden van Marc Plomp (cf Plomp et al 2001) en foto's van Arian van Dam en Dirk Moerbeek (cf Dutch Birding 22: 177, plaat 150, 232, plaat 223, 2000, 23: 322, plaat 363, 2001).

GROOTTE & BOUW Kleine compacte roofvogel. In zit vleugelpunten net voorbij staarteinde stekend. Middelste staartpennen iets korter dan overige, resulterend in ondiepe V, (alleen) in zit zichtbaar.

KOP Kruin, achterhoofd en nek lichtgrijs. Wenkbrauwstreep wit. Voorhoofd wit. Streek rondom oog zwart.

BOVENDELEN Mantel, rug, schouder, stuit en bovenstaartdekveren grijs, iets donkerder dan kop.

ONDERDELEN Wit tot lichtgrijs, op flank meer grijs-achtig.

BOVENVLEUGEL Handpennen grijs, buitenste met donkere top. Voorvleugel (bovenvleugeldeken) van lichaam tot aan vleugelboog zwart. Rest van vleugel grijs.

ONDERVLEUGEL Handpennen zwart, armpennen en alle dekveren wit en oksel wit; duimvleugel zwart. Geen donkere polsvlek.

STAART Middelste staartpennen grijs, overige wit.

NAAKTE DELEN Snavel geel met zwarte punt. Iris donker. Poot geel. Nagels donker.

SLEET In ieder geval duidelijke sleet zichtbaar aan rechtervleugel (andere vleugel op dat moment niet goed zichtbaar).

GEDRAG Graag op uitkijkpunt (kale boom) zittend. Vliegend met vrij ondiepe slagen, onderbroken door glijpauzes waarbij armvleugel omhoog gehouden, met handvleugel vlak en iets naar voren gericht. Bij jagen biddend, waarbij staart iets naar beneden gehouden.

GELUID Niet gehoord.

Determinatie

De determinatie als grijze wouw *Elanus* was in beide gevallen eenvoudig door de combinatie van grootte, gedrag en karakteristiek verenkleed. De beschrijvingen sluiten alle andere soorten bij voorbaat uit. Het verenkleed van een volwassen mannetje Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* of Steppekiekendief *C. macrourus* vertoont enige

overeenkomst met dat van Grijze Wouw, maar deze soorten kunnen eenvoudig worden uitgesloten op grond van bijvoorbeeld het kleine formaat van Grijze Wouw, de korte staart, het ontbreken van zwarte armdekveren en het vlieggedrag. De in beide beschrijvingen genoemde gele snavel(basis) klopt niet voor Grijze Wouw. In werkelijkheid is de snavel zwart en is alleen de washuid geel. Omdat de precieze overgang moeilijk is vast te stellen, ontstaat in het veld echter gemakkelijk de indruk dat de basis van de snavel geel is.

Voor een sluitende determinatie is het van belang de andere soorten grijze vrouwen, die mogelijk anderszins als ontsnapte vogels in Europa kunnen opduiken, uit te sluiten. Dit zijn Amerikaanse Grijze Wouw *E leucurus* (Zuid- en Noord-Amerika), Australische Grijze Wouw *E axillaris* (Australië) en Letterwouw *E scriptus* (Australië) (del Hoyo et al 1994, Ferguson-Lees & Christie 2001). Al deze soorten kunnen worden uitgesloten op grond van hun grotere staartlengte en hun afwijkende tekening op de ondervleugel met donkere grote handdekveren en/of middelste- en kleine handdekveren; Letterwouw heeft bovendien een opvallende (soms onderbroken) donkere baan (grote dekveren en handdekveren) over de lichte onderzijde en een andere koptekening, met minder zwart achter het oog en meer zwart voor het oog. Amerikaanse Grijze Wouw is daarnaast iets groter dan Grijze Wouw maar het is de vraag of dit in het veld (zonder directe vergelijking) te zien is.

Van Grijze Wouw worden diverse ondersoorten of populaties onderscheiden. In Afrika, Zuid-Europa en Zuid-Azië komt de nominaat (*E c caeruleus*) voor (inclusief 'vociferus'). Andere ondersoorten zijn *E c hypoleucos* (Filipijnen en Indonesië, inclusief 'sumatranus' en 'intermedius') en *E c wahgiensis* (Nieuw-Guinea). *E c hypoleucos* kenmerkt zich door een witter voorhoofd, het ontbreken van grijze tint op borst en flank en de lichtere onderzijde van de handpennen; *E c wahgiensis* lijkt sterk op de nominaat maar is wat kleiner (Ferguson-Lees & Christie 2001).

Omdat Grijze Vrouwen het juveniele kleed vrij snel verliezen is de leeftijdsbepaling vanaf enkele maanden na het uitvliegen vaak niet meer mogelijk (Ferguson-Lees & Christie 2001). Beide Nederlandse vogels werden als 'adult' gedetermineerd en aanvaard (cf Wiegant et al 1999, van der Vliet et al 2001) omdat ze geen sporen meer van het juveniele kleed vertoonden, zoals een bruin waas op de kop en borst en lichte randen aan de dekveren en slagpennen. In Spanje en

Portugal kunnen Grijze Vrouwen vanaf eind februari beginnen met broeden. Na een broedduur van c 26 dagen (25-28) en 30-35 dagen tot het uitvliegen, duurt het nog enkele weken totdat juveniele Grijze Vrouwen zelfstandig zijn (Cramp 1980). Vanaf juni dient derhalve rekening gehouden te worden met uitzwervende eerste-kalenderjaar exemplaren.

Verspreiding en voorkomen

De dichtstbijzijnde broedgebieden van Grijze Wouw bevinden zich in Spanje, Portugal en Aquitaine, Zuid-Frankrijk. Het eerste broedgeval voor Frankrijk buiten Aquitaine vond in 1998 plaats in de Cévennes (Malthieux & Eliotout 1999). Buiten Europa broedt de soort in bijna geheel Afrika ten zuiden van de Sahara, plaatselijk in Noordwest-Afrika, in Egypte en Soedan (Nijlvallei), in Zuid-Arabië (Yemen en Oman) en in grote delen van Zuid- en Zuidoost-Azië, oostelijk tot Nieuw-Guinea (Ferguson-Lees & Christie 2001). Grijze Vrouwen worden buiten het broedgebied met enige regelmaat waargenomen in andere delen van Frankrijk. In België dateert het enige aanvaarde geval van 27-28 april 1992 te Thuillies, Hainaut (Lafontaine et al 1994); c acht andere meldingen zijn niet gedocumenteerd of bleken op basis van de beschikbare documentatie niet aanvaardbaar (Gunter De Smet in litt). In Duitsland zijn tenminste vijf gevallen aanvaard; het meeste recente geval dateert van 23 april 1996 in Schleswig-Holstein (Deutsche Seltenheitenkommission 1998). De eerdergenoemde waarneming in Denemarken op 29 maart 1998 (van den Berg & Bosman 2001) is het meest noordelijke geval in Europa tot nu toe.

De Nederlandse gevallen uit 1998 en 2000 zijn aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) als respectievelijk tweede en derde geval voor Nederland (Wiegant et al 1999, van der Vliet et al 2001). Naast de drie aanvaarde gevallen is een vondst bekend van een eerstejaars vogel die naar verluidt als verkeersslachtoffer werd opgeraapt op 24 oktober 1992 te Hazeldonk, Rijsbergen, Noord-Brabant (Liosi & van den Berg 1992). Omdat de naam van de vinder onbekend bleef, kwam deze vondst niet voor aanvaarding door de CDNA in aanmerking (van den Berg & Bosman 2001).

Dankzegging

Wij danken Bart Brieffies, Gunter De Smet (Belgisch Avifaunistisch Homologatie Comité), Roland van der Vliet (CDNA) en Arend Wassink voor hun hulp bij het schrijven van dit artikel.

Staatsbosbeheer wordt bedankt voor de medewerking om de vogel van het Bargerveen voor vogelaars 'toegankelijk' te maken.

Summary

BLACK-WINGED KITES ON TEXEL IN MARCH 1998 AND IN BARGERVEEN IN JUNE-AUGUST 2000 On 29-31 March 1998, a Black-winged Kite *Elanus caeruleus* stayed at the northern tip of Texel, Noord-Holland, the Netherlands. From 4 June to 23 August 2000, a Black-winged Kite stayed at Bargerveen, Drenthe, the Netherlands. These records constitute the second and third for the Netherlands. The first was photographed on 31 May 1971 at Flevoland. Remarkably, also on 29 March 1998, a Black-winged Kite was discovered at Skagen, Nordjylland, Denmark, constituting the first for Denmark and the northernmost for Europe.

Both Dutch birds were identified as adult, and as belonging to the nominate subspecies, based on their grey forehead and whitish underparts and underwing primaries. Other *Elanus* species could be excluded on basis of the underwing and head markings.

Verwijzingen

van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Eerste, tweede druk. Haarlem.
Cramp, S (redactie) 1980. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
Deutsche Seltenheitenkommission 1998. Seltene Vogelarten in Deutschland 1996. Limicola 12: 161-227.
Ferguson-Lees, J & Christie, D A 2001. Raptors of the world. Londen.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E

(redactie) 1971. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 4. Frankfurt am Main.
Hagemeijer, W J M & Blair, M J (redactie) 1997. The EBCC atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. Londen.
del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J (redactie) 1994. Handbook of the birds of the world 2. Barcelona.
de Jonge, M 1998. Zeldzame roofvogels in Nederland: Grijze Wouw *Elanus caeruleus* en Giervalk *Falco rusticolus*. Takkeling 6: 141-142.
Lafontaine, D, Lafontaine R-M, van der Elst, D & Dufourny H, 1994. Rapport de la Commission d'homologation Année 1992. Aves 31 (1):1-16.
Liosi, A & van den Berg, A B 1992. Grijze Wouw dood gevonden bij Hazeldonk. Dutch Birding 14: 243.
Malthieux, L & Eliotout, B 1999. Nidification de l'Elanion blanc *Elanus caeruleus* dans les Grands Causses en 1998. Ornithos 6: 50-52.
Plomp, M, Boon, L J R, Groenendijk, C, ter Ellen, R, Opperman, E & van den Berg, A B 1999. Dutch Birding video-jaaroverzicht 1998. Videocassette. Woerden.
Plomp, M, Boon, L J R, van Dam, P, Groenewoud, E, Half, R, Janssen, L, Olivier, R, Opperman, E, Sallaets, G, Wassink, A, Westerlaken, H & Kok, D 2001. Dutch Birding video-jaaroverzicht 2000. Videocassette. Linschoten.
Schipper, W 1973. Waarneming van een Grijze Wouw in Zuidelijk Flevoland. Limosa 46: 93-94.
van der Vliet, R E, van der Laan, J & CDNA 2001. Rare birds in the Netherlands in 2000. Dutch Birding 23: 315-347.
Wiegant, W M, de Bruin, A & CDNA 1999. Rare birds in the Netherlands in 1998. Dutch Birding 21: 309-329.
Witte, M 1998. DB Actueel: Grijze Wouw op Texel. Dutch Birding 20: 98-100.

Marco Witte, Rijperwaard 141, 1824 JR Alkmaar, Nederland (mc.witte@wxs.nl)
Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

Moltoni's Warbler at Heist, Belgium, in May 2001

Gunter De Smet & Tom Goossens

On Sunday 20 May 2001, after a slow morning with virtually no migration, Tom Goossens met Tine Timmerman, Jan Vanwynsberghe and Gunther Vergauwen. They decided to check Sashulle, a nature reserve managed by AMINAL (Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer), at Heist, West-Vlaanderen, Belgium. In the early afternoon, TG flushed a small warbler. First, thoughts went to a *Phylloscopus* warbler because of its small size but the dark appearance and the white in the tail ruled out this possibility. Luckily, the bird showed itself for a couple of seconds in a small willow *Salix*, revealing its off-white submoustachial stripe and pink underparts. TG warned the others that he had found a Subalpine Warbler *Sylvia cantillans* but, perhaps due to his excitement, the bird disappeared into dense cover. The news was spread immediately through the pager system and a few minutes later Gunter De Smet and Han Remaut arrived, soon followed by other birders. After a short search, the warbler was heard calling. GDS suggested that it sounded like Moltoni's Warbler *S c moltonii* (hereafter referred to as *moltonii*), a taxon he had observed in Corsica, France, in 1995. Furthermore, like many others, GDS had attended the excellent lecture by Gabriel Gargallo on *Sylvia* warblers at the Dutch Birding Day in Utrecht, the Netherlands, on 3 February 2001. The bird's plumage and moult features soon confirmed the tentative identification as *moltonii*. The record was carefully documented with photographs by Johan Buckens, TG and HR and sound-recordings by Dominique Verbelen and GV. A recording by Claude Chappuis of the song of a Subalpine Warbler (of an unknown subspecies) in France in April 1965 (Palmér & Boswall 1981) was played to lure the elusive bird into the open. The Moltoni's Warbler became territorial and kept singing vigorously while skulking through dense Common Sea Buckthorn *Hippophaë rhamnoides* vegetation. The recording was audibly different from the song of the Moltoni's Warbler. Once, the bird was chased away by a territorial Common Whitethroat *S communis*; it flew away more than 100 m but soon returned to

defend its favoured area of thorny bushes. An attempt to trap and ring the bird ended in a narrow miss: it flew 20 cm over the mistnet. Throughout the afternoon, c 40 birders managed to see the warbler. In the evening, sonagrams were made by Serge Hoste. The next day (Monday 21 May 2001), Peter Adriaens relocated the Moltoni's Warbler but this turned out to be the last sighting. PA saw the bird for 7 s in total and heard it calling c 10 times. The bird was no longer singing.

The record has been accepted by the Flemish section of the Belgian rarities committee (BAHC) and constitutes the first record of *moltonii* for Belgium.

Description

SIZE & SHAPE Small *Sylvia* warbler with short square-ended tail and long primary projection.

HEAD Upperhead, lore and ear-coverts bluish-grey, side of neck slightly paler bluish-grey. Submoustachial stripe off-white with few brownish-pink feathers, similar in width to that in typical males of subspecies *S c cantillans* (hereafter referred to as *cantillans*) but narrower than in typical males of subspecies *S c albistriata* (hereafter referred to as *albistriata*). Chin and

67 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (Johan Buckens)



throat brownish-salmon-pink.

UPPERPARTS Pale bluish-grey.

UNDERPARTS Buffy soft salmon-pink lacking orange tinge (most saturated on breast and diluted with grey on flank), extending to side of belly and tibia-feathering; belly-centre whitish.

WING All primaries with bluish-grey edges and no pale tip. Pale tertial-fringes contrasting with dark tertial-centres. Lesser and median coverts pale bluish-grey (like colour of upperparts); outer four greater coverts with brownish edges. Large alula-feather neutral brown with sandy outer edge; small alula-feather neutral brown with whitish outer edge. Primary-coverts with bluish-grey outer edge and perhaps slightly darker tip.

TAIL Outer rectrices with white. Upperside pale bluish-grey, not visibly darker than uppertail-coverts and rump. Undertail-coverts coloured like underparts but slightly paler.

BARE PARTS Iris dark orange. Broad orbital ring orange. Lower mandible with bluish base. Leg yellowish.

MOULT & WEAR Some forehead-feathers lost accidentally. All primaries and primary-coverts looked fresh.

VOCALIZATIONS Call rattling *trrrr*, reminiscent of that of Spectacled Warbler *S conspicillata* but much shorter, quite like rapid chittering of Winter Wren *Troglodytes troglodytes* (less like rattle call of Serin *Serinus serinus*), and composed of seven or eight elements (duration and pitch 0.31-0.35 s and 2-11 kHz, respectively). Sometimes *trrrr-t*, followed by short note. Song like *cantillans* but more hurried and rattling. Call-like rattling elements regularly incorporated into song. Call and song files are available at website of BAHC (www.birding.yucom.be/bahc).

Identification

Vocalizations

The call, a consistently rattling *trrrr*, is the best feature of *moltonii* in the field. The calls of both *cantillans* and the subspecies *S c inornata* (hereafter referred to as *inornata*) consist of a single short *tek*, reminiscent of Lesser Whitethroat *S curruca*. The call of *albistriata*, a dry *trek*, is usually uttered in pairs or continuously when the bird is excited (Gargallo 1994, cf Shirihai et al 2001). Gabriel Gargallo (in litt) has commented as follows: 'Call is fully diagnostic. The bird only gave the distinctive contact call of *moltonii*. This call has never been observed in other subspecies. Furthermore, the sonagram shows that even the fine structure corresponds exactly to typical *moltonii*'. The song of *moltonii* is more hurried than in *cantillans* and it more frequently includes call-like rattling elements. The sonagrams of the Belgian Moltoni's Warbler (figure 3-6) were compared with those of two unpublished recordings of *moltonii* by Arnoud van den Berg from Corsica on 15 and 17 April 2001 (figure 1-2). These are similar to those in Gargallo (1994) but several of

them have more than eight or nine elements (11-12).

Plumage

A spring male *moltonii* differs from males of the other subspecies by its (brownish) salmon-pink underparts without an orange tinge reaching the sides of the belly. *Cantillans* has more reddish-orange underparts and *albistriata* shows a marked contrast between the more restricted chestnut tinge on the throat and breast and the whitish remainder of the underparts. In field conditions, however, many Subalpine Warblers look intermediate in underpart coloration. This problem is more obvious in first-summer males which presumably constitute the majority of overshooting Subalpine Warblers during spring migration. Gabriel Gargallo (in litt) has commented as follows: 'The description of the colour of the underparts as being 'buffy' as well as the colour shown in plate 67 suggest that the bird had the characteristic salmon-pink underparts of spring male *moltonii*. My experience indicates that the true colour of Subalpine Warbler underparts is hard to get on photographs (often the pinkish tinge tends to appear misleadingly too orange, thus giving a more *cantillans*-like appearance to an otherwise characteristic *moltonii* plumage)'. The white submoustachial stripe in *moltonii* averages narrower than in *cantillans* and is generally less wide than in *albistriata*. There is however a significant overlap in the width of the submoustachial stripe, mainly in first-summer males. The variability of the underpart coloration and the width of the submoustachial stripe in Subalpine Warbler may be higher than described in Shirihai et al (2000, 2001). The upperparts are pale bluish-grey. Worn upperparts of *albistriata* usually appear darker than in the other subspecies (Shirihai et al 2001).

Sexing

The Belgian Moltoni's Warbler was obviously a male as it was singing vigorously (at least on 20 May). The orange iris and orbital ring, bluish-grey head and salmon-pink underparts support this.

Ageing and moult

Although an orange iris usually indicates a full adult, it is likely that not all second-calendar-year birds still show an 'immature' iris colour (dark greyish, brownish-olive-grey or dull orange-brown, mostly in males). In many passerines, a cautious approach to this feature is necessary. An

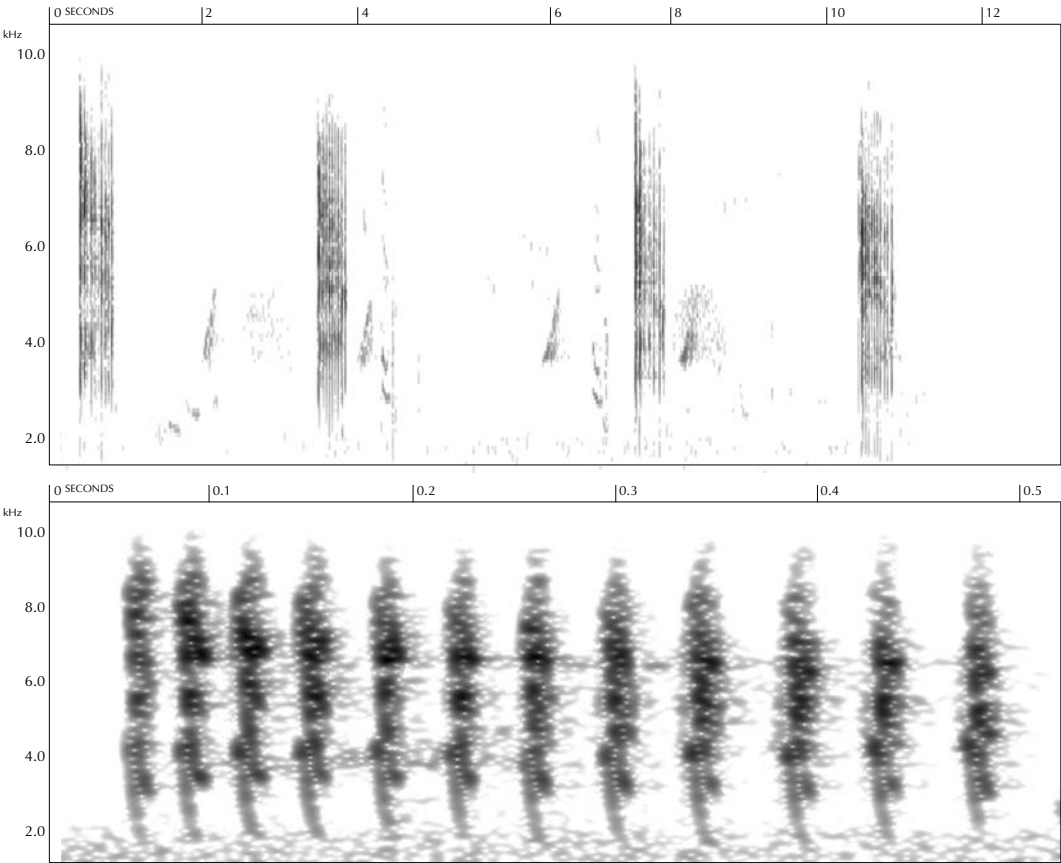


FIGURE 1 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, rattling call, Cala Verde, Porto Vecchio, Corse-du-Sud, Corsica, France, sea-level, 17 April 2001 (Arnoud B van den Berg/The Sound Approach, sonograms by Serge Hoste). Above, four calls; below, detail of single rattling call

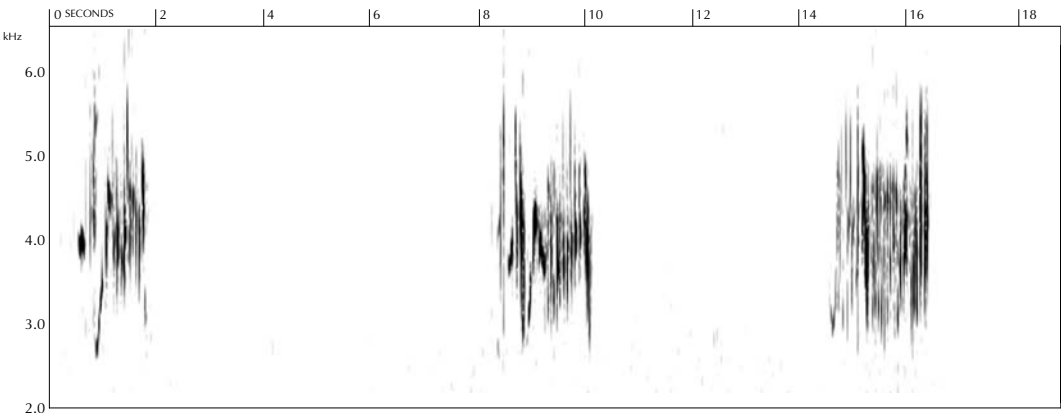


FIGURE 2 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, short song (response to playback), Verghello, between Vivario and Corte, Haut-Corse, Corsica, France, 935 m above sea-level, 15 April 2001 (Arnoud B van den Berg/The Sound Approach, sonagram by Serge Hoste)

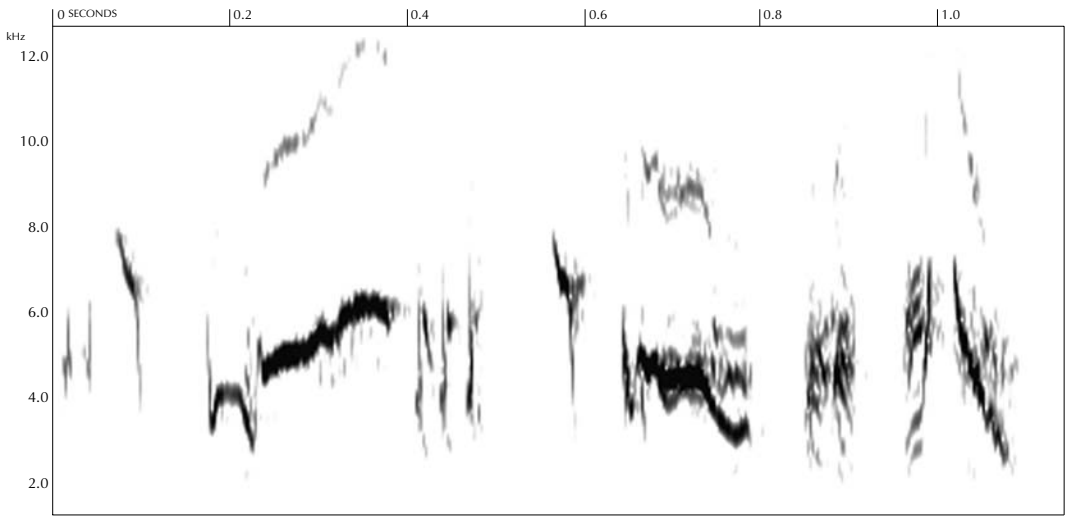


FIGURE 3 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, song 1, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (*Dominique Verbelen*, sonagram by *Serge Hoste*). Note absence of call-like rattling elements

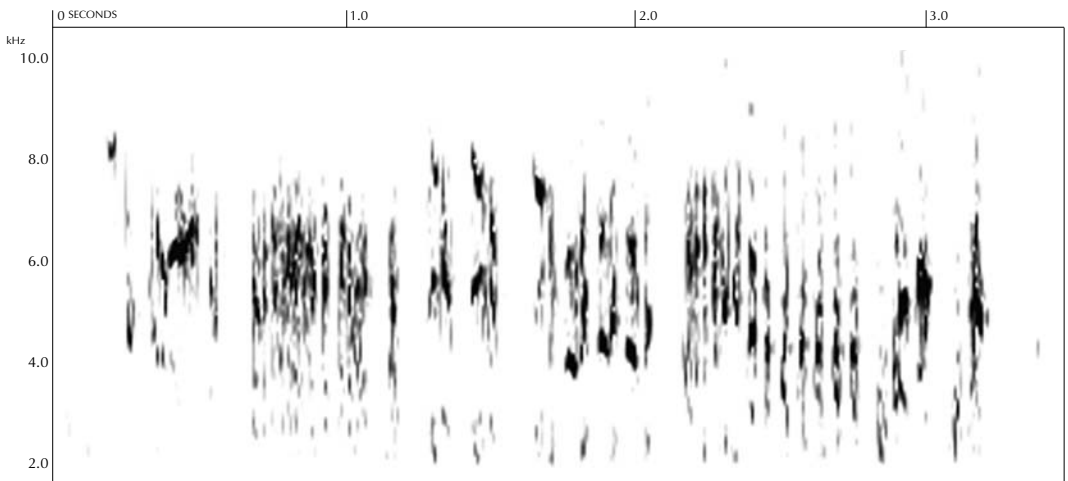


FIGURE 4 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, song 2, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (*Dominique Verbelen*, sonagram by *Serge Hoste*). Note hurried song and call-like rattling elements

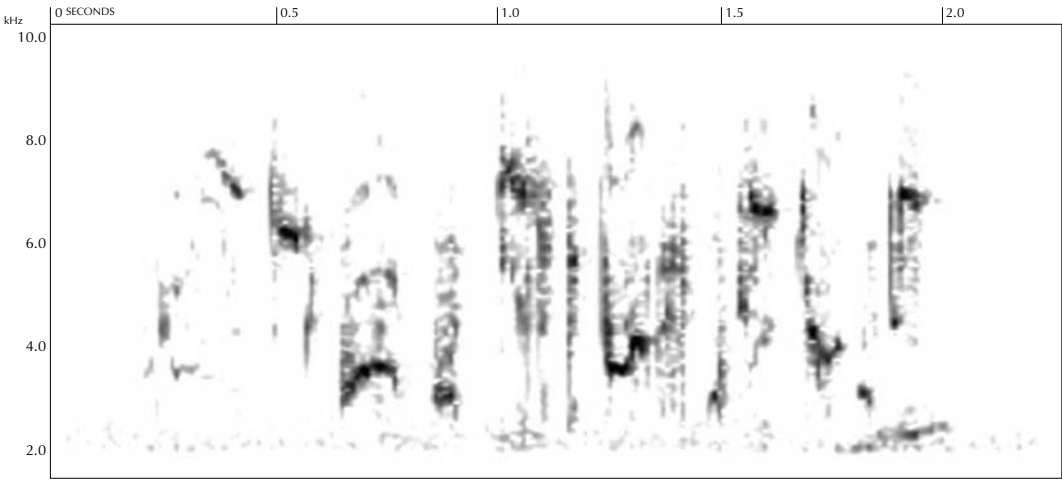


FIGURE 5 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, song 3, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (Dominique Verbelen, sonagram by Serge Hoste)

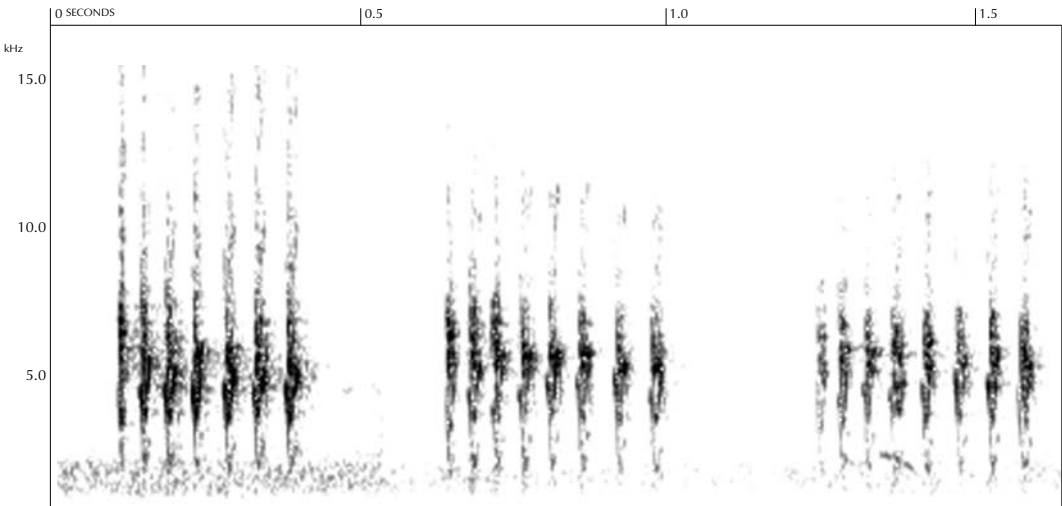


FIGURE 6 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, three rattling calls, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (Dominique Verbelen, sonagram by Serge Hoste). Note that intervals between calls have been reduced

immature iris colour in spring usually indicates a second-calendar-year bird but an adult iris colour does not necessarily exclude a second-calendar-year bird. Ringed individuals of known age are necessary to establish the variability of this feature. Iris colour is notoriously difficult to assess correctly in the field as it varies when the pupil dilates or contracts according to light conditions.

In *moltonii*, the moult into first-summer plumage, taking place on the wintering grounds (mostly in December-February), is nearly always complete. In the other subspecies, the moult is much more limited (Gargallo 1995, Shirihihi et al 2001). This implies that a Subalpine Warbler with fresh primaries and primary-coverts in spring is likely to be a *moltonii*.

An accurate assessment of the state of the wing

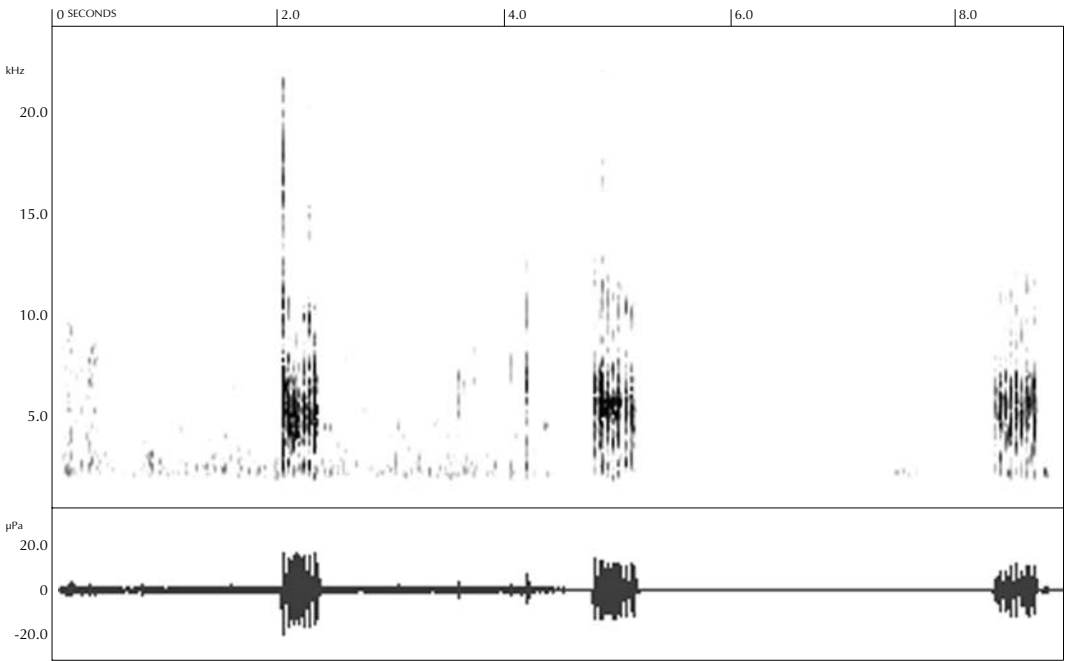


FIGURE 7 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, three rattling calls, Heist, West-Vlaanderen, Belgium, 20 May 2001 (Dominique Verbelen, sonogram and oscillogram by Serge Hoste). With real-time intervals. Above, sonogram (frequency against time); below, oscillogram (amplitude against time)

moult of the Belgian Moltoni's Warbler is hindered by the lack of photographs showing the primaries detailed enough. In the field, GDS had the impression that the primary-tips were fresh although they seemed to be lacking a whitish fringe. This was established with the aid of telescope from a high viewpoint, looking at the bird from above and from behind. However, several observers studying the warbler with binoculars at closer range had the impression that the primaries and primary-tips were brownish.

The Belgian Moltoni's Warbler showed a bluish-grey outer edge to all primary-coverts. This excludes a first-summer bird of one of the other subspecies which would show worn brownish juvenile primary-coverts. The condition of these feathers is usually a good indication of primary moult. The fact that all primary-coverts looked fresh and of the same generation strongly indicates that all primaries had been moulted recently. All primaries also showed a bluish-grey outer edge, suggesting that they had been renewed like the corresponding primary-coverts.

At least four outer greater coverts of the Belgian Moltoni's Warbler showed a distinctly

brownish cast, especially obvious on the outer edge, whereas the inner greater coverts were more bluish-grey. This suggests a moult limit between the outer and inner greater coverts. The colour of the edge to the large alula-feather and that to the smaller alula-feather also differed, suggesting a retained (old) large alula-feather and a moulted (fresh) smaller alula-feather. Wing moult in passerines usually follows a sequence, generally starting with the marginal and lesser coverts and ending with the outer primary. Generally, it is unusual for most passerines to have old greater coverts or alula-feathers by the time all primaries have been renewed. In many songbirds, a moult limit in the greater coverts or alula in spring is a strong indication of a second-calendar-year bird but in *moltonii* both second-calendar-year and older birds may show this feature (Gabriel Gargallo in litt).

Subalpine Warblers winter in the Sahel Zone and are thus prone to bleaching and heavy wear. Spring adult *albistriata*, *cantillans* and *inornata* often show noticeably bleached and worn primaries, slightly more pronounced in spring second-calendar-year birds. The freshness of the prima-

ries and primary-coverts of the Belgian Moltoni's Warbler is unlikely to be shown by birds of the other subspecies at the same time of the year. In fact, the other subspecies would look like this in early autumn (not in spring).

The brownish cast on the wing of the Belgian Moltoni's Warbler may be due to conditions on the wintering grounds in the Sahel Zone where also fresh primaries will soon become brownish. The brownish cast is more pronounced on the inner primaries than on the outer primaries because the former are moulted before the latter. It cannot be fully excluded from photographs that the Belgian Moltoni's Warbler had retained old inner primaries or secondaries. However, the fact that all primary-coverts were fresh strongly indicates that the bird had also moulted all primaries.

Gabriel Gargallo (in litt) has commented as follows: 'The moult pattern is extremely variable in this subspecies (no other taxon shows such a variation). Scans of the photographs do not show with enough detail the feather condition as to discern the moult pattern of this bird with enough exactitude. The bird gave the impression to have fresh primaries and primary-coverts and some more worn greater coverts. But this is simply an overall impression (in *moltonii*, even with the bird in the hand, it is an extremely hard task to discern the moult pattern of spring birds). Of course, fresh remiges (indicative of a complete moult into summer plumage) would be distinctive of *moltonii* but note that any moult pattern can be shown in this taxon. In any case, birds showing a combination of fresh primaries and some worn greater coverts are not a rare event in *moltonii*'. The Belgian Moltoni's Warbler is therefore a male of uncertain age.

Summer and winter ranges

The summer range of *moltonii* includes two of the Balearic Islands (ie, Cabrera and Mallorca), Spain, Corsica (France) and Sardinia (Italy) (Gargallo 1994, Shirihi et al 2001). The winter range is unknown. Subalpine Warblers undertaking a complete moult into summer plumage in Nigeria probably belonged to *moltonii* (Aidley & Wilkinson 1987).

France (except Corsica)

Subalpine Warblers calling like *moltonii* are reported regularly in the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, in spring. Males *moltonii* were collected in the Camargue in April 1884 and in 'southern France' on 13 July 1889 (Kees Roselaar

in litt). According to Yves Kayser (in litt), one to three *moltonii* are reported in the Camargue each spring. Pierre-André Crochet (in litt) saw such birds twice. These records probably refer to genuine *moltonii* overshooting during spring migration. Breeding has never been established in the Camargue. No records of *moltonii* have been documented further north. The French rarities committee (CHN) or French regional rarities committees do not assess records of this subspecies.

Italy (except Sardinia)

Mainland Six *moltonii* collected in mainland Italy have been found in three different museums. Three males, from north-western Italy, were examined at the Natural History Museum (BMNH), Tring, England (Gargallo 1994). Shirihi et al (2001) mention a fourth male, from central Italy, in the same collection. In the collections of the National Natural History Museum (NNM), Leiden, the Netherlands, and the Zoological Museum Amsterdam (ZMA), Amsterdam, the Netherlands, Kees Roselaar found two specimens from mainland Italy: 24 May 1895, Cremona, Cremona province, Lombardia (the date of collection seems however doubtful given the fact that the plumage is very fresh); and 29 May 1905, Siena, Siena province, Toscana. Despite the late date of collection (24 May), Ottavio Janni (in litt) assumes that the Cremona specimen was an overshooting spring migrant, rather than a breeding bird. Cremona province, a lowland area, lacks suitable breeding habitat for Subalpine Warbler. It has recently been established that *moltonii* breeds in north-western Italy. For a description of the first confirmed breeding record in June 2001 and a brief review of the possible summer range of *moltonii* in mainland Italy, see the accompanying note by Festari et al (2002). The fact that the above-mentioned skins were collected in the 19th century may indicate that breeding of *moltonii* in mainland Italy is not due to recent colonization.

Sicily A second-calendar-year male *moltonii* collected on MV *Tamara* about halfway Tunisia and Sicily on 5 May 1965 is present in the collection of the ZMA (Kees Roselaar in litt). Subalpine Warbler is a widespread breeding bird in Sicily, locally common, mainly in the hills and mountains but also at sea-level. It is also common on the Isole Eolie (islands north of Sicily), at Messina and in north-eastern Sicily. According to Andrea Corso (in litt), many breeding birds in Sicily look and call like *cantillans*. However, many birds in

eastern Sicily look like *albistriata* but their vocalizations are like those of *cantillans*. It is not known whether such birds can also be assigned to *albistriata* as Subalpine Warblers are mainly ringed during migration and little is known about the local breeding birds. In the Straits of Messina area, Andrea Corso (in litt) found some birds that appeared to be local breeding birds, rather than migrants, with *albistriata* calls or even mixed calls. During migration, *cantillans* is more common than *albistriata* whereas *moltonii* is rare. *Moltonii* is more common in western and northern Sicily, notably on islands such as Isola Marettimo (Isole Egadi, islands west of Sicily), Isole Eolie (islands north of Sicily) and Isola di Ustica (island north of Sicily).

Northern Africa

Two males *moltonii* have been collected in Tunisia (BMNH; Gargallo 1994). Kees Roselaar (in litt) found three additional males at NNM and ZMA: 5 December 1912, Tunis; sine dato, Tunis (two). Some individuals labelled as *inornata* at NNM and ZMA are also very pinkish on the underparts. This could indicate that it is not always possible to separate *inornata* from *moltonii* on underpart coloration. It is also possible that these birds are in fact *moltonii* collected during migration (like the ones on 29 March 1914 at Ideles, Algeria, and on 2 May 1887 at Hamam el Lif, Tunisia; Kees Roselaar in litt).

Vagrancy

The record in Belgium in May 2001 is the third of *moltonii* well north of its western Mediterranean summer range (cf De Smet 2001). The record of a male Subalpine Warbler on Portland, Dorset, England, from 15 April to 7 May 1975 (ringed and photographed on 16 April) may be the first well-documented record of *moltonii* for western Europe (cf Gantlett 2001, website of Portland Bird Observatory and Field Centre). It should be pointed out that this bird was originally identified as *cantillans* but, in the light of the photographic and vocal evidence, it was recently re-identified as *moltonii* (cf Gantlett 2001: plate 3). A singing male Subalpine Warbler at 't Wed in NP Zuid-Kennemerland, Bloemendaal, Noord-Holland, the Netherlands, from 23 to 26 May 1987 may constitute the second western European record of *moltonii* (Roland van der Vliet, archivist of the Dutch rarities committee (CDNA), pers comm). The description of the call fits that of *moltonii*. All Dutch records of Subalpine Warbler are currently being reviewed.

Being a long-distance migrant, with regular sightings in southern France, *moltonii* surely has a higher vagrancy potential than for instance the largely resident Marmora's Warbler *S sarda* (of which a number of extralimital records are detailed in Shirihihi et al 2001). It seems likely that *moltonii* occurs more regularly in western Europe than the above three records suggest.

Taxonomy

Moltonii was described by Orlando (1937). No type specimen or series were mentioned. The original description (in Italian) consists of only nine lines (and is not accompanied by illustrations): 'Clearly distinct from other forms by the lack of a reddish-chestnut, reddish-cinnamon or chestnut tinge which is replaced by a dirty-rust colour. Even the parts that in other forms [of Subalpine] are pale are darker ['adombrato' means shaded] in *moltonii* including the central belly and the undertail ['sottocoda' means undertail, ie, undertail-coverts]. It breeds in Sardinia (and possibly Corsica) and it is dedicated to Edgardo Moltoni'. Professor Moltoni (1896-1980) was an eminent Italian ornithologist who authored at least 538 scientific publications between 1922 and 1980 (Brichetti & Conci 1980).

Moltonii shows distinctive and constant features. Its mitochondrial DNA divergence (3.7% cytochrome-*b* gene) exceeds that between any other pair of subspecies within the genus *Sylvia* (Shirihihi et al 2001). Vocalizations, particularly the rattling calls, differ consistently from those of the other subspecies. Further indications of its considerable differentiation from the other subspecies of Subalpine Warbler are the late breeding season and – related to that – the different moult strategy. According to Shirihihi et al (2001), *albistriata*, *cantillans/inornata* and *moltonii* may warrant 'semi-' or 'allospecies' status.

Acknowledgements

The following persons have contributed in various ways to this paper: Peter Adriaens, Arnoud van den Berg, Johan Buckens, Andrea Corso, Pierre-André Crochet, Marc Duquet, Gabriel Gargallo, Ricard Gutiérrez, Andreas Helbig, Serge Hoste, Ottavio Janni, Leo Janssen, Yves Kayser, Han Remaut, Magnus Robb, Kees Roselaar, George Sangster, Lars Svensson, Marnix Vandegehuchte, Jan Vanwynsberghe, Dominique Verbelen, Gunther Vergauwen and Maxime Zucca. We thank them all for their input.

Samenvatting

MOLTONI'S BAARDGRASMUS TE HEIST, BELGIË, IN MEI 2001 Op 20-21 mei 2001 verbleef een mannetje Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii* (hierna *moltonii*) in Sashulle, een natuurreservaat te Heist, West-Vlaanderen, België. De waarneming is aanvaard door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC) en betreft het eerste geval van deze ondersoort voor België. Het is mogelijk het derde geval van *moltonii* voor West-Europa. Mogelijke eerdere gevallen van deze ondersoort zijn die op Portland, Dorset, Engeland, van 15 april tot 7 mei 1975, en die te 't Wed in het NP Zuid-Kennemerland, Bloemendaal, Noord-Holland, Nederland, van 23 tot 26 mei 1987. De meest bruikbare veldkenmerken van *moltonii* zijn de ratelende Winterkoning *Troglodytes troglodytes*-achtige roep en de zalmroze onderdelen (zonder bijmenging van oranje). Ook de rui verschilt van die van de andere ondersoorten van Baardgrasmus. Verse handpennen vormen in het voorjaar een aanwijzing voor *moltonii*. De ondersoort broedt, behalve op eilanden in de westelijke Middellandse Zee, ook op het Italiaanse vasteland. In juni 2001 werd hier met zekerheid een broedgeval van *moltonii* vastgesteld.

References

Aidley, D J & Wilkinson, R 1987. Moults of some Palearctic warblers in northern Nigeria. *Bird Study* 34: 219-225.

Gunter De Smet, Edmond Blockstraat 11, 9050 Gentbrugge, Belgium (gunter.de.smet@pandora.be)
Tom Goossens, Azalealaan 4, 2275 Lille, Belgium (goossenstom@netscape.net)

Moltoni's Warbler breeding in mainland Italy

Moltoni's Warbler *S cantillans moltonii* (hereafter referred to as *moltonii*) is a breeding bird of the Balearic Islands (ie, Cabrera and Mallorca; Spain), Corsica (France) and Sardinia (Italy). Although Shirihai et al (2001) list some specimens and records of singing male *moltonii* in late spring and early summer from northern Italy, they assign all Subalpine Warblers breeding in mainland Italy to the subspecies *S c cantillans* (hereafter referred to as *cantillans*). In this note, we describe the first breeding record of *moltonii* established in continental Italy (and Europe) and briefly review the possible summer range of this subspecies in mainland Italy.

In June 2001, a breeding population of *moltonii* was discovered near Castellania (44:48 N, 08:53 E), Alessandria province (in the northernmost Apennines), Piemonte, north-western Italy.

- Brichetti, P & Conci, C 1980. Bibliografia del Dr. Edgardo Moltoni. *Riv Ital Ornitol* 50: 179-199.
- De Smet, G 2001. A Moltoni's Subalpine Warbler in Belgium. *Birding World* 14: 250.
- Festari, I, Janni, O & Rubolini, D 2002. Moltoni's Warbler breeding in mainland Italy. *Dutch Birding* 24: 88-90.
- Gantlett, S 2001. Subalpine Warbler forms in Britain. *Birding World* 14: 482-483.
- Gargallo, G 1994. On the taxonomy of the western Mediterranean islands populations of Subalpine Warbler *Sylvia cantillans*. *Bull Br Ornithol Club* 114: 31-36.
- Gargallo, G 1995. Interrupted moult of some passerine birds in southern Europe. *Ringings & Migration* 16: 117-120.
- Orlando, C 1937. Nuove forme della regione Italica. *Cettia cetti whitakeri*, *Sylvia cantillans moltonii*, *Cisticola juncidis camelaie*. *Riv Ital Ornitol* 15: 213.
- Palmér, S & Boswall, J 1981. A field guide to the bird songs of Britain and Europe. 16 cassettes, Stockholm.
- Shirihai, H, Gargallo, G, Helbig, A, Harris, A & Cottridge, D 2000. Subalpine Warbler: identification, ageing and sexing. *Birding World* 13: 234-250.
- Shirihai, H, Gargallo, G, Helbig, A J, Harris, A & Cottridge, D 2001. *Sylvia* warblers: identification, taxonomy and phylogeny of the genus *Sylvia*. London.

At this site, consisting of a belt of bare hillsides, scantily covered by patches of greenweed *Genista* and small thermophilous woods of Downy Oak *Quercus pubescens*, three or four singing males as well as several females or immatures *moltonii* were found. The birds were identified by the rattling Winter Wren *Troglodytes troglodytes*-like *trrrt* call, by the song, which seemed slightly more hurried and abrupt than that of *cantillans*, and by the buffy-pink underparts (only a bit brighter on the breast) with whitish belly and undertail-coverts, lacking the orange or reddish tinge of *cantillans*. Although alarmed *S c albistriata* (hereafter referred to as *albistriata*) or *cantillans* may at times apparently give a similar call (Paul Tout pers comm), the monosyllabic *tek* call typical of *cantillans* was never heard. On 1 June, at least two adults were seen repeatedly carrying food to a hidden nest. The fact that the birds were feeding young in early June points to a laying date one or two



68-69 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, adult male, Castellania, Alessandria province, Piemonte, Italy, 11 June 2001 (Ottavio Janni)

weeks later than the average *cantillans*, corresponding well to the late breeding season of *moltonii* (Shirihai et al 2001). On 11 June, an adult male (the age was determined by the pale orange iris) was captured and photographed. The bird responded aggressively to tape-recordings of territorial songs of both *cantillans* and *moltonii*. Its measurements were as follows: bill (to skull) 12.9 mm, wing (maximum chord) 64.5 mm, tarsus 19.6 mm; and weight 9.4 g. The feathers replaced during the moult into summer plumage included the sixth secondary, the four outer greater coverts, the median tertial, the central pair of the rectrices and the small alula-feather. The bird was thus indistinguishable from *cantillans* on its moult pattern as it belonged to those birds undertaking only a partial moult into summer plumage.

This discovery led us to investigate the possibility of *moltonii* breeding elsewhere in mainland Italy. From communications with other observers, it became clear that *moltonii* may be a

rather widespread breeding bird in the northern Apennines. Subalpine Warblers breeding in the Oltrepò region (in the northernmost Apennines), Pavia province, Lombardia, all give the typical vocalizations of *moltonii* (Enzio Vigo pers comm, pers obs); the monosyllabic call of *cantillans* has never been heard. The Oltrepò region is unique in Lombardia in that it has a breeding avifauna with a stronger Mediterranean element than the rest of Lombardia. Subalpine Warblers breeding in western and central Liguria also call like *moltonii* (Luca Baghino pers comm). It is likely that this taxon is also breeding in Emilia-Romagna and Toscana (Daniele Occhiato pers comm, Guido Tellini pers comm). In Siena province, Toscana, breeding Subalpine Warblers giving the distinctive call of *moltonii* have been observed south-east of Siena, probably somewhat north of Montepulciano (Lars Svensson in litt). Recently, Subalpine Warbler has become more common in Toscana, suggesting that *moltonii* is expanding its summer range in mainland Italy. Perhaps, *molto-*

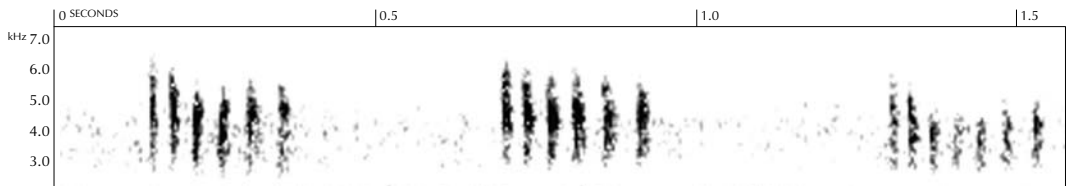


FIGURE 1 Moltoni's Warbler / Moltoni's Baardgrasmus *Sylvia cantillans moltonii*, three rattling calls, Castellania (44:48 N, 08:53 E), Alessandria province, Piemonte, Italy, 15 July 2001 (Ottavio Janni, sonagram by Serge Hoste). Interval between calls has been reduced

nii is breeding even further south in Italy as well (Monti della Tolfa, Roma province, Lazio; Carlo Catoni pers comm).

It seems now firmly established that *moltonii* breeds in mainland Italy. It should however be pointed out that already Cova (1976) mentioned this possibility; he suggested breeding in Alessandria and Pavia provinces as well as in Piacenza province, Emilia-Romagna, all in north-western Italy. Efforts are currently underway to better define the summer ranges of *albistriata*, *cantillans* and *moltonii* in Italy, especially where these ranges may meet or overlap. These investigations could shed more light on the phylogenetic affinities of these taxa. Shirihihi et al (2001) conclude that differentiation within Subalpine Warbler between *albistriata*, *cantillans/inornata* and *moltonii* is more advanced than between most subspecies of other *Sylvia*

warblers, and that more detailed study is required to determine whether this complex deserves to be regarded as a 'superspecies' (and consequently *albistriata*, *cantillans/inornata* and *moltonii* as 'semi-' or 'allospecies').

We thank Luca Baghino, Carlo Catoni, Gianni Conca, Andrea Corso, Gunter De Smet, Gianni Gottardi, Serge Hoste, Andrea Nicoli, Daniele Occhiato, Guido Romagnoli, Lars Svensson, Guido Tellini, Paul Tout and Enzo Vigo for their help.

References

- Cova, C 1976. Note sulla Sterpazzolina *Sylvia cantillans* (Pallas). Uccelli d'Italia 1: 148-153.
Shirihihi, H, Gargallo, G, Helbig, A J, Harris, A & Cottridge, D 2001. *Sylvia* warblers. Identification, taxonomy and phylogeny of the genus *Sylvia*. London.

Igor Festari, via Matteotti 5, 15057 Tortona, AL, Italy (igorfest@libero.it)

Ottavio Janni, via Monte Muto 29, 81016 Piedimonte Matese, CE, Italy (coeligena@hotmail.com)

Diego Rubolini, via Vespri Siciliani 5, 20146 Milano, Italy (diego.rubolini@unipv.it)

Witvleugelstern bij Den Oever in december 2000 gedood door Ekster

In de laatste twee maanden van 2000 werden maximaal drie Witvleugelsterns *Chlidonias leucopterus* en enkele Zwarte Sterns *C niger* waargenomen in de havens van Den Oever, Noord-Holland (Dutch Birding 23: 47, 55, 2001). Op 27 december 2000 zagen Harvey van Diek, Menno Hornman en Erik van Winden hier eerst een adult-winter Witvleugelstern; even later zagen zij op grote afstand een stern die door een Ekster *Pica pica* werd omgebracht. Gedurende een aantal minuten hakte de Ekster in op de stern. Toen deze dood tussen de stenen lag, vloog de Ekster weg. Aanvankelijk dachten de waarnemers dat het om een van de overwinterende Zwarte Sterns ging. Eén ervan had namelijk al enige dagen tekenen van verzwakking vertoond (Otto de Vries pers meded). Zij besloten de vogel, waarvan de kop behoorlijk beschadigd was, mee te nemen.

Toen enige weken later Jan van der Winden de dode vogel zag, constateerde hij dat het om een juveniele Witvleugelstern ging met een aantal rugveren van het eerste winterkleed. De vogel verkeerde inderdaad in een slechte conditie met een gewicht van slechts 51.5 g, aanzienlijk lager dan de gewichten van juveniele in augustus in Europa (gemiddeld 72.9 g) (van der Winden &

Nesterenko 2001). De vogel had een zeer donkere mantel die sterk contrasteerde met de witte stuit en lichte staart. De staart had witte buitenste pennen. De zijborstvlekken ontbraken geheel. De koptekening was moeilijk te zien door het vele bloed op de kop maar de korte dikke snavel sloot een Zwarte Stern uit. De snavellengte (22.0 mm) valt buiten de range van een Zwarte Stern (Cramp 1985). De tarsuslengte was 20.2 mm, te lang voor Zwarte Stern. De zwemvliezen waren dieper ingesneden dan bij een Zwarte Stern. De pootkleur was diep geel-oranje, wat bij Zwarte Stern slechts zelden voorkomt (cf Steinhaus 1980). Witwangstem *C hybridus* kon worden uitgesloten op basis van het kleine formaat en de aanwezigheid van een duidelijke donkere band op de kleine vleugeldekveren (cf Svensson et al 2000).

De vogel is opgenomen in de collectie van het Zoologisch Museum te Amsterdam, Noord-Holland (ZMA), en daar als jong mannetje gedermineerd. Het bleek de tweede Witvleugelstern die ooit in Nederland werd verzameld (Tineke Prins pers meded).

De waarneming is om meerdere redenen bijzonder. Niet alleen betrof het hier een van de weinige winterwaarnemingen en meest extreme datums van een Witvleugelstern in Nederland (een van de overgebleven vogels in Den Oever

zou op 1 januari 2001 voor het laatst zijn gemeld; Dutch Birding 23: 109, 2001) maar ook zal het waarschijnlijk niet eerder zijn voorgekomen dat deze soort door een Ekster werd gedood (cf Birkhead 1991, Cramp & Perrins 1994). Birkhead (1991) vermeldt: 'I have seen magpies at dusk chasing and catching House Sparrows [*Passer domesticus*] which were roosting in ivy on buildings. Magpies occasionally attack larger prey. There are several records of them apparently killing half-grown and adult rabbits. In most cases the magpie's first action after the prey is dead is to remove its eyes'. Wij constateerden bij de gedode Witvleugelstern dat de ogen verdwenen waren. Behalve de zwaar gehavende kop waren er verder geen sporen van vraat. Cramp & Perrins (1994) vermelden als voedsel voor Ekster onder andere: '... eggs, young and adults of many bird species, particularly sparrows (Passeridae), finches (Fringillidae), thrushes (Turdidae), etc., but also including adult Water Rail *Rallus aquaticus*, [Common] Swift *Apus apus* and Feral Pigeon *Columba livia*.' Dezelfde auteurs vermelden: 'Many observations of killing adult birds of other species in unusual circumstances such as cold wheather or when victim weakened' en noemen een aantal kleinere soorten zangvogels. Verder is er een geval gedocumenteerd waarbij een Ekster een Sperwer *Accipiter nisus* (!) ombrengt (Br Birds 84: 65, 1991).

Summary

WHITE-WINGED TERN AT DEN OEVER IN DECEMBER 2000 KILLED BY COMMON MAGPIE In November-December 2000, up to three White-winged Terns *Chlidonias leucopterus* were wintering together with some Black Terns *C niger* at Den Oever, Noord-Holland, the Netherlands; the late stay of White-winged Terns (the last reported sighting was on 1 January 2001) is exceptional for the Netherlands. On 27 December 2000, one of the starving/weakened White-winged Terns was observed being killed by a Common Magpie *Pica pica*. The tern was collected and identified as a juvenile male moulting to first-winter plumage (now at Zoological Museum of Amsterdam, ZMA). Although Common Magpies are known to eat and/or kill many bird species, especially smaller passerines, predation of a White-winged Tern has probably not been documented before.



70 Witvleugelstern / White-winged Tern *Chlidonias leucopterus*, juveniel mannetje, ruiend naar eerste winterkleed (verzameld bij Den Oever, Noord-Holland, 27 december 2000), Arnhem, 13 januari 2001 (Harvey van Diek)

Verwijzingen

- Birkhead, T R 1991. The magpies. Londen.
 Cramp, S (redactie) 1985. The birds of the Western Palearctic 4. Oxford.
 Cramp, S & Perrins, C M (redactie) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
 Steinhaus, G H 1980. Black Tern with bright red legs. Dutch Birding 2: 59.
 Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 2000. ANWB Vogelgids van Europa. Den Haag.
 van der Winden, J & Nesterenko, M 2001. Ecology of Black Tern and White-winged Tern in the Sivash, August 1998. In: van der Winden, J, Diadecheva, E A, de Nobel, W T & van Roomen, M W J (redactie), Counts and ecology of waterbirds in the Sivash, Ukraine, August 1998, WIWO-report 71, Zeist, pp 79-96.

Harvey van Diek, Piet Heinstraat 21, 6512 GR Nijmegen, Nederland
 (harvey.vandiek@sovon.nl)

Vrouwtje raadseleider te IJmuiden in januari 1987

Op 20 januari 1987 fotografeerde Erik Weijertse een vrouwtje Eider *Somateria mollissima* langs de Zuidpier van IJmuiden, Noord-Holland. Doordat de snavel afweek van die van een Europese Eider *S mollissima mollissima* (de enige in Nederland vastgestelde ondersoort), dacht hij aan een Koningseider *S spectabilis*. De determinatie leidde echter niet tot een eensluidend oordeel (cf van Dongen et al 1987). Naderhand werd de vogel als Koningseider door de CDNA afgewezen (Blankert et al 1988).

De snavel verschilde van die van een Europese Eider doordat de bevedering van het teugelgebied rond en niet spits in een punt uitliep en doordat het culmen niet ver omhoog tot bij het oog reikte. Dit resulteerde in een geknikt kopprofiel met een steiler voorhoofd dan men bij Europese Eider ziet. Hoewel niet is uit te sluiten dat deze afwijking door een beschadiging is veroorzaakt, zijn daar geen aanwijzingen voor. Bovendien leek de snavel donker zonder de lichte punt zoals bij veel Europese. Het verenkleed wees op een adult vrouwtje vanwege de lichte kleur, de contrastrijke donkere tekening op bovenzijde en flanken en de witte vleugelstreep gevormd door de witte randen van de grote armdekveren.

Koningseider

Een vrouwtje Koningseider wordt weliswaar gekenmerkt door een ronde zijsnavelbasis, die niet tot het neusgat reikt, en een minder hoog en puntig oplopende bovensnavel maar heeft in

tegenstelling tot de IJmuidense vogel ook een glimlachende gezichtsuitdrukking, veroorzaakt door een kortere snavel met omhoogkrullende mondhoek. Bovendien past het verenkleed van de IJmuidense vogel niet op een Koningseider door het ontbreken van een contrasterend lichte teugelvlek en lichte oogring en door de gebandeerde donkere tekening (een Koningseider heeft meer U-vormige bandjes op de flanken).

Ondersoorten van Eider

De snavelbevedering (het korte culmen en de ronde teugelbegrenzing) sluit Amerikaanse ('Atlantic') Eider *S m dresseri* en Hudsonbaai-eider ('Hudson Bay') *S m sedentaria* uit (namen tussen haakjes zijn de geografische aanduidingen in Sibley 2000). De ronde begrenzing van de teugelbevedering zou wel kunnen passen op Pacifische ('West Arctic') Eider *S m v-nigra* die geïsoleerd van andere ondersoorten broedt in een gebied van Noordoost-Siberië oost tot Victoria Island en Kent Peninsula in Mackenzie Territory in Noordwest-Canada en overwintert in de Beringzee (Ogilvie & Young 1998). De precieze vorm van het culmen is op de foto's moeilijk te zien maar lijkt kort genoeg om zowel op Pacifische als op Noordelijke ('East Arctic') Eider *S m borealis* te kunnen passen (Noordelijke broedt in het arctische deel van het Atlantische gebied). Van een Noordelijke zou men echter een iets minder ronde teugelbegrenzing dan de IJmuidense vogel verwachten. Faeröereider *S m faeroeensis* verschilt weinig van Europese nominaat en wordt vaak als synoniem beschouwd (cf British Ornithologists' Union 1992). Tenslotte

71-72 Raadseleider / mystery eider *Somateria*, adult vrouwtje, en Eider / Common Eider *Somateria mollissima*, eerste-winter, IJmuiden, Noord-Holland, 20 januari 1987 (Erik Weijertse)



zouden vrouwjes Pacifische vergeleken met Europese een lichter verenkleed hebben terwijl vrouwjes Noordelijke gemiddeld iets donkerder zijn (Ogilvie & Young 1998). De IJmuidense vogel lijkt op de foto's weliswaar iets lichter dan een meezwemmende Europese maar dat kan worden veroorzaakt door een leeftijdsverschil.

Overigens zijn behalve Europese vrijwel nooit andere ondersoorten rond de Noordzee vastgesteld. Pacifische Eider is als dwaalgast oostelijk tot Groenland en Newfoundland, Canada, gekomen (Mlodinow 1999) maar tot dusverre zijn geen gevallen voor Europa bekend. Het enige geval van Noordelijke Eider voor Brittannië betreft een mannetje dat dood werd gevonden te Musselburgh, Lothian, Schotland, op 2 september 1978 (Evans 1994).

Hoewel een aantal kenmerken op Pacifische Eider wijst (en een enkel kenmerk wellicht op Noordelijke), lijkt het onwaarschijnlijk dat de IJmuidense raadseleider op basis van de beschikbare foto's met zekerheid op ondersoort is te brengen.

Hybride

Omdat de snavel aan Koningseider doet denken, zou ook aan een hybride Eider x Koningseider gedacht kunnen worden (Paul Lehman in litt, Arend Wassink in litt). De kleur zou overeen kunnen komen met die van een Koningseider maar van een hybride zou men meer kenmerken van Koningseider in het verenkleed verwachten. Gunnlaugur Pétursson (in litt) vermeldt overigens

73 Raadseleider / mystery eider *Somateria*, adult vrouwje, en Middelste Zaagbek / Red-breasted Merganser *Mergus serrator*, mannetje, IJmuiden, Noord-Holland, 20 januari 1987 (Erik Weijertse)



37 gevallen van hybride mannetjes Eider x Koningseider voor IJsland terwijl daar geen bewezen gevallen van hybride vrouwjes bekend zijn (ofschoon soms wel verdachte vrouwjes worden gezien).

Conclusie

De identiteit van de raadseleider van IJmuiden blijft raadselachtig. Het betrof zeker geen Koningseider maar een hybride Eider x Koningseider is niet met zekerheid uit te sluiten. Naar de mening van een aantal geraadpleegde vogelaars past de snavelvorm binnen de variatie van 'gewone' Eider (Killian Mullarney in litt, Gunnlaugur Pétursson in litt), waarbij echter onduidelijk is of daaronder ook andere ondersoorten dan de Europese wordt begrepen.

Summary

FEMALE MYSTERY EIDER AT IJMUIDEN IN JANUARY 1987 The identification of an adult female Common Eider *Somateria mollissima* photographed at IJmuiden, Noord-Holland, the Netherlands, on 20 January 1987 is discussed. The bird showed a number of King Eider *S. spectabilis* features like a rounded point to the feathering on the lores, frontal processes not coming close to the eyes (possibly explaining a rather hooked forehead profile) and possibly a dark bill-tip. However, unlike a typical female King Eider, the bird did not show an upturned gape, lacked a contrasting pale loreal area and eye-ring, and had a closely barred plumage pattern without King Eider's open U-shaped flank-barring. Nevertheless, the bird seemed to be at variance with European Eider *S. m. mollissima* (the only subspecies recorded in the Netherlands). Some features, like the round loreal feathering shape, apparent short frontal processes, pale plumage and possibly dark bill colour, may suggest Pacific Eider *S. m. v-nigra* which breeds, isolated from other subspecies, from north-eastern Siberia east to north-western Canada, and winters in the Bering Sea. Vagrancy records of Pacific are from as far afield as Greenland and Newfoundland, Canada, but there is no European record. Boreal ('East Arctic') Eider *S. m. borealis* seems to be a more likely candidate to occur as a vagrant in the Netherlands (there is one record for Britain) but, on average, that taxon should have a less rounded, deeper loreal feathering and darker plumage. Unfortunately, the shape of the frontal processes (narrow and pointed in Pacific) is hard to judge from the photographs. Because of bill shape and general colour, a hybrid Eider x King Eider has also been considered. In Iceland, for instance, such hybrids are known for males (37 records) but there are no records for females (although occasionally female birds are seen that are suspected to be hybrids). It is concluded that, at least for the time being, it remains uncertain whether the IJmuiden bird was a European Eider with an aberrant bill, a vagrant subspecies or a hybrid Eider x King Eider.

Verwijzingen

Blankert, J J, de By R A & CDNA 1988. Rare birds in the Netherlands in 1987. Dutch Birding 10: 167-177.

British Ornithologists' Union 1992. Checklist of birds of Britain and Ireland. Sixth edition. Tring.

van Dongen, R M, Driessens, G & de Rouw, P W W 1987. Recente meldingen: januari-maart 1987. Dutch Birding 9: 79-84.

Evans, L G R 1994. Rare birds in Britain 1800-1990. Little Chalfont.

Mlodinow, S G 1999. Common and King Eiders: vagrancy patterns in western North America. Birders J 8: 234-242.

Ogilvie, M & Young, S 1998. Photographic handbook of the wildfowl of the world. London.

Sibley, D 2000. The North American bird guide. New York.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Nederland
(arnoud.vandenberg@inter.nl.net)

New breeding site for White-rumped Swift in Portugal

On 19 June 1999, I was conducting fieldwork for Projecto Atlas (the new atlas of breeding birds in Portugal). I was surveying a remote inland area in the eastern Algarve, c 40 km south-south-west of Mina de São Domingos in the southern Alentejo where the first breeding White-rumped Swifts *Apus caffer* for Portugal occurred in 1995-97 (Moore 1998). I had reached a little-used concrete road bridge over a seasonal stream in a dry open area of Mediterranean scrub and marginal cultivation at c 100 m above sea level, when I was very surprised to see two White-rumped Swifts. They were flying rapidly around the bridge, mostly gliding but this was interrupted by sudden bursts of rapid wing quivering and vertical ascents with the wings held rigidly in a V, which I took to be a display flight. Two more White-rumped Swifts also appeared briefly. A few Red-rumped Swallows *Hirundo daurica* and Eurasian Crag Martins

H. rupestris were present and both species had constructed a single nest under the bridge. The White-rumped Swifts occasionally flew under the bridge but were not seen to visit either nest.

On 24 June, Kenneth Searle and Karen Phillipps visited the site and found four White-rumped Swifts feeding at various heights in the vicinity of the bridge. They returned on 6 July with Ray Tipper who hoped to photograph the birds. At 06:35, they saw a White-rumped Swift leave the Red-rumped Swallow's nest and at 07:00, two birds were seen in a display flight. The same three observers visited the site again on 14 and 26 July and on both occasions two birds were seen and single White-rumped Swifts were inadvertently flushed from the Red-rumped Swallow's nest. On the last occasion, it was noted that small feathers had been stuck to the mouth of the retort-shaped nest but no chick vocalization was heard. White-rumped Swifts typically use nests of certain *Hirundo* swallows or Little Swift *A. affinis* by occupying them during the builder's absence and then

74 Breeding site of White-rumped Swift / Kaffer-gierzwaluw *Apus caffer*, eastern Algarve, Portugal, 25 July 1999 (Ray Tipper)



75 Nest of White-rumped Swift / Kaffer-gierzwaluw *Apus caffer*, eastern Algarve, Portugal, 25 July 1999 (Ray Tipper)





76 White-rumped Swift / Kafferwierwaluw *Apus caffer*, eastern Algarve, Portugal, 7 July 2000 (Ray Tipper)



77 White-rumped Swift / Kafferwierwaluw *Apus caffer*, eastern Algarve, Portugal, 14 July 1999 (Ray Tipper)

remaining inside and lining the entrance with feathers to hinder entry (del Hoyo et al 1999, Chantler & Driessens 2000). Mark Bolton and others visited the site on 21 August and caught sight of a well-grown chick and heard vocalizations from inside the nest whenever an adult approached and briefly visited the nest. KS and KP again visited the site on 7 September and found that the body of the nest had been punctured from below in two places but the entrance was not damaged. A nearby Red-rumped Swallow's nest had suffered similar damage. The presence of two fresh sardine cans, a wine bottle and a cut stem of Giant Reed *Arundo donax* that had not been there on 16 July strongly suggested vandalism.

On 15 June 2000, KS and KP again visited the site and found four White-rumped Swifts and a pair of Red-rumped Swallows with a nest. Subsequent visits were made and on 7 July a White-rumped Swift was seen to leave the Red-rumped Swallow's nest and the tell-tale feathers were again present at the entrance. It is reasonable to assume that the White-rumped Swifts bred again at this site in 2000. In 2001, a pair of White-rumped Swifts was seen at the same site in early June.

This involves the second known breeding site for Portugal, evidencing a range expansion which had been anticipated (Moore 1998). This expansion follows the gradual colonization of southern Spain since the first confirmed breeding record at Sierra de la Plata, near Tarifa, in 1966 (Chantler & Driessens 2000). Del Hoyo et al (1999) attribute the South African population increase of White-rumped Swift primarily to the utilization of bridge construction. It is therefore pertinent to observe that with the benefit of EU funding, the rural road network in the Algarve has recently undergone a massive upgrading, including the construction of many, often little used, bridges. Two species that have utilized these new bridges and noticeably expanded their ranges are Red-rumped Swallow and Eurasian Crag Martin and this may eventually prove to be the case for White-rumped Swift.

References

- Chantler, P & Driessens, G 2000. Swifts: a guide to the swifts and treeswifts of the world. Second edition. Mountfield.
- del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J (editors) 1999. Handbook of the birds of the world 5. Barcelona.
- Moore, C C 1998. Breeding of White-rumped Swift in Portugal. Dutch Birding 20: 288-290.

Clive Viney, Apartado 183, 8800-903 Tavira, Portugal (cliveviney@mail.telepac.pt)

Claw length and origin of Pine Grosbeak at Melissant in March 1996

On 24 March 1996, an adult male Pine Grosbeak *Pinicola enucleator* was photographed at Melissant, Zuid-Holland, the Netherlands (de Zoete & Meininger 1998). One of the photographs was also published in van den Berg &

Bosman (1999, 2001) and is repeated here as plate 78. This record was rejected by the Dutch rarities committee (CDNA) because the claws were considered too long for a wild bird (Wiegant et al 1998). Schaftenaar (1999) questioned this decision with reference to the frequent loss of red plumage coloration in captive seed-eating birds (which was not the case in the Melissant



78 Pine Grosbeak / Haakbek *Pinicola enucleator*, adult male, Melissant, Zuid-Holland, Netherlands, 24 March 1996 (Gertjan de Zoete) **79** Pine Grosbeak / Haakbek *Pinicola enucleator*, Tampere, Finland, February 1984 (Jouni Riihimäki) **80-81** Pine Grosbeak / Haakbek *Pinicola enucleator*, first-year male, Nymölla, Skåne, Sweden, December 2000 (Rob G Bouwman)

bird) but, after reconsideration by the CDNA, the bird was still regarded as an escape (see editorial comment in Schaftenaar 1999).

In December 2000, we (Rob Bouwman and Justin Jansen) observed several Pine Grosbeaks at Nymölla, Skåne, Sweden, together with several other birders. These birds were part of a large invasion into southern Fenno-Scandinavia in late autumn and early winter of 2000. We noticed that a first-year male that could be studied at close range had long claws. Remembering the discussion provoked by the Melissant bird from 1996, we asked Pierre Unge and Martin Helin to put a message on the Swedish and Finnish bird-nets, respectively, for more information on this subject. As a result, we received several reactions, including photographs of Pine Grosbeaks

with long claws. Probably the most striking photograph (plate 79) was sent by Jouni Riihimäki who informed us that he was (also) considering a note for Dutch Birding discussing the origin of the Melissant bird. This photograph and the photographs taken by RB at Nymölla (plate 80-81) show that there are birds – of undisputed wild origin – with even longer claws than the Melissant bird. Another example is presented by a photograph of an adult male taken by Jari Peltomäki at Oulu, Finland, in January 2000 (see *Alula* 7 (1), 2001, back cover). We also received a reaction from Jörgen Palmgren of the Zoological Museum of the University of Helsinki, Finland. He measured several Pine Grosbeaks and noted a variation in claw length between 7.9 and 11.3 mm. In 12 birds, the mean length of the

TABLE 1 Claw lengths (mm) of Pine Grosbeaks / Haakbekken *Pinicola enucleator*; all birds from collection of Zoological Museum of University of Helsinki, except for bird 5 (in private collection of Jouni Riihimäki)

	Age	Sex	Middle claw	Back claw	Collected
1	juvenile	male	9.5	8.6	15 October 1990
2	juvenile	male	8.8	8.6	8 November 1954
3	juvenile	male	9.4	7.4	10 November 1967
4	juvenile	male	9.5	8.7	9 December 1976
5	adult	male	11.3	9.1	January 1984
6	adult	male	10.3	9.4	15 January 1934
7	adult	male	9.5	8.7	22 January 1957
8	adult	male	8.4	8.6	27 April 1904
9	adult	male	8.8	7.9	8 November 1954
10	adult	female	9.4	8.4	17 January 1880
11	adult	female	9.0	8.3	18 January 1994
12	adult	female	9.1	7.9	3 November 1976

middle claw was 9.4 mm and of the back claw 8.5 mm. The variation in claw length can be considerable, even between the toes of one foot. An adult male found dead at Tampere, Finland, in February 1984 (plate 79) had, on one foot, a claw of 6.9 mm on the left toe and of 11.3 mm on the middle toe (cf table 1).

As indicated in de Zoete & Meininger (1998), the claw length of the Melissant bird was estimated to be twice as long as normal. There was, however, no indication of what was used as a reference for a 'normal' claw length in Pine Grosbeak and there was no reference to sample size. Because the Melissant bird was not caught, the estimated claw length could only be based on photographs and the statement that it was 'twice as long as normal' is thus poorly substantiated. Therefore, we think the Melissant record refers to a Pine Grosbeak with a claw length within the normal variation; the claw length alone would then be insufficient reason to reject this record as a presumed escape.

Many persons responded to the messages on the Finnish and Swedish birdnets and we want to thank Mats Dahlen, Martin Helin, Jan van der Laan (CDNA), Johan Nillson, Jörgen Palmgren (Zoological Museum of University of Helsinki), Jeff Prize, Jouni Riihimäki and Pierre Unge for their help.

References

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Eerste, tweede druk. Haarlem.
- Schaftenaar, A 1999. Origin of Pine Grosbeak at Melissant and loss of red coloration in seed-eating birds in captivity. Dutch Birding 21: 271-172.
- Wiegant, W M, de Bruin, A & CDNA 1998. Rare birds in the Netherlands in 1996. Dutch Birding 20: 145-167.
- de Zoete, G & Meininger, P L 1998. Vermoedelijk ontsnapte Haakbek te Melissant in maart 1996. Dutch Birding 20: 69-70.

Justin J F J Jansen, Blitterswijckseweg 3, 5871 CD Broekhuizenenvorst, Netherlands
(justin.jansen@de-aa.nl)

Rob G Bouwman, Herdersveld 52, 5665 JS Geldrop, Netherlands
(robbouwman@hetnet.nl)

The information collected by Rob Bouwman and Justin Jansen was sent to the CDNA in early 2001 and, as a result, the record was reconsidered based on this new information. The CDNA decided that there was sufficient reason to accept the record as referring to a presumed wild bird. Since the claw length was the main reason to reject the bird previously and since there were no (strong) indications of captive origin in plumage (coloration and/or wear), bill shape, behaviour, date of occurrence and locality, the bird received the benefit of the doubt and has now been accepted as the

fourth Pine Grosbeak for the Netherlands; previous records were in December 1909 (2) and November 1928, all three at Rotterdam, Zuid-Holland (van den Berg & Bosman 2001). The fact that the largest invasion of Pine Grosbeaks in Denmark since 1954 occurred in November 1995, a few months prior to the Melissant record (cf van den Berg & Bosman 2001), adds credibility to a presumed wild origin of the Dutch bird (but is considered no more than 'circumstantial evidence') (Jan van der Laan in litt). EDITORS



Solutions of first round 2002

The solutions of mystery photographs I and II (Dutch Birding 24: 39, 2002) appear below.

I Mystery photograph I clearly shows a *Calidris* Sandpiper. In the field, identification of *Calidris* sandpipers normally starts with ageing. In this case, not many plumage features can be seen because of the frontal view of the bird. The mystery bird shows white underparts, light and neat-looking mantle-Vs and a quite brightly coloured crown. The presence of these characters might suggest the bird is in juvenile plumage. However, some adults can show these features too, which is for instance the case in Little Stint *C minuta* and Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*. Therefore, in this case, one has to look for structural features and coloration of the bare parts. Although it is very difficult to judge the structure from a single photograph, large species like Great *C tenuirostris* and Red Knot *C canutus* do not seem reliable candidates. The black legs easily eliminate all stints and sandpipers with pale legs. Broad-billed Sandpiper has dark greenish legs but these can look surprisingly blackish, so this species cannot be eliminated on this character alone. What catches the eye is the fairly long bill. The bill is looking at least as long as the length of the head and has, from this point of view, a broad tip. This character rules out Sanderling *C alba*, Red-necked Stint *C ruficollis* and Little Stint which all show a very short bill.

Now, we are left with Semipalmated *C pusilla*, Western *C mauri*, White-rumped *C fuscicollis*, Baird's *C bairdii* and Curlew Sandpipers *C ferruginea*, Dunlin *C alpina* and Broad-billed Sandpiper. The shape of the bill can eliminate Broad-billed Sandpiper rather easily, because the bill is broader in Broad-billed than in the mystery bird. In addition, the lack of black bold markings on the breast is wrong for Broad-billed, too. The presence of light mantle-Vs in the mystery bird eliminates Baird's and Curlew Sandpiper, because these species are lacking the light mantle-V in all plumages. In addition, Curlew Sandpiper shows an even longer bill than the mystery bird. White-rumped and Dunlin both have a bill of approximately the same length as the mystery bird and both species may show light mantle-Vs and black legs. So, could the

mystery bird be a White-rumped or a Dunlin? As the bird is photographed in August, in Dunlin one would expect bold black markings on its belly and a strong buff tinge to its fore-neck and breast. In White-rumped, only juveniles show light mantle-Vs. Juvenile White-rumped, however, would show a more strongly marked breast-side with streaks extending to flanks and breast. The fairly light ear-coverts and the absence of a rufous crown support the elimination of White-rumped, which also shows darker ear-coverts and a more rufous crown.

If we look once more at the legs and feet of the mystery bird, we can get an impression of the presence of half-webbed toes. This important feature rules out all *Calidris*-sandpipers except Semipalmated Sandpiper and Western Sandpiper. Now we are left with the two species with half-webbed toes, while the white mantle-Vs confirm a juvenile plumage. Although juvenile Semipalmated may show such white mantle-Vs as in the mystery bird, it fits Western better. The bill is rather long and broad tipped. This character better fits Western, too. Although Semipalmated can display such a long bill, it has a less drop-like bill-tip. Other features which support the identification as a Western are the distinct, fine streaks on the breast-side and the buff tinge to the breast, which is more typical for Western. Semipalmated normally shows more diffuse streaking on its breast-side.

Another photograph of the same bird appears as plate 82. This Western Sandpiper was photographed by Marcel Scholte at Vancouver Island, British Columbia, Canada, on 14 August 1994. In this photograph, some other characters of Western can be seen. Most important are the upper scapulars which show black centres with bright rufous edges, contrasting with the white-edged grey lower scapulars and wing-coverts. In Semipalmated Sandpiper, the upperparts appear plainer, with a more or less evenly dark anchor pattern on all its scapulars. This photograph apparently was not very difficult, as 51% of the entrants identified it correctly. Other answers included Dunlin (14%) and Semipalmated (14%), Curlew (6%), White-rumped (6%) and Broad-billed Sandpipers (4%).

II Nearly all entrants identified the bird depicted in mystery photograph II as a *Phylloscopus* war-



82 Western Sandpiper / Alaskastrandloper *Calidris mauri*, Vancouver Island, British Columbia, Canada, 14 August 1994 (Marcel Scholte)



83 Willow Warbler / Fitis *Phylloscopus trochilus*, Lauwersoog, Groningen, Netherlands, 4 May 1999 (Eric Koops)

bler. Indeed, the whitish underparts lacking any patterning like bars or stripes and the greenish upperparts strongly point in this direction. Of all other warblers in the Western Palearctic, only Icterine *Hippolais icterina* and Melodious Warbler *H. polyglotta* share these characters. Both species, however, show less clear whitish underparts and have dark greyish (in Icterine) or dark brownish to greyish (in Melodious) legs and feet. Moreover, Icterine and Melodious both show much stronger legs and feet compared with most *Phylloscopus* warblers. Unfortunately, our mystery bird is facing away, making the use of important identification characters such as supercilium, eye-stripe and bill structure, impossible. However, leg colour, wing colour, wing structure and the colour of the upper- and underparts are clearly visible, making a safe identification possible.

No trace of a wing-bar can be detected, easily excluding all wing-barred species. In addition, the undertail-coverts are white, ruling out Radde's *P. schwarzi* and Dusky Warblers *P. fuscat* quite easily. A striking feature is the clean white belly, flank and undertail-coverts. Northern Chiffchaff *P. collybita* usually shows a certain amount of yellow on the underparts although some birds, especially in northern and eastern parts of their range, are paler and can show off-white underparts. However, the obviously pale legs eliminate Northern Chiffchaff as one of the possibilities. This is also the case for Caucasian Chiffchaff *P. lorenzii* which has jet-black legs and is, in addition, much darker on both upper- and

underparts. Canary Islands *P. canariensis* and Mountain Chiffchaff *P. sindianus* both show darker legs and can, therefore, be ruled out safely. Iberian Chiffchaff *P. brehmii* may show occasionally as pale legs as depicted in the mystery bird. However, the wing structure of the mystery bird is wrong for Iberian and all other mentioned chiffchaff species. The primary projection, which is for all chiffchaff species about half of the tertial length, is obviously shorter than the long primary projection shown by the mystery bird.

The clean white underparts and the long primary projection point in the direction of Western Bonelli's *P. bonelli*, Eastern Bonelli's *P. orientalis*, Wood *P. sibilatrix* or Willow Warblers *P. trochilus*. Wood Warbler tends to be more intensively saturated green on the mantle. However, more dull-green atypically coloured Wood occur and a second look seems, therefore, needed. Wood has blackish tertials with contrastingly pale edges. In the mystery bird, the tertial pattern is more uniform with only diffuse pale edges, making Wood a less probable solution. More important, the outer primary (p1) of Wood is generally shorter than the tip of the longest primary covert and never as long as p1 of our mystery bird. In Wood, p1 is normally not projecting more than 1.5 mm beyond the primary coverts. Western and Eastern Bonelli's also share the above mentioned character of variegated pale-edged tertials. Furthermore, in Western and Eastern Bonelli's the mantle is dull grey, lacking nearly any green coloration especially in spring, which is not the case in the mystery bird. Note also that



Mystery photograph III (June)



Mystery photograph IV (May)

the tibia feathering is pale yellowish. In both species of bonelli's, the tibia feathering is more whitish. In addition, wing-coverts and remiges, especially the secondaries, are edged bright greenish in both bonelli's warblers. In the mystery bird, the wing-coverts are uniform greyish-green and the edges of the remiges are pale yellowish and not so brightly coloured. So, we are left with Willow Warbler. The greenish-tinged upperparts, diffusely pale-edged tertials, yellowish-edged flight-feathers and the long primary projection, roughly equivalent to the visible tertial length, all fit only Willow.

This Willow Warbler was photographed at Lauwersoog, Groningen, the Netherlands, on 4 May 1999 by Eric Koops. The same bird is depicted in plate 83. The clean white underparts and the reduced supercilium caused some debate in the field. Some observers tentatively identified this bird as a possible Western Bonelli's Warbler. However, as shown by the mystery bird, some Willow Warblers can be very pale, showing barely any yellow. These pale birds may turn up in any population, although the occurrence rate of such birds in northern populations is much higher. The mystery bird was identified correctly by 56% of the entrants. The most frequently mentioned incorrect answers were Northern Chiffchaff (13%), Greenish Warbler (10%) and Western Bonelli's Warbler (5%), illustrating the pitfall mentioned above.

There were exactly 100 participants in the first round of the 2002 competition and 30 of them

managed to identify both mystery birds correctly. The names of these entrants can be viewed at www.dutchbirding.nl. From them, Troels Eske Ortvad (Denmark) was drawn as the winner of a copy of *Trushes* by Peter Clement and Ren Hathway, donated by A&C Black (Publishers) Ltd.

Second round 2002

Photographs III and IV represent the second round of the 2002 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 24: 39, 2002) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the Internet site of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the second round have to arrive by **1 May 2002**. From those entrants having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of the two-volume video set *Gulls: the gulls of Europe, Asia & North America*, filmed by Paul Doherty and narrated by Bill Oddie, donated by Bird Images Video Guides. Swarovski Benelux will award a Swarovski AT80 telescope with a 20-60x zoom eyepiece to the overall winner after six rounds. Contrary to the announcement in Dutch Birding 24: 38, 2002, this will not be a HD (High Definition) model. We apologize for this mistake and any inconveniences.

Rob S A van Bemmelen, Gouwzee 20, 1423 DV Uithoorn, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)
Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

CDNA-mededelingen

Recente CDNA-besluiten In de halfjaarlijkse vergadering van 2 februari 2002 heeft de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) een aantal besluiten genomen. Op het personele vlak zijn de volgende wijzigingen te melden: na respectievelijk zes en acht jaar dienst hebben Ruud van Beusekom en Jan van der Laan de commissie verlaten. Hun plaatsen zijn ingenomen door Ruud Brouwer en Pim Wolf, beiden bekend als vogelaars in respectievelijk de Kop van Noord-Holland en Zeeland (met name Walcheren en Breskens). Nils van Duivendijk is benoemd tot voorzitter als opvolger van JvdL; laatstgenoemde blijft betrokken bij het schrijven van het jaarverslag. De volledige lijst met CDNA-leden is te vinden in het colofon.

Met betrekking tot de lijst van beoordeeltaxa is de enige wijziging dat Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* met ingang van 1 januari 2002 weer beoordeeld dient te worden (de determinatie wordt thans tegen het licht van de problematiek van verschillende 'vocal types' van Kruisbekken *L. curvirostra* te lastig bevonden). Er zijn op dit moment geen soorten of soortgroepen waarvoor een integrale herziening wordt voorgesteld. De lopende herziening van alle aanvaarde Baardgrasmussen *Sylvia cantillans* (met het oog op determinatie van verschillende ondersoorten) wordt naar verwachting in de loop van dit jaar afgerond. In de vergadering zijn twee soorten formeel toegevoegd aan de Nederlandse lijst: Aasgier *Neophron percnopterus* (Epen, Limburg, 24-25 mei 2001) en Jufferkraanvogel *Anthropoides virgo* (Beuven, Noord-Brabant, mei 1991). Voor de laatste soort betreft het een *come-back* op de Nederlandse lijst, nadat in een eerder stadium alle gevallen waren afgevoerd vanwege twijfels over de mogelijke wilde herkomst. Na rijp beraad heeft de commissie besloten gevallen van deze soort waarbij geen aantoonbare tekenen van niet-wilde herkomst zijn, alsnog te aanvaarden (bij deze soort geldt de 'omgekeerde bewijslast', zodat overvliegende vogels of

vogels waarvan anderszins niet positief is vastgesteld dat ze ongeringd en onbeschadigd waren, niet voor aanvaarding in aanmerking kunnen komen).

In de vergadering is uitgebreid gediscussieerd over het beoordelen van gevallen op basis van beperkte (gepubliceerde) documentatie. Hoewel nog geen definitieve besluiten zijn genomen, is de commissie voorstander van een 'harde' lijn bij zeer zeldzame gevallen (in het bijzonder, potentiële nieuwe soorten voor Nederland). Deze zullen alleen beoordeeld worden als er sprake is van een volledige en reguliere indiening. Dit betekent dat een of meer gepubliceerde foto's zonder nadere beschrijving van de vogel en waarnemingsomstandigheden onvoldoende zijn. De commissie roept waarnemers dan ook op om de commissie te voorzien van een zo volledig mogelijke documentatie van zeer zeldzame vogels, zodat ook de omstandigheden (exacte locatie, waarnemingsduur, namen van (mede)waarnemers etc) worden vastgelegd. De toenemende aanwezigheid van videocamera's en digitale fotocamera's bij zeldzaamheden is uit het oogpunt van objectieve documentatie sterk toe te juichen; de keerzijde is echter dat weinig waarnemers nog de moeite nemen om voor zichzelf zoveel mogelijk kenmerken te noteren, ook als die niet van direct belang lijken voor de determinatie. Mede met het oog op mogelijke revisies is het van groot belang dat dossiers zo compleet mogelijk zijn. Een aardig voorbeeld is de Baardgrasmus die van 23 tot 26 mei 1987 zong bij 't Wed, Kennemerduinen, Bloemendaal, Noord-Holland. De uitstekende beschrijving van het geluid maakt het waarschijnlijk mogelijk dit geval vele jaren na dato te herzien en als Moltoni's Baardgrasmus *S. c. moltonii* te aanvaarden terwijl op het moment van waarneming dit taxon nog onbekend was en derhalve het geluid niet als relevant kenmerk werd beschouwd. BERT DE BRUIN & JAN VAN DER LAAN

Corrigenda

Bij de foto van de Kleine Burgemeester *Larus glaucoides* te Huizen, Noord-Holland (Dutch Birding 24: 53, plaat 33, 2002), werd per ongeluk het verkeerde jaar genoemd; de juiste datum moet zijn 10 januari 2002 (niet 2001). REDACTIE

In the caption of the plate of the Iceland Gull *Larus glaucoides* at Huizen, Noord-Holland (Dutch Birding

24: 53, plate 33, 2002), the wrong year was mentioned by mistake; the correct date should be 10 January 2002 (not 2001). EDITORS

In the caption of figure 1 in last issue's Total Birding (Dutch Birding 24: 42, 2002), the final paragraph should begin with: 'A minority of birds matching 6 occur.' Unfortunately, '7' appears here in error. EDITORS

The luck of the French

Now, let me see, can I remember the day when I saw Ross's Gull for the first time? That is a ridiculous question. I can instantly recall not only the moment but also the agony of the sleepless night when the news broke and, to boot, the many Ross's-less years wondering if I would ever clap eyes on such a mythical creature – for me the equivalent of Antony's Cleopatra. The species was first claimed for Ireland as far back as 1842 when William Macgillivray included it in his *Manual of British Birds*, volume two, page 254, with the remark 'This species has once occurred in Ireland.' For a while the record pre-dated the first for Big Brother Britain (one shot in Yorkshire in 1846 or 1847) until it emerged that the Irish individual didn't actually exist. What happened to it? No jiggery-pokery was involved; the explanation was much more mundane. William Macgillivray's printer was the culprit since he had inadvertently changed one letter and metamorphosed Iceland into Ireland.

Nice try but no cigar. From then until January 1981, Irish birders felt that some kind of hex had been put upon the species. We had not found any, whereas British records stood at a dizzy 20 by this time. All that came to an end when a teenager named Guy Hamilton discovered an adult dip-feeding in a coastal harbour late on a snowy New Year's Day. That night almost no one was at home to be told the news over the telephone so instead people got hastily scribbled notes shoved through their letterboxes proclaiming: 'Ross's Gull at Portavogie – be there at dawn', which stunned them into sobriety. This must have been on a par with stepping on a rake with the tines up – the thing springs back and knocks you senseless.

What is so special about a diminutive pink gull from the Arctic? At the risk of sounding heretical, I don't think Ross's is quite the most beautiful gull in the world – actually, I prefer Mediterranean Gull – but the species wins hands-down thanks to its aura of rarity and tale of discovery. There is always a good story when someone's name is commemorated in a species' title, which keeps the connection between past and present alive. History is reborn when you see the faces of men such as Pallas, Eversmann, Blyth and Hume. It's strange to gaze at our dead ancestors. They are presented like characters out of Dickens. Pallas

has a white wig, wears a tunic and has medals pinned to his chest. He looks like an ornithological George Washington. All of them are old and, if they were alive today, could easily find work as stand-ins for Father Christmas. I'm not keen on that kind of image. It is better to let your mind drift away and see them in their prime – young pioneers doing the kind of things that we wish we could do. Take James Clark Ross.

Born in London in 1800, James went to sea at the age of 12. He was sent on naval duty to the North Sea and the Baltic but he wasn't left to fend for himself. His uncle John was on the same ship and the pair were close enough in age to strike up an almost brotherly friendship. Probably, they were thick as thieves. For the next six years they were inseparable and in 1814-15 they surveyed the coast of the White Sea off Archangel. Then in 1818, with John as captain of the whaler *Isabella*, they went in search of the North-west Passage. Their orders were to round the north-eastern point of America and sail on to the Bering Sea and Kamchatka. There, the ship's journal was to be handed over to the Russian Governor who was to send it overland to London to communicate their success. Sadly, they could not find a navigable route through Canada's Arctic islands and returned home defeated. Worse, John was castigated by sections of the Admiralty establishment for not trying hard enough. James made further attempts to find a way in 1819-20 and again in 1821-23.

Hold it right there. Can you imagine young blokes today doing this sort of stuff? Remember, James had gone off twice to search for the North-west Passage before his twentieth birthday. Clearly he was not a quitter. He subsequently embarked upon two more expeditions with his uncle John and survived four consecutive winters in the Arctic (when they had long been given up for dead) before finishing up finding the North Magnetic Pole. His main driving force seems to have been exploration. He was born into a heroic age and the accolade that pays tribute to his 'unwearied exertions in the promotion of natural history on the late Arctic voyages' perhaps isn't wholly convincing. For one thing he quickly diverted his energies away from the Arctic after locating the North Magnetic Pole and, in 1840, went off in search of the South Magnetic Pole! He didn't find it but still managed to circumnavi-



84 With such divine looks, it comes as no surprise to learn that Ross's Gulls seem to be Catholic (Anthony McGeehan)

gate the Antarctic Continent and established the existence of the vast Ross ice-shelf.

So, where does Ross's Gull fit into the story? We have only sketchy details to go on but, never one to let a dearth of information stand in the way of a good yarn, I have embellished a full account for posterity. Close to midsummer's day in June 1823, James was with a shooting party near Alagnak on Canada's Melville Peninsula at 69:15 N. During the previous week, 230 ducks had been shot to provision the ship's stores. We can only guess at their identities but King Eiders and Long-tailed Ducks streaming north to reach thawing breeding grounds are likely to have featured strongly in the tally. James had a reputation as a marksman and, single-handedly, he must have spotted the approaching gull as something different. It was flying near a flock of Arctic Terns, that it somewhat resembled, save for a white head. Being small and providing little eating, such quarry would not usually have been procured. But not this time. You can imagine what happened next. The sharp-eyed adventurer singles out the pink bird with the flashing grey underwings and longish, jaeger-like tail. There is the slap of a hand on a wooden gunstock, the click of the trigger and then the crack of the musket going off with a mighty blast, the bullet ripping through the icy Arctic air. With no more sound than that of a falling angel, the bird flutters down to Earth

and lies dead on the snow. From that first moment its looks have captivated. Even the expedition log waxed lyrical about the gull's endearing appearance, enthusing about the 'beautiful tint of most delicate rose-colour on its breast.'

What entente cordiale?

I narrated this saga to a friend of mine recently. It passed the time on a night drive to Galway on the west coast of Ireland where we hoped to see the living legend itself. These days, Ross's Gulls are virtually annual visitors but my pal had never seen one before. So I concluded the account by emphasizing the chances of dipping out. 'Ross's Gulls', I informed him, 'are notoriously erratic and some people seem destined never to see one.' Of course, I believed this to be nonsense. It was simply my way of adding drama to the trip, because the Galway bird had been around every day for a month. But not that day. Remarkably for Ireland, the grim news was relayed to us in broken English by four glum-faced French birders. They had come all this way but had to leave at noon. I was surprised that they had not seen a Ross's Gull on their native soil until they told me a harrowing story that sounded like an episode from the *X Files*. 'As a nation we are cursed,' they said, 'since no living French birder has seen a Ross's Gull in France, despite two records.'

The first was a dead bird in 1913 and the most recent occurred in 1994 when a Ross's seen over the Spanish border near San Sebastian flew east into French airspace – witnessed only by Spanish birders. You could feel the hurt, insult and sense of sadness. Gallic pride in ruins. I tried to cheer them up by pretending that the bread-guzzling Ring-billed Gull at our feet was a fitting substitute. I nearly got the guillotine for that slander. Being a Sunday morning there was the possibility that the bird had gone to mass. Maybe this explained its absence? Sure enough, just as the crowds spilled out of the nearby Catholic

church, the Ross's materialised to the chimes of the Angelus, like a true Holy Spirit. The French greeted its appearance as only the French can. They whooped and cheered and left on a roll. 'Phew, that was a close shave', my friend said. 'Closer than you think', I replied. 'I didn't tell you that James' beloved uncle John Ross served with distinction in the Napoleonic Wars, was wounded 14 times and spent a miserable time as a prisoner-of-war in no less than three squalid jails. After that he really had it in for the French and it is beginning to look like he invoked some long-standing vow against them.'

Recensies

BIRGUIDES 2001. *The DVD guide to all the birds of Europe* (version 6). Birdguides, Jack House, Ewden, Sheffield S36 4ZA, UK. ISBN 1-898110-30-1. GBP 119.95 (incl p&p).

Installation (specifications testing machine: CPU 533 MHz, memory 196 Mb. DVD player LITEON 16x speed, screen 17 inch) During the installation of this DVD guide, the directory in which the files will be installed to can be selected. Further on in the installation procedure, there is an option of installing Quicktime 4. If you have a newer version of Quicktime already installed onto your computer it will work too, so you do not have to install an older version of Quicktime. Surprisingly, from setup the language of the bird names must be selected. After choosing 'Nederlands' (Dutch) at the start, changing into English later appeared impossible. My conclusion is that the installation went remarkably good. It is a fine example for future other digital publications.

User-friendliness After everything has been installed, the program can be started. There are three options for the screen: a full screen, a split screen (dividing the screen into four different frames; standard configuration), and the 'compare species' screen with which you can compare two different species. For example, you can compare sounds, plates and videos of Common Sandpiper *Actitis hypoleucos* and Spotted Sandpiper *A macularia*. When using this guide, one must know how buttons and the species list work. The buttons are not very practical. I am used to a change in colour or a highlight when moving the pointer over the button; in this system nothing happens. But one gets used to it. To view the species list, the pointer should be moved to the left side of the screen and suddenly a list appears. One can choose between a list of all species or all rarer species. The species list can be ordered by vernacular name, scientific name or family name. If you want more information about a species, you should select

'features' and click on Birdfile (it took me a while to discover this!). A screen will pop up from the bottom of the screen. The best thing this DVD guide has to offer is the huge collection of videos with some surprises (eg, Slender-billed Curlew *Numenius tenuirostris*). Annoyingly, in CD-ROM guides with more than one CD, one has to change CDs all the time. This is all history with this DVD and a very good improvement! Birders who want to test their identification skills will be pleased with the BirdQuiz. There are a lot of options here: sounds, videos and pictures. My conclusion is that people who do not often use their computer will have some problems understanding how they can find certain menus, for example the Birdfile of a species and the species list. The lay-out of the DVD is good but may be more user-friendly.

Quality The plates vary in quality from good to very good, except the birds of prey, which are all of poor quality. The quality of the videos is average, but the quantity is enormous: I was stunned. The sound quality is good, but there are no sonagrams available. The best feature of this guide is that two videos can be viewed while listening to the sound at the same time. Also a 'BirdLog' is installed, where you can add all your species (very handy for sorting out all your data). There is an option to choose the language of species' names.

People who are searching for a digital publication with plates, sounds and videos, do not look further: *The DVD guide to all the birds of Europe* is what you are looking for. Version 7 is due in February 2002, with further improvements in user-friendliness (eg, different menus). Exact prices are not available at this time. Copies can be ordered on-line at www.birdguides.com.
LUCIEN DAVIDS

HANNE ERIKSEN, JENS ERIKSEN, PANADDA SARGEANT & DAVE E SARGEANT 2001. *Birdwatching guide to Oman*. Al Roya Publishing, Oman. 256 pp. Available at EUR

35.00 (or USD 30.00), including p & p, from Hanne Eriksen & Jens Eriksen, College of Science, PO Box 36, SQU 123, Sultanate of Oman, e-mail jeriksen@squ.edu.om.

The first time we visited Oman was in February-March 1995. We rented a Toyota LandCruiser (4WD) and set out to explore the country. It was a revelation. Many interesting birds, beautiful landscapes, interesting culture and very friendly people. We camped in spectacular mountains, wonderful deserts and on lonely beaches. In 1995, there was hardly any useful information on birding sites in Oman available, only some photocopies with sketchy drawings of sites from Jens Eriksen and the outdated *Birds of the Middle East and North Africa* by P A D Hollom et al (1988).

Five years later, in October-November 2000, we went back. Not too much had changed. The country is developing fast, with expanding towns and cities, 100s of km more black-topped roads and many more cars, but still with all the freedom to travel around. We found our way around with the help of the old photocopies, information given to us personally by Hanne and Jens Eriksen and, fortunately, a new field guide (*Field guide to the birds of the Middle East* by R F Porter et al 1996). In December 2001, we went again although we realised that birdwatching there in winter time is not as good as in spring or autumn, with in our luggage the brand new *Birdwatching guide to Oman*. It gave us some feeling of frustration, because on our first trips we seemed to have missed several nice spots. But okay, we now would have a chance for re-examination. The first impression is: 'what a colourful book, beautiful pictures and colourful maps'. The book starts with useful instructions about travelling to and in Oman, when to go, information on lodging, etc. The main part of the book consists of the site descriptions with detailed maps. The book ends with a site species list and a short description per species.

My main criticism is that the authors are not using the framework of BirdLife International and do not couple their knowledge to Important Bird Areas in the Middle East (D A Scott 1994, in M I Evans, editor, BirdLife Conservation Series 2, Cambridge). The book could, however, be a good start for a new IBA inventory in Oman. Another criticism: the chapter 'Bird finder' is a 40 page summary of the *Oman bird list*, edition 5 (see next review). It could easily be left out, because it is highly advisable also to obtain the Oman Bird List (the official list of the birds of the Sultanate of Oman), packed with straightforward information on the more than 460 bird species recorded in Oman.

During our 2001 visit, we could only find some small mistakes in maps, for instance a petrol station at the wrong side of the the Najd Agricultural Research station (site 7.5) – which does not matter as long as the petrol station is there – or a school on the wrong side of the crossing – due to the fact that a new school has been built after the book was completed (site 10.9).

The authors could not describe all interesting sites in Oman, mainly because some are not easily reached.

For example Wadi Gharm, the biggest lake of Oman. It is rather deserted in winter but in 1995 we saw 100s of Black-necked Grebes *Podiceps nigricollis* and Red-necked Phalaropes *Phalaropus lobatus* on this salty lake. For these places you need a 4WD, a GPS, some off road experience and common sense to stay out of trouble. When you visit the country for a first birding trip, just pick one of the suggested itineraries. However, we hope that birdwatchers in Oman will not only visit the places mentioned in the book but every now and then will leave the beaten tracks and explore a mysterious wadi, an intriguing desert or mountain road, or a remote beach. There is still much to discover in Oman, places like Wadi Aydim in the desert near the Yemeni border or the Jabal Sayq, where we found a second location for Yemen Serin *Serinus menachensis*.

The *Birdwatching guide of Oman* will not only be a perfect guide for foreign birders for some great birding in Oman but will also be very important for nature preservation in Oman. The threat for a number of the sites in the book is very serious. Fortunately, a translation in Arabic is already under progress.

It is not cheap indeed, but not bad for such a 'deluxe' book. The book itself is sturdy, it survived our last trip very well! More information about birding in Oman and the described books can be found on www.birdsoman.com. The book can be ordered directly from Hanne Eriksen & Jens Eriksen, College of Science, PO Box 36, SQU 123, Sultanate of Oman, e-mail jeriksen@squ.edu.om; cheques, bank drafts and bank notes are accepted. RUUD KAMPF & KITTY KAMPF

JENS ERIKSEN & DAVE E SARGEANT 2000. *Oman bird list* (fifth edition). Oman Bird Records Committee. 168 pp. Available at EUR 11.00, including p & p, from Hanne Eriksen & Jens Eriksen, College of Science, PO Box 36, SQU 123, Sultanate of Oman, e-mail jeriksen@squ.edu.om.

This small booklet is the kind of bird list a birder wishes for every country in the world. It is simple with a good straightforward lay-out. For every species recorded in Oman it gives a summary of the occurrence and for most migratory species, including many of the vagrants, a histogram based on 10-day intervals with the occurrence during the year. Above that, it provides distribution maps, with a 0.5° grid (c 80 km). During our 2000 trip, it frequently gave us at-a-glance information about the occurrence of a bird: is it normal here, or why do we miss that species now? It really invites the visiting birder to make good notes on the observations and, above all, to report the sightings to the Oman Bird Record Committee. The internet page www.birdsoman.com/obl5-additions.html contains additions and corrections on the booklet. The list can be ordered directly from Hanne Eriksen & Jens Eriksen, College of Science, PO Box 36, SQU 123, Sultanate of Oman, e-mail jeriksen@squ.edu.om; cheques, bank drafts and bank notes are accepted. RUUD KAMPF & KITTY KAMPF

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **January-February 2002** and focuses on north-western Europe. Some early January reports were already included in the previous review. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by the rarities committee of the relevant country. Observers are requested to submit records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

SWANS TO GEESE Up to 15 **Bewick's Swans** *Cygnus bewickii* at Spiro's Pool, Larnaca, from 12 January to at least 4 February constituted the first record for Cyprus. The seventh and eighth **Whooper Swan** *C. cygnus* for Israel (and the first since 1985) were two adults at Revadim reservoirs in central Israel on 26-27 January. A single **Pink-footed Goose** *Anser brachyrhynchus* was found in a flock of Greylag Geese *A. anser* at Balsa de Zolina, Valle de Aranguren, Navarra, Spain, on 19 February. In the Netherlands, a flock of 10 **Greenland White-fronted Geese** *A. albifrons flavirostris* (six adults and four first-winters) were at Burgervlotbrug, Noord-Holland, on 13-16 January and nine (five adults and

four first-winters) were discovered at Kloosterpolder, Slochteren, Groningen, on 3 February. Later in February, a few were reported from some other sites in the Netherlands. In Sweden, a subadult was present in Småland on 14-28 February. In late February, three **Lesser White-fronted Geese** *A. erythropus*, one **Barnacle Goose** *Branta leucopsis*, 20 **Red-breasted Geese** *B. ruficollis* and one **Dark-bellied Brent Goose** *B. bernicla* were found in flocks of 120 000 **Siberian White-fronted Geese** *A. a. albifrons* in the Hortobágy, Hungary. At other sites in Hungary, two **Barnacle Geese** were at Tata both on 6 January and 2 February and two were at Ferto on 23 February; a total of 16 **Red-breasted Geese** were seen at five sites during 2-23 February. In the Czech Republic, three **Barnacle Geese** were seen at Nesyt, Lednice, Moravia, on 17 February. A first-winter **Red-breasted Goose** was at Embalse de Sierra Brava, Extremadura, Spain, on 12 January. The first for Israel since 1984 was at Bnei-Yisrael reservoir, Golan, from 16 January until at least 15 February. In Cyprus, a record 11 were present at Köprülû Reservoir on 12-20 January. Three **Greylag Geese** at Roquito del Fraile, Tenerife, on 31 December and 3 January constituted the fifth record for the Canary Islands.

85 Ivory Gull / Ivoormeeuw *Pagophila eburnea*, adult, Black Rock Sands, Porthmadog, Gwynedd, Wales, 2 February 2002 (Steve Young/Birdwatch)





86 Ross's Gull / Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea*, Plym Estuary, Devon, England, March 2002
(Steve Young/Birdwatch)

87 Bonaparte's Gull / Kleine Kokmeeuw *Larus philadelphia*, Millbrook, Cornwall, England, March 2002
(Steve Young/Birdwatch)





88 African Crane / Afrikaanse Kwartelkoning *Crecopsis egregia*, Tenerife, Canary Islands, November 2001 (Juan Antonio Lorenzo) **89** White-tailed Eagle / Zeearend *Haliaeetus albicilla*, first-winter, Circeo NP, Lazio, Italy, January 2002 (Marco Andreini) **90-91** Allen's Gallinule / Afrikaans Purperhoen *Porphyryla alleni*, Benidorm, Alacant, Spain, 26 February 2002 (Elias Gomis Martin) **92** Pallas's Gull / Reuzenzwartkopmeeuw *Larus ichthyæus*, first-winter, Lentini lake, Siracusa, Sicily, Italy, 6 January 2002 (Andrea Corso) **93** Richard's Pipit / Grote Pieper *Anthus richardi*, adult, Siracusa, Sicily, Italy, 9 January 2002 (Andrea Corso)

DUCKS A total of six **Ruddy Shelducks** *Tadorna ferruginea* were found at three sites on Fuerteventura, Canary Islands, on 20-28 December. The male **Redhead** *Aythya americana* at Kenfig, South Wales, from 7 November 2001 was not seen after 5 February. The first **Ferruginous Duck** *A nyroca* for Korea was an adult male discovered at the Joonam reservoirs near Busan on 2 February. In Madrid, Spain, three **Ring-necked Ducks** *A collaris* (one female and two males) were seen at Graveras del Porcal between 27 January and 6 February; up to three other females in February were in Galicia and A Coruña (during January, six were reported for Spain). In France, at least seven were reported in January; six were seen in the second half of February alone. During January alone, 10 were present in Ireland and 15 in Britain. A female **Lesser Scaup** *A affinis* was at Möhnesee, Nordrhein-Westfalen, Germany, for its third winter. The first-winter male in Dorset, England, remained from 11 November 2001 to at least mid-March. A male stayed at Oxford Island, Lough Neagh, Armagh, Northern Ireland, on 19-26 January. In Israel, a record 854 **White-headed Ducks** *Oxyura leucocephala* were counted at Tishlovet reservoir on 2 January and an additional 150 were at Revadim reservoirs on 12 January. In southern Spain, 150 were seen on the south side of Laguna de Medina alone. In Bulgaria, 524 were counted at the Burgas lakes on 13 January. From April 1999 to summer 2001, 2200 **Ruddy Ducks** *O jamaicensis* have been shot in the British Isles, which is almost 50% of the population. The first **Steller's Eider** *Polysticta stelleri* for Hungary, an adult female found at Szob on the Danube river on 12 January, was picked up dead the next day and appeared to have been shot. The male **Black Scoter** *Melanitta americana* remained off Llanfairfechan, North Wales, from 18 January to at least 25 February. A **Smew** *Mergellus albellus* was at Kinneret lake, Israel, on 18-19 January. In Bulgaria, 164 were counted at the Burgas lakes on 13 January. A first-winter male **Goosander** *Mergus merganser* was at Fangar bay, Ebro delta, Tarragone, Spain, on 5 February. The first **Hooded Merganser** *Lophodytes cucullatus* for the Canary Islands (and Spain) was a female or first-winter on Tenerife on 11-12 December and again from 5 to at least 26 January. The fifth for Iceland was a female or first-winter discovered at Borgarfjörður on 17 February. Falling numbers of wintering **Falcated Ducks** *Mareca falcata* in China, Hong Kong (from 413 in 1983/84 to only a few in the past three winters) and Japan suggest that the species' world population may have suffered a significant decline. In the Netherlands, an unringed individual was seen at Asselt, Limburg, on 9-12 February. Several long-staying males **American Black Duck** *Anas rubripes* were reported during the period, including the ones in Devon, England, at Garður, Iceland, and at Barrow Harbour, Kerry, Ireland. A **Baikal Teal** *A formosa* was present at Saint-Denis-du-Payre, Vendée, France, from 2 to at least 24 February.

LOONS TO PELICANS A first-winter **Yellow-billed Loon** *Gavia adamsii* stayed at Neuwied, Rheinland-Pfalz,

Germany on 1-2 January. Another was picked up dead on Texel, Noord-Holland, the Netherlands, on 21 January. On 3 March, one was seen at Gairloch, Highland, Scotland. The **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* found in 2001 at Laguna de Traba, Laxe, Spain, remained through February. Another was seen at Ebro delta, Logroño, Spain, on 28 January (presumably concerning the long-stayer from La Grajera reservoir in 2001). If accepted, a **Balearic Shearwater** *Puffinus mauretanicus* off Jaffa port and a **White-faced Storm-petrel** *Pelagodroma marina* off Ma'agan Michael during a strong westerly storm on 9 January will be the second and the first for Israel, respectively. On the same day, 80 **Leach's Storm-petrels** *Oceanodroma leucorhoa* were seen off Jaffa and Ma'agan Michael. Unseasonal high numbers of **Balearic Shearwaters** (10s) and **Leach's Storm-petrels** (100s) were seen off the southern and western coasts of Britain during January and, especially, on 5-6 February. A **Pygmy Cormorant** *Microcarbo pygmeus* was present at Lahn river near Marburg, Hessen, Germany, from 7 to at least 27 January. There was also a report from Urmitzer Werth, Rheinland-Pfalz, Germany, on 17 February. In western Hungary, 11 stayed at Dunakiliti during February. In Bulgaria, only 635 were counted at Burgas lakes on 13 January (on 15 December, 6829 were present). In Italy, one **White Pelican** *Pelecanus onocrotalus* was reported at Valle Santa, Emilia Romagna, on 8-13 January and two were in Sardinia on 27 January. Three were seen at Cerrado Garrido, Doñana, Spain, on 28 February.

HERONS TO SPOONBILLS The fourth **Snowy Egret** *Egretta thula* for the Azores at Porto Pim beach, Faial, on 18 November was still present on 9 December; one was seen in the Horta harbour on Faial on 12 January. The first for Britain (which was discovered on 29 October 2001) remained on the Isle of Arran, Ayrshire, Scotland, into March. In Spain, single **Western Reef Egrets** *Egretta alba* were seen at Isla Mayor, Sevilla, on 14 February, at Laguna de Medina on 20 February (possibly the same individual) and at Veta la Palma, Coto Doñana, on 27 February. Four **Black Storks** *Ciconia nigra* were in the Le Sambuc area of the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, during January. In the Canary Islands, two **Eurasian Spoonbills** *Platalea leucorodia* were present at Playa de Sotavento, Jandia, Fuerteventura, on at least 29-30 December.

RAPTORS In the United Arab Emirates (UAE), two **Crested Honey Buzzards** *Pernis ptilorhynchus* were seen at Fujeirah National Dairy Farm on 31 January. The first three for Kuwait on 21 September 2001 were recently accepted. A **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* remained at Mézières-en-Brenne, Indre, France, from 19 December to 13 January. Single **White-tailed Eagles** *Haliaeetus albicilla* at unusual sites included immatures at Pisani, Veneto, Italy, from 28 December, at Circeo, Lazio, Italy, from 6 January into February, at Uccellina, Toscana, on 28 January, and on Mallorca, Spain, from 10 February onwards. The first **Eurasian**



94 Golden Eagle / Steenarend *Aquila chrysaetos*, first-year, Norg, Drenthe, Netherlands, 16 February 2002 (Eric Koops)

Black Vulture *Aegypius monachus* for Cyprus since 1982 was an immature at Kensington Cliffs from 8 January (the bird was already reported on 7 December) to at least February. In Sicily, Italy, four **Short-toed Eagles** *Circaetus gallicus* remained through January-February. On 11 January, one was at Port-la-nouvelle, Aude, France. The sixth or seventh **Bateleur** *Terathopius ecaudatus* for Israel was a first-year at Bet-Guvrin from 6 to at least 14 February. A **Shikra** *Accipiter badius* was present at Mushrif National Park, Dubai, UAE, from 29 January to 13 February. In the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, allegedly up to three **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* were present on 3-15 January including the adult at Mas Neuf from 3 November into February. A **Lesser Spotted Eagle** *Aquila pomarina* was reported at Grand Birieu, Dombes, Ain, France, on 20 January. The one wintering in the Camargue from 15 December onwards was still claimed in mid-January. In Spain, a first-winter **Greater Spotted Eagle** *A. clanga* was seen at Aiguamolls de l'Empordà, Girona, on 8 January and an adult at La Rocina, Coto Doñana, on 10 January. In France, apart from up to three in the Camargue, singles were seen at Dombes, Ain, on 19 February and at Saint-Martin-de-Seignanx, Landes, during January-February. In Hungary, a third-year was at Ferencmajor fish-ponds on 4 January and an adult at the same site from 13 January onwards; another was at the Hortobágy from 6 January

onwards. In Italy, one was at Torrile, Emilia Romagna, from November 2001 to at least 20 January; in total, five were reportedly wintering in northern Italy. The adult at Niederriedstausee, Bern, Switzerland, remained from 9 December to at least 5 February; the species has been a winterer here from February 1996. One remained in Skåne, Sweden, until at least early March. Two adult **Imperial Eagles** *A. heliaca* (presumably, the local breeding pair) were present in south-easternmost Moravia, Czech Republic, on 17 February. At least on 24 February, a **Steppe Eagle** *A. nipalensis* was still present in Skåne, Sweden. An immature **North African Tawny Eagle** *A. rapax belisarius* was seen at an unusual site along the highway 10 km north of Moulay Boussselham in north-western Morocco on 28 February. From 3 February to at least mid-March, an immature **Golden Eagle** *A. chrysaetos* was seen at various sites in central Drenthe; the previous twitchable individual for the Netherlands dated from 1981. In Sicily, two **Booted Eagles** *Hieraetus pennatus* remained through February. In southern France, two were reported from Gard during January. Apparently the first winter record of **Osprey** *Pandion haliaetus* for the Czech Republic concerned one seen near Rokycany, western Bohemia, on 4 February. An unseasonal **Eleonora's Falcon** *Falco eleonora* was reported from Lago di San Giuliano, Basilicata, Italy, on 20 January. In France, **Lanner Falcons** *F. biarmicus* were seen at Saint-Martin-de-Seignanx, Landes, on 27 January and at Dennes, Jura, on 17 February. A **Saker Falcon** *F. cherrug* was at Monti Sicani, Sicily, on 11 January. White **Gyr Falcons** *F. rusticolus* were seen in Cork, Ireland, on 11 February, on Islay, Argyll, Scotland, in late February, at Kilcar, Donegal, Ireland, on 23-26 February, on Stronsay, Orkney, Scotland, on 1-2 March, at Fanad Head, Donegal, on 2 March, and on Anglesey, Wales, on 7-9 March.

RAILS TO BUSTARDS Photographs of hybrids **Common Moorhen** x **European Coot** *Gallinula chloropus* x *Fulica atra* at Dümmer, Niedersachsen, Germany, in September 2000 and July 2001 were published in Der Falke 49: 22-23, 2002 (see Dutch Birding 23: 196-203, 2001, for pictures from the Netherlands). More than 1000 **Red-knobbed Coots** *Fulica cristata* were counted at Oued Loukkos, Larache, Morocco, on 28 February. The first **African Crane** *Creopopsis egregia* for the WP was found moribund on Tenerife, Canary Islands, in November 2001. After the seventh **Allen's Gallinule** *Porphyryla alleni* for Spain on Mallorca from 8 January, another immature was found at Benidorm, Alacant, Spain, on 26 February. The second for Britain (and the third for Europe this winter) was a moribund first-winter sniffed-out by a dog at Portland, Dorset, on 10 February; the previous record was on 1 January 1902. The three wintering **Siberian Cranes** *Grus leucogeranus* in the Fereydoonkenar area, Iran, had left in the afternoon of 2 March. The two adults of Keoladeo Ghana National Park, Bharatpur, India, present from 9 November 2001 decided to leave in the morning of 4 March. A **Great Bustard** *Otis tarda* remained near

Aigues-Mortes, Gard, France, from 7 to at least 17 February (the previous record for France was in 1998). The only twitchable for Italy for many years was a male at Matera in the Basilicata region from 11 January into February.

WADERS An unseasonal **American Golden Plover** *Pluvialis dominica* was a first-winter still at Bude, Cornwall, England, during January-February. An adult **Kittlitz's Plover** *Charadrius pecuarius* photographed in Loire-Atlantique on 26 March 2000 has recently been accepted as the first for France (Ornithos 9: 44-45, 2002). The second **Kentish Plover** *C. alexandrinus* for Australia turned up near Taree, New South Wales, on 14 February. A new subspecies of **Red Knot** *Calidris canutus piersmai* from the New Siberian archipelago, Russia, was named after the Dutch biologist Theunis Piersma (Bull Br Ornithol Club 121: 257-263, 2001). The second **Pectoral Sandpiper** *C. melanotos* for the UAE was at Wimpey Pits, Dubai, from 1 December to at least 12 February. The long-staying **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* of Prunjepolder, Schouwen, Zeeland, the Netherlands, was seen again on, eg, 24 February and 3 March. The long-stayer at Belfast Harbour, Down, Northern Ireland, remained the entire period. The first-summer **Slender-billed Curlew** *Numenius tenuirostris* videoed at Druridge Bay, Northumberland, England, on 4-7 May 1998 (see Birding

World 11: 181-191, 1998, Dutch Birding 20: 130, plates 87-88, 1998) has recently been accepted as the 557th species for Britain. If this decision is correct, it means that the species still bred somewhere during 1997. Interestingly, there is only one sighting accepted by the Moroccan rarities committee since the winter of 1994/95 (on 11 February 1998); most if not all reports from elsewhere in the world during the past five years have been considered as doubtful. The **Lesser Yellow-legs** *Tringa flavipes* in Pembrokeshire, Wales, from December was still present in early February. In the Canary Islands, a **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* was reported at El Pinque, Tenerife, on 5 January and another was seen at Los Molinos, Fuerteventura, in early March.

JAEGERS TO AUKS On 9 January, a first-winter **Long-tailed Jaeger** *Stercorarius longicaudus* was seen off Jaffa, Israel. In Switzerland, a **Great Skua** *S. skua* at Yvonand, Vaud, on 6 February and at Fanel, Bern, on 7 February was presumably the Lac Léman long-stayer (cf Dutch Birding 20: 251, 1998). Up to five **Pallas's Gulls** *Larus ichthyaetus* were wintering at Lentini lake, Siracusa, Sicily, during January-February. The fourth for Malta was an adult at St Elmo, Valetta, on 26 January (following the third off Qawra on 29 December). On 18 February, a record group of 1700 **Mediterranean Gulls** *L. melanocephalus* were counted on the north-west

95 Black-throated Thrush / Zwartkeellijster *Turdus ruficollis atrogularis*, first-winter female, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 30 December 2001 (Martin Gottschling)



coast of Ile de Ré, Charente-Maritime, France. On 17 January, an adult **Franklin's Gull** *L. pipixcan* was photographed at Banjul, The Gambia. In England, an adult **Bonaparte's Gull** *L. philadelphia* was still present at Millbrook, Cornwall, in early March; a second was at Pagham, Sussex, in mid-March. Another adult turned up in Gijón, Asturias, Spain, on 17 January. The first **Slender-billed Gull** *L. genei* for Korea was found at Kwangyang bay in early January. From Spain, a total of six **Ring-billed Gulls** *L. delawarensis* were reported for February alone. In France, eight were present in the second half of February. On Faial, Azores, up to three were at the Horta harbour alone on 7-23 January. In late February alone, up to 18 were at large in Britain and Ireland. The first twitchable for Belgium was an adult from 26 January to at least 24 February at Roksem, West-Vlaanderen. An adult **European Herring Gull** *L. argentatus* was a local rarity at Budapest, Hungary, on 9 January. A first-winter **American Herring Gull** *L. smithsonianus* was reported at Phare-des-Baleines, Ile de Ré, on 27 January. Another first-winter stayed on Ouessant, Finistère, France, from 27 February. In Britain, several were reported, including three first-winters in Scilly, a first-winter on Benbecula, Western Isles, Scotland, from 20 January and one at Corfe Mullen Tip, Dorset, in early March. In Ireland, two second-winters remained at Cobh, Cork. The first **Lesser Black-backed Gull** *L. graellsii* accepted for Finland was an adult at Tampere on 23 April 2000 which was colour-ringed as a chick near Rotterdam, Zuid-Holland, the Netherlands, on 5 July 1995 (Alula 8: 9, 2002). Only the first two **Yellow-legged Gulls** *L. michahellis* for Finland were recorded in August-September 2000 (and there are just eight records of Pontic Gull *L. cachinnans* up to 2000). In the Azores, a first-winter **Glaucous Gull** *L. hyperboreus* and up to two **Iceland Gulls** *L. glaucoideus* were present in the Horta harbour on 7-22 January. In Donegal, Ireland, no less than 85 Iceland Gulls were seen at Killybegs alone on 21 February. On 21 January, one was present at the Agadir harbour, Morocco. A third-winter was at Bermeo harbour, Euskadi, Spain, on 28 February. The first **Thayer's Gull** *L. g. thayeri* for Denmark was a first-winter at Hirtshalshavn, Nord-Jylland, on 15-16 January and at Hanstholm harbour (c 100 km to the south-west) on 19 February. An adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was a highlight at the Plym Estuary, Devon, England, from 28 January into March. In Ireland, others were at Nimmo's Pier, Galway, from 3 February into March, and at Killybegs, Donegal, on 1-2 March. In Wales, one was at Blackpill Beach near Swansea in the second week of February. On 31 January, an **Ivory Gull** *Pagophila eburnea* was seen at Skogvoll on Andøya, Nordland, Norway (there were already two in Norway during November-December). From 9 February onwards, an adult stayed in Gwynedd, Wales. Another adult at Lytham St Anne's, Lancashire, on 13-15 February was the fifth for Britain this winter. In Norway, a **Brünnich's Murre** *Uria lomvia* was present at Jomfruland, Telemark, on 4-5 January. In Sweden, one was seen at Nord-Koster, Bohuslän, on 7 February.

DOVES TO WAGTAILS On Fuerteventura, quite a few **Laughing Doves** *Streptopelia senegalensis* were seen; the species is a recent colonizer in the Canary Islands. The fourth **Belted Kingfisher** *Ceryle alcyon* for Iceland flew into a house in Borgarfjörður on 24 February and died here on 25 February. The long-stayer at Porto Pim, Faial, Azores, from 2 October 2001 was still present on at least 9 December (cf Dutch Birding 23: 362-363, plate 408, 2001). The search for **Ivory-billed Woodpeckers** *Campephilus principalis* in Pearl River WMA, south-eastern Louisiana, USA, during January-February resulted in possible indications of the species' survival in the form of a sound-recording of a bird striking a wood substrate and signs of bark-scaling and cavity-excavation (see www.zeiss.com). Single **Crested Larks** *Galerida cristata* remained at Ystad and Eslöv, Skåne, Sweden, through February. The first **Temminck's Lark** *Eremophila bilopha* for The Gambia was found at Fajara golf course on 23 February (c 800 km south of any previous record). The latest-ever **Red-rumped Swallow** *Hirundo daurica* for Italy flew about Molentargius, Cagliari, Sardinia, on 20-25 December. As usual, quite a few **Richard's Pipits** *Anthus richardi* were seen in mid-winter, including one at Maasvlakte, Zuid-Holland, the Netherlands, on 1 January and 10 March, (only) up to three singles in Sicily from 4 January onwards, one at Amarilla, Tenerife, on 5-26 January, up to six at La Crau, Bouches-du-Rhône, on 6-26 January, one in Lugo, Spain, on 6 January, one at Cavaillon, Vaucluse, France, on 13 January, one at Baldaio, A Coruña, Spain, on 13 January, up to nine at Laguna de Vixan, Ribeira, A Coruña, from 31 January to 10 February, singles in Ebro delta on 6 and 14 February and one at Brecht, Antwerpen, Belgium, on 9 February. If accepted, recently unearthed pictures from Westkapelle, Zeeland, on 4-5 November 1999 show the third **Blyth's Pipit** *A godlewskii* for the Netherlands. The first **Olive-backed Pipit** *A. hodgsoni* for mainland Spain was in Pontevedra on 16-25 December. Another was wintering at Lynford, Norfolk, England, from 2 February onwards. A **Pied Wagtail** *Motacilla yarrellii* was seen at Lago di Olginate, Lombardia, Italy, on 19 January.

ACCENTORS TO WARBLERS If accepted, a **Dunnoek** *Prunella modularis* at Embalse de la Cruz Santa, Tenerife, on 26 January will be the first for the Canary Islands. From 16 March, an **Alpine Accentor** *P. collaris* stayed at Minsmere, Suffolk, England. A first-winter male **Red-flanked Bluetail** *Tarsiger cyanurus* videoed at Ronco Biellese, Piemonte, during 26-29 December is the fifth for Italy. In southern Morocco, **Isabelline Wheatears** *Oenanthe isabellina* were reported from the Souss valley south-east of Igoudar on 21 February and near Erfoud on 24 February. In Britain, a first-winter female **Desert Wheatear** *O. deserti* at Niarbyl, Isle of Man, was present on 5-16 January. A confiding first-winter female **Black-throated Thrush** *Turdus ruficollis atrogularis* remained on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, from 30 December to 4 January. A first-winter male stayed at Grebbestad, Bohuslän, Sweden,

from 24 December to at least 23 January. A first-winter female was in Celle, Niedersachsen, Germany, from 1 February onwards. If accepted, a **Red-breasted Flycatcher** *Ficedula parva* at Tenbel on 26 January would be the third for Tenerife. Perhaps the northernmost resident **Zitting Cisticola** *Cisticola juncidis* in the Netherlands remained at IJmuiden, Noord-Holland, into March. A **Dartford Warbler** *Sylvia undata* was at Mellieha, Malta, on 12 January. In the Netherlands, single **Pallas's Leaf Warblers** *Phylloscopus proregulus* at Zandvoort, Noord-Holland, on 2-9 January and at Den Haag, Zuid-Holland, from 12-27 January were no longer seen in February. A **Yellow-browed Warbler** *P. inornatus* was reported from Ouessant, Finistère, France, on at least 17-24 February. The long-stayer in Essex, England, remained from 13 December into March. A **Hume's Leaf Warbler** *P. humei* at Newbiggin, Northumberland, England, from 20 January remained until at least mid-March. Up to two were present at Mushref Palace Gardens, Abu Dhabi, UAE, from 3 January to 11 February.

MAGPIES TO BUNTINGS Allegedly, possibly the first **Azure-winged Magpie** *Cyanopica cyanus* for Morocco was briefly seen from an airplane that had landed on the airport of Tangers on 8 January. The first **Twite** *Carduelis flavirostris* for Sicily was at Capo Murro di Porco on 8 January. Reports of **Two-barred Crossbills** *Loxia leucoptera* from Austria this winter appeared to be misidentified Common Crossbills *L. curvirostra* with wing-bars (cf Dutch Birding 24: 59, 2002). The presence of the fifth **Ovenbird** *Seiurus aurocapillus* for Britain in a private garden near Dymock, Gloucestershire, England, from 20 December became known after it had disappeared on 16 January. This winter, the usual winter gatherings of **Pine Bunting** *Emberiza leucocephalos* in Italy included at least 15 at Magredi di Pordenone (in the north-east) and at least four at Macchia Lucchese, Toscana. Up to two males were seen in the Camargue from 2 December until 25

January. In Sweden, a male was present at Bärby, Uppland, on 23-25 February. The third **Yellow-breasted Bunting** *E. aureola* for Spain (first misidentified as Chestnut Bunting *E. rutila*) was photographed in Catalunya during 23-25 December. The **Little Bunting** *E. pusilla* in the Camargue remained from 28 November to at least late February. One was trapped at Albacete, Spain, on 30 January.

For a number of reports, publications in Alula, Birding World, Birdwatch, British Birds, Bulletin British Ornithologists' Club, Ornithos, Sandgrouse, Sovon-nieuws, Winging It and World Birdwatch were consulted. News from Britain was kindly supplied by Birdline (0891-700-222) and Rare Bird News (0881-888-111). I wish to thank Mashuq Ahmad (UK), Mindy Baha El Din, Sherif Baha El Din, Chris Batty, Phil Belman, Morten Bentzon Hansen, Max Berlijn, F Bindrich, Christoph Bock, Mark Bolton, Bart Bos, Joel Bried, Vegard Bunes, Geoff Carey, Alain Chappuis, Rolf Christensen (www.iranica.dk), Tony Clarke (Canarian Nature Tours), Andrea Corso, Mike Crewe (The Gambia), Eric Dempsey, Gunter De Smet, Dharendra Devarshi, Jochen Diersche (Germany), Markus Deutsch, Hugues Dufourny, Jerzy Dyczkowski, Enno Ebels, Alain Fossé, Raymond Galea (Malta), Jeff Gordon (Cyprus), Gerard Gorman (Hungary), Marcello Grusso (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Klaas Haas, Jeremy Hackney, Trinus Haitjema, Martin Helin, Gaukur Hjartarson (Iceland), David Hoekstra, Remco Hofland, Justin Jansen, Erling Jirle, Adrian Jordi, Yves Kayser, Guy Kirwan, Yann Kolbeinsson (Iceland), Szabolcs Kókay, Martin Kraft, Pierre Le Gall, Pierre Le Maréchal, James Lidster, André van Loon, Anthony McGeehan, Peter Meininger, Richard Millington, Geir Mobakken, Nial Moores, Killian Mullamey, Lajos Németh, Mika Ohtonen, Gerald Oreel, Arie Ouwerkerk, Yoav Perlman (IRDC), Gunnlaugur Pétursson, Kalle Rainio, Colin Richardson (UAE), Luciano Ruggieri, Michael Sammut (Malta), Nir Sapir (Israel), Holger Schmitt, Gabriel Schuler, Bob Scott (Bulgaria), Dare Sere (Slovenia), Brian Small, Vincent van der Spek, Thomas Spencer, Frank Stühmer, Tom Tarrant, Pam Thomson, Ray Tipper, Filiep T'jollyn, Antero Topp, Magnus Ullman, Pierre Unge, Martin Vavrik, William Velmala, Lieuwe van Welie (The Gambia), Pim Wolf and Maxime Zucca for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
(arnoud.vandenberg@inter.nl.net)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **januari-februari 2002**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de homepage van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT VALKEN Een 10-tal **Sneeuwganzen** *Anser caerulescens* werd gezien. Een of meer **Ross' Ganzen** *A rossii* liepen tussen 2 januari en 18 februari bij de Plaat van Scheelhoek, Zuid-Holland, en van 4 tot 12 februari ook bij Strijen, Zuid-Holland, en op 16 februari bij het Rammegors, Zeeland. Een andere, geringde vogel verbleef van 26 januari tot 24 februari tussen

Zuidlaren, Drenthe, en Stadskanaal, Groningen. Een opvallende waarneming betrof die van vier exemplaren met kleurringen die op een niet-wilde herkomst wijzen op 6 januari bij Dokkumer Nieuwe Zijlen, Friesland. Er werden in totaal c 55 **Dwergganzen** *A erythropus* gezien, met de grootste aantallen tot 3 februari maximaal 14 bij Petten, Noord-Holland, van 18 januari tot 22 februari maximaal 18 in het gebied Strijen/Korendijkse Slikken, Zuid-Holland, en op 24 februari bij de Anjumerkolken, Friesland. **Groenlandse Kolganzen** *A albifrons flavirostris* bleken algemener dan ooit tevoren en werden gezien op 12 januari bij Grave, Noord-Brabant, van 13 tot 16 januari 10 exemplaren bij Petten, op 26 januari bij Randwijk, Gelderland, op 3 en 4 februari negen bij Slochteren, Groningen, op 9 februari bij Garrelswaer, Groningen, op 10 februari bij Ferwoude, Friesland, en in de Hilversumsche Bovenmeent, Noord-Holland, en op 16 februari twee ten zuiden van de Botshol, Utrecht. Naast 10 losse **Roodhalsganzen** *Branta ruficollis* werden er van 17 tot 24 februari maximaal vier gezien in de omgeving van Anjum, Friesland. Een kleine influx van in totaal c 100 **Witbuikrotganzen** *B hrota* speelde zich af in januari, met hoge aantallen van 14 op Terschelling, Friesland, 30 op Wieringen, Noord-Holland, 11 op Texel, Noord-Holland, en 12 bij Petten. In totaal werden ook nog 13

96 Witbuikrotganzen / Pale-bellied Brent Geese *Branta hrota*, Brouwersdam, Zeeland, januari 2002 (Peter van Rij)





97 Groenlandse Kolganzen / Greenland White-fronted Geese *Anser albifrons flavirostris*, Burgervlotbrug, Noord-Holland, 16 januari 2002 (*Harm Niesen*)

98 Dwergganzen / Lesser White-fronted Geese *Anser erythropus*, Camperduin, Noord-Holland, 20 februari 2002 (*Cees Ooyevaar*)



Zwarte Rotganzen *B nigricans* opgemerkt. Een paar **Witoogeenden** *Aythya nyroca* zwom van 12 tot 20 januari bij Panheel, Limburg. Verder waren er exemplaren van 22 januari tot 17 februari bij Noordwijk aan Zee, Zuid-Holland, op 25 en 26 januari in Rotterdam, Zuid-Holland, op 3 februari in de Eemshaven, Groningen, op 15 februari bij Naarden, Noord-Holland, en op 24 februari weer één bij Panheel. Een mannetje **Ringsnaveleend** *A collaris* zwom op 5 en 6 januari op een zandzuigkat bij Drachten, Friesland. Op 15 februari was er een melding van een mannetje **IJslandse Brilduiker** *Bucephala islandica* in de Prunsepolder, Zeeland. Van 9 tot 12 februari verbleef een mannetje **Bronskopeend** *Mareca falcata* op een grindgat bij Asselt, Limburg. **Amerikaanse Smienten** *M americana* verbleven tot 12 januari in de Kapelsche en Yerseke Moer, Zeeland, op 2 februari twee bij Harlingen, Friesland, en op 14 februari ten zuiden van Utrecht, Utrecht. Ten minste 250 **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* werden op 17 februari geteld bij de Brouwersdam, Zuid-Holland/Zeeland. **Ijsduikers** *G immer* zwommen van 18 januari tot 3 februari bij Mook, Limburg, op 18 januari bij Den Oever, Noord-Holland, op 25 en 26 januari bij de Brouwersdam en op 25 januari langs Westkapelle, Zeeland. Een dode **Geelsnavelduiker** *G adamsii* werd op 21 januari gevonden op de kust van Texel. Het record aan **Kuifduikers** *Podiceps auritus* werd wederom bijgesteld: 97 op 13 februari op de Grevelingen, Zeeland. Een **Noordse Pijlstormvogel** *Puffinus puffinus* werd op 1 januari gemeld bij Bloemendaal aan Zee, Noord-Holland. De vele wind begin dit jaar bracht ook enkele **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* binnen waarnemingsbereik: op 20 januari op de Reeuwijkse Plassen, Zuid-Holland, op 10 februari twee bij Huisduinen, Noord-Holland, en op 24 februari langs Scheveningen, Zuid-Holland. **Kuifaalscholvers** *Stictocarro aristotelis* verbleven tot 12 januari bij Scheveningen, tot 13 januari bij Ilmuiden, Noord-Holland, tot 25 januari maximaal vier langs de Oosterscheldekering, Zeeland, tot 4 februari in Den Helder, Noord-Holland, tot 24 februari maximaal twee in Den Oever, op 25 januari twee bij Brouwersdam en op 29 januari op Texel. Opmerkelijk is de telling op 10 januari van 26 **Roerdampen** *Botaurus stellaris* langs 4.5 km rietkraag in het Vossemeer bij Kampen, Overijssel. In het Veerse Bos bij Veere, Zeeland, bleven tot 17 februari twee of drie **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* aanwezig. Op 31 januari vloog er één over Maarssenbroek, Utrecht. Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* vloog op 25 januari over Uithoorn, Noord-Holland. Op 8 januari werd bij Oosterland, Zeeland, een kleine zilverreiger *Egretta* gefotografeerd met kenmerken van Amerikaanse Kleine Zilverreiger *E thula*. Een dergelijke vogel werd op 31 januari gemeld op dezelfde plek. Ondanks grootscheepse zoektochten werd daarna niets meer van de vogel vernomen. In het deltagebied verbleven vele 10-tallen **Kleine Zilverreigers** *E garzetta*. Elders was deze soort erg schaars met bijvoorbeeld drie op Texel op 29 januari. Curieus is de melding van een zwarte reiger met gele tenen op 23 januari in het Soerendonks Goor, Noord-Brabant. Het is niet verwon-

derlijk dat daarbij direct aan een **Westelijke Rifeiger** *E gularis* gedacht werd. Er waren ruim 100 overwinterende **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus*; verreweg de grootste concentratie (c 50) bevond zich in februari in Flevoland. De **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* van de omgeving van Petten hield het daar uit tot in maart. Tot half februari werden niet minder dan 10 **Rode Wouwen** *Milvus milvus* gezien, waarvan een enkele voor lange tijd bleef. In de Oostvaardersplassen, Flevoland, verbleven tot 24 februari maximaal drie **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla*. Tot 13 januari was er ook minimaal één aanwezig in de Lauwersmeer, Groningen. Een ander exemplaar werd tussen 4 en 8 januari gezien op zijn langzame tocht naar zuid tussen Ilmuiden en Tiengemeten, Zuid-Holland. Mogelijk eindigde deze vogel in de omgeving van de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant, waar tot 2 februari twee exemplaren verbleven. Andere werden nog gezien op 23 januari bij Maarssenbroek, op 30 januari over de Veluwe nabij Terlet, Gelderland, op 1 februari bij Papenbeek, Limburg, en op 28 februari in de omgeving van Groningen, Groningen. Een **Bastaardarend** *Aquila clanga* werd op 31 januari gemeld ten westen van het Foxholstermeer, Groningen. Spectaculair was de waarneming van een **Steenarend** *A chrysaetos* die op 3 februari voor het eerst werd gemeld en op 16 februari enige uren verbleef in de omgeving van Norg, Drenthe. Daarna was de vogel dagenlang onvindbaar totdat hij op 27 februari weer werd waargenomen bij Amen, Drenthe, en vanaf 6 maart was de vogel voor iedereen twitchbaar (de eerste twitchbare sinds ruim 20 jaar). Een winterse **Visarend** *Pandion haliaetus* verbleef op 13 februari in de Brabantse Biesbosch. Een **Lannervalk** *Falco biarmicus* van dubieuze herkomst werd op 14 februari gezien aan de zuidkant van de Lauwersmeer.

KRAANVOGELS TOT ALKEN **Kraanvogels** *Grus grus* vlogen op 1 januari over Olst, Overijssel (drie); van 5 tot 7 januari verbleef er één in de Millingerwaard, Gelderland, en vanaf 9 februari waren er alweer enkele 10-tallen op trek, waaronder een groep van 24 die van 26 op 27 februari overnachtte op Texel. Vanaf 17 februari pleisterden enkele in het Fochteloöerveen, Drenthe. De **Grote Grijze Snip** *Limnodromus scolopaceus* werd vanaf 24 februari weer gezien in de Prunsepolder. Op 11 januari werd een **Regenwulp** *Numenius phaeopus* waargenomen bij de Oosterscheldekering. **Rosse Franjepoten** *Phalaropus fulicaria* werden op 4 januari opgemerkt op Texel en op 19 februari langsvliegend bij Lauwersoog, Groningen. Apart was de melding van een **Vorkstaartmeeuw** *Larus sabini* op 10 februari langs Katwijk aan Zee, Zuid-Holland. De **Ringsnavelmeeuw** *L delawarensis* van Goes, Zeeland, werd in februari nog gemeld. Deze winter was bijzonder goed voor **Kleine Burgemeesters** *L glaucoides* met waarnemingen van 4 tot 18 januari bij Huizen, Noord-Holland, op 12 en 13 januari bij Nuenen, Noord-Brabant, van 13 tot 16 januari bij Eindhoven, Noord-Brabant, op 14 en 15 januari in Amsterdam, Noord-Holland, op 17 januari bij Noordwijk aan Zee, op 24 januari nabij Vlaardingen, Zuid-Holland, vanaf 29 januari in Schevenin-



99 Zwarte Ibis / Glossy Ibis *Plegadis falcinellus*, adult, Petten, Noord-Holland, 27 januari 2002 (*Harm Niesen*)
100 Witstuitbarmsijs / Arctic Redpoll *Carduelis hornemanni*, Zuid-Eierland, Texel, Noord-Holland, 10 januari 2002 (*Arnoud B van den Berg*) **101** Witoogjeend / Ferruginous Duck *Aythya nyroca*, Rotterdam, Zuid-Holland, 26 januari 2002 (*Chris van Rijswijk*) **102** Bronskopeend / Falcated Duck *Mareca falcata*, mannetje, Asselt, Limburg, 10 februari 2002 (*Max Berlijn*)

gen (op 9 februari twee), en op 6 februari in Hellevoetsluis, Zuid-Holland. In totaal werden 15 **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* doorgegeven, met in Den Helder in januari twee adulte en in IJmuiden tussen 12 januari en 24 februari drie verschillende. In totaal werden 20 **Kleine Alken** *Alle alle* gemeld, waarvan 12 op 2 februari langs Breskens, Zeeland.

UILEN TOT VINKEN Het verhaal van de **Sneeuwuil** *Nyctea scandiaca*, die van 7 tot 10 januari verbleef bij Meerssen, Limburg, is genoegzaam bekend (cf Dutch Birding 24: 73-74, 2002). Leuke aantallen **Velduilen** *Asio flammeus* zaten op 20 januari rond het Posthuis op Vlieland, Friesland (12), en op 24 februari in de Wieringermeer, Noord-Holland (13). De **Hop** *Upupa epops* bleef tot 5 januari bij Zwarte Haan, Friesland. Een **Grote Pieper** *Anthus richardi* verbleef in ieder geval nog op 1 januari nog op de Maasvlakte, Zuid-

Holland. **Pestvogels** *Bombus garrulus* werden tot 9 januari gezien in Veenendaal, Utrecht, op 13 januari in Steenwijk, Overijssel, en op 10 februari in Hoofddorp, Noord-Holland. **Waterspreeuwen** *Cinclus cinclus* pleisterden de gehele periode in de AW-duinen, Noord-Holland, op 5 januari bij de Westeinderplassen, en vanaf 6 januari nabij de Ketelbrug, Flevoland. Bij het natuurgebied de Schotsman bij het Veerse Meer, Zeeland, werd vanaf 25 januari een **Cetti's Zanger** *Cettia cetti* gehoord. De **Graszanger** *Cisticola juncidis* van het Kennemermeer, Noord-Holland, gaf op 13 januari weer eens een teken van leven (en bleek in maart nog steeds aanwezig). Bijzonder waren de winterwaarnemingen van **Pallas' Boszangers** *Phylloscopus proregulus* van 2 tot 9 januari in de AW-duinen bij Zandvoort en van 12 tot 27 januari in slecht toegankelijk gebied bij Den Haag, Zuid-Holland. Twee **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* werden op 3 februari



103 Kleine Burgemeester / Iceland Gull *Larus glaucoides*, eerste-winter, Scheveningen, Zuid-Holland, 17 februari 2002 (Henk Harmsen)

104 Grote Burgemeester / Glaucous Gull *Larus hyperboreus*, eerste-winter, Scheveningen, Zuid-Holland, 18 februari 2002 (Henk Harmsen)





105 Zwartbuikwaterspreeuw / Black-bellied Dipper *Cinclus cinclus cinclus*, Ketelbrug, Flevoland, 1 februari 2002
(Jan den Hertog)

106 Notenkraker / Spotted Nutcracker *Nucifraga caryocatactes*, Zeewolde, Flevoland, 5 januari 2002
(Marten van Dijl)





107 Pallas' Boszanger / Pallas's Leaf Warbler *Phylloscopus proregulus*, Zandvoort, Noord-Holland, 4 januari 2002
(Bas van de Boogaard)

108 Huiskraai / House Crow *Corvus splendens*, Hoek van Holland, Zuid-Holland, 14 februari 2002
(Chris van Rijswijk)



gezien bij Stellendam, Zuid-Holland. De twee **Notenkrakers** *Nucifraga caryocatactes* van Zeewolde, Flevoland, werden tot 26 januari gezien, met op 9 en 12 januari zelfs drie. Op Texel bleven minimaal drie **Witsluitbarnsijzen** *Carduelis hornemanni* tot 12 janu-

ari. Op 3 en 17 februari werden twee verschillende **Witbandkruisbekken** *Loxia leucoptera* gemeld bij Castricum aan Zee, Noord-Holland (helaas konden beide niet worden teruggevonden).

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland

Klaas Haas, Turkooisstraat 8, 9743 KZ Groningen, Nederland (klaas.haas@dutchbirding.nl)

Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland (prouw@magma-group.nl)

België

ZWANEN TOT LEPELAARS Groepjes of solitaire **Wilde Zwanen** *Cygnus cygnus* werden waargenomen te Kessel, Antwerpen; Lier, Antwerpen (zeven); Mechelen, Antwerpen (drie); Roly, Namur (25); Schulen, Limburg (negen); en Viersel, Antwerpen (12). Bij Jabbeke, West-Vlaanderen, verbleef van 5 tot 18 januari een adulte **Dwerggans** *Anser erythropus*. Vreemd is de waarneming van een exemplaar bij Mol, Antwerpen, op 27 januari. Van 2 tot 4 januari verbleven de twee adulte **Sneeuwganzen** *A. caerulescens* aanwezig bij Klemsterke, West-Vlaanderen. Nog een witte (van onbekende origine) werd op 2 januari opgemerkt bij Maaseik, Limburg. Een gekleurde (ontsnapt) exemplaar liep op 13 januari in de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen. De enige twee **Witbuitkrokganzen** *Branta hrota*, een adulte en een juveniele, werden op 3 januari gezien in de Uitkerkse Polders. Van 2 tot 3 januari verbleven de twee adulte **Roodhalsganzen** *B. ruficollis* bij Klemsterke; dezelfde vogels verplaatsten zich van 10 tot 12 januari naar de Uitkerkse Polders; van 19 tot 20 januari naar Jabbeke, West-Vlaanderen; en van februari tot maart naar Woumen, West-Vlaanderen. Het adulte mannetje **Ring-snaveleend** *Aythya collaris* verbleef nog de gehele periode in het Antwerpse havengebied, meestal op Blokkersdijk, Antwerpen. Een vrouwtje **Witoogend** *A. nyroca* zwom op 7 januari in de Schelde te Heurne, Oost-Vlaanderen, en van 13 januari tot 12 februari weer afwisselend te Oudenaarde, Oost-Vlaanderen, en te Zingem, Oost-Vlaanderen. Op 12 en 13 januari verbleef een mannetje te Antwerpen, Antwerpen; op 12 januari een mannetje te Mechelen, Antwerpen; en van 12 tot 26 januari een vrouwtje te Kessel-Lo, Vlaams-Brabant (en hetzelfde exemplaar te Wilsede, Vlaams-Brabant, op 16 februari). Verder waren er nog mannetjes te Wintam (Bornem), Antwerpen, op 25 januari; te Sint-Lenaerts, Antwerpen, op 29 januari; en te Schelle en bij Wommelgem, beide Antwerpen, op 17 februari. Op de Noordzee ter hoogte van Oostduinkerke, West-Vlaanderen, verbleef een groep **Grote Zee-eenden** *Melanitta fusca* die op 29 januari meer dan 500 exemplaren telde. Van 27 januari tot 9 februari werd een mannetje **Rosse Stelkelstaart** *Oxyura jamaicensis* gezien te Mechelen. Op 16 februari zwom een mannetje **Amerikaanse Smient** *Mareca americana* bij Oostende, West-Vlaanderen, en een dag later één te Wintam (Bornem). Een mannetje **Blauwvleugeltaling**

Anas discors was van 22 tot ten minste 24 februari aanwezig te Roksem, West-Vlaanderen. Een **Parelduiker** *Gavia arctica* verbleef te Kessenich, Limburg, van 19 tot 27 januari, en op 10 februari vlogen er drie en op 20 en 23 februari telkens twee langs Oostende. De juveniele **Ijsduiker** *G. immer* bleef de hele periode aanwezig op de Spuihoek te Oostende. Op 29 januari zwommen er twee op zee voor Koksijde, West-Vlaanderen, en op 10 februari trokken er twee en op 23 februari één langs Oostende. **Kuifduikers** *Podiceps auritus* doken op te Waasmunster, Oost-Vlaanderen (tot 3 januari), en te Hensies, Hainaut, van 29 tot 31 januari. Langs Oostende vloog op 21 februari een **Noordse Pijlstormvogel** *Puffinus puffinus*. Op 19 januari werd een onvolwassen **Kuifaalscholver** *Stictocorbo aristotelis* gezien bij Wintam (Bornem). **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* werden waargenomen te Bredene, West-Vlaanderen; Damme, West-Vlaanderen; Duffel, Antwerpen; Gent, Oost-Vlaanderen (twee); Harelbeke, West-Vlaanderen; Kallo-Doel, Oost-Vlaanderen (twee); Kieldrecht, Oost-Vlaanderen (twee); Knokke-Zwin, West-Vlaanderen (19); Lissewege, West-Vlaanderen (25); Meetkerke, West-Vlaanderen; Retie, Antwerpen; Roksem; in de Uitkerkse Polders; te Wintam (Bornem); en in de Achterhaven van Zeebrugge (twee). **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* verbleven te Geel, Antwerpen; Hamme, Oost-Vlaanderen; Harchies-Hensies; Kruibeke, Oost-Vlaanderen; Lokeren, Oost-Vlaanderen; Lummen, Limburg; Meetkerke; Melsen, Oost-Vlaanderen (twee); Moerbeke, Oost-Vlaanderen; Mol, Antwerpen; Neerijse en Oud-Heverlee, Oost-Vlaanderen (dezelfde); Pollare, Oost-Vlaanderen; Pommeroeul, Hainaut; Zele, Oost-Vlaanderen; Woumen, West-Vlaanderen; en Zonhoven, Limburg (zes). Tot ten minste 15 februari pleisterde een **Ooievaar** *Ciconia ciconia* te Tollembeek bij Galmaarden, Vlaams-Brabant. Op 4 februari waren er nog steeds twee aanwezig bij Lokeren. De eerste overtrekkende vogels werden gezien te Viersel op 17 februari en te Lier op 22 februari. Op 13 februari pleisterde een vroege **Lepelaar** *Platalea leucorodia* in de Uitkerkse Polders. Ook waren er waarnemingen te Oostende op 21 februari.

WOUWEN TOT ALKEN Tussen 13 en 27 januari verbleef een juveniele **Rode Wouw** *Milvus milvus* tussen Doel, Kieldrecht en Melsele, alle Oost-Vlaanderen. Op 12 en 23 februari foerageerde er één te Halle-Zoersel,

Antwerpen. De juveniele **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* werd ten minste tot 11 januari met regelmaat waargenomen te Wortel, Antwerpen. De juveniele vogel die in december bij Dudzele, West-Vlaanderen, verbleef, werd op 12 januari gezien in de Achterhaven van Zeebrugge. De vogel die enige tijd in Nederland in het Verdrongen Land van Saeftinge, Zeeland, pleisterde, verscheen op 14 januari bij Doel. Tenslotte vloog op 18 februari een juveniele boven Oostmalle, Antwerpen. De eerste (adulte) **Kraanvogel** *Grus grus* vloog op 15 februari over Oelegem, Antwerpen. Daarna volgden waarnemingen op 19 februari te Geel (100+); op 25 februari te Tienen, Vlaams-Brabant (drie); op 26 februari te Mechelen (64); op 27 februari te Berchem, Antwerpen (18); Brussegem, Vlaams-Brabant (21); Drongen, Oost-Vlaanderen; Duffel-Lier (14); Mechelen (28); Merksplas, Antwerpen (19); Rotem, Limburg (40); Sint-Martens-Latem, Oost-Vlaanderen; Mouscron, Hainaut (24); en op 28 februari te Brecht, Antwerpen (17) en te Ronse, Oost-Vlaanderen (vijf). Een vroege **Kleine Strandloper** *Calidris minuta* werd op 24 februari opgemerkt in de Achterhaven van Zeebrugge. Vanaf 15 februari (tot in maart) pleisterde een eerste-winter **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicaria* op de water-spaarbekkens van Oelegem. Een **Grote Jager** *Stercorarius skua* vloog op 23 februari langs Oostende. Op 26 januari werd een adulte **Ringsnavelmeeuw** *Larus delawarensis* ontdekt op de meeuwenlaapplaats te Roksem. Tot 24 februari werd deze daar regelmatig gezien. **Pontische Meeuwen** *L. cachinnans cachinnans* doken op te Hofstade, Vlaams-Brabant (zeven); Kessenich; Limburg (maximaal drie); Maaseik (11); Mechelen (twee); Mol; Neerijse, Nieuwpoort, West-Vlaanderen (twee); Oudenaarde, Oost-Vlaanderen (twee); en Zeebrugge. De adulte **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* verbleef nog de gehele periode bij de

Visserskaai van Oostende. Een tweede adulte werd tussen 31 januari en 7 februari waargenomen in de Voorhaven van Zeebrugge, een eerste-winter was op 27 januari aanwezig te Roksem en een tweede-winter op 27 januari op de Werf van de Kluisendokken bij Gent. Mogelijk datzelfde exemplaar verbleef vanaf 21 februari in de Bourgoyen te Gent. Op 29 januari werd een **Papegaaiduiker** *Fratercula arctica* opgemerkt bij Koksijde. Een verzwakte vogel werd op 13 februari binnengebracht in het vogelasiel van Oostende maar de vindplaats is nog onbekend.

UILEN TOT BUIDELMEZEN De **Sneeuwuil** *Nyctea scandiaca* liet zich nog tot in maart bekijken op de kerk van Veurne, West-Vlaanderen. Van de schaarse **Velduil** *Asio flammeus* die werden waargenomen, waren er drie in de Uitkerkse Polders en één te Opvelp, Vlaams-Brabant, op 24 februari. Een **Hop** *Upupa epops* die van 1 tot 4 februari bij Sclessin, Liège, werd gezien, werd daar schijnbaar al eerder waargenomen. Op 9 februari werd een **Grote Pieper** *Anthus richardi* opgemerkt op het Schietveld te Brecht. Op 10 januari werden twee **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* gezien in Gent en op 20 januari kortstondig twee te Kontich, Antwerpen. In het Zeebrugse Havengebied bleken op 15 februari toch nog ten minste drie **Graszangers** *Cisticola juncidis* te zingen. Het mannetje **Buidelmees** *Remiz pendulinus* dat sinds vorig jaar te Kallomelsele verbleef, werd nog tot 1 januari waargenomen.

Deze waarnemingsrubriek kwam tot stand met medewerking van Peter Collaerts (Vlaams-Brabant), Frank De Scheemaeker (Mergus), Hugues Dufourmy (Hainaut), Koen Laysen (Limburg), en Willy Verschueren (Groenlink). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Wielewaalvogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@pandora.be)

DB Actueel

Engelse Dunbekwulp aanvaard Na bestudering van het beschikbare bewijsmateriaal hebben de Britse dwaalgastencommissie (BBRC) en de commissie van de Britse Ornithologische Unie (BOURC) de waarneming aanvaard van een eerste-zomer Dunbekwulp *Numenius tenuirostris* te Druridge Bay, Northumberland, Engeland, van 4 tot 7 mei 1998. Met deze beslissing heeft een van de meest opmerkelijke dwaalgastmeldingen van de afgelopen jaren een plek veroverd in de avifaunistische geschiedenisboeken. Niet alleen betreft het een nieuwe soort voor Brittannië, het is ook een van de laatste waarnemingen ter wereld van deze vrijwel uitgestorven soort. Het feit dat het Britse geval een eerste-zomervogel betrof, vormt bovendien het enige bewijs dat de soort de afgelopen 15 jaar tot broeden is gekomen. Desondanks lijkt het door het gebrek aan

andere waarnemingen steeds meer onafwendbaar dat deze soort binnenkort als 'uitgestorven' kan worden beschouwd. Zoektochten in de afgelopen 15 jaar in de veronderstelde broed- en overwinteringsgebieden hebben tot nu toe niets opgeleverd. En nadat in februari 1995 de laatste van drie sinds 1987 in Merja Zerga, Marokko, overwinterende vogels verdween, zijn alle meldingen aan twijfel onderhevig geweest.

Bij alle recente meldingen spelen net als bij het Britse geval determinatieproblemen een voorname rol. Zo werd bij de Britse vogel de vraag gesteld of een hybride of een aberrante wulp onvoldoende kon worden uitgesloten aangezien de snavel leek af te wijken (kort, recht en met dikke punt) en de manteltekening ook met een eerste-zomer Regenwulp *N. phaeopus* overeen leek te komen (Tom van der Have in litt). De

Britse commissie zal echter niet over een nacht ijs zijn gegaan. Temeer niet, omdat de determinatie extra kritisch werd bekeken door de vele vogelaars die door aanvankelijk ongelooft te laat besloten om de vogel van Druridge Bay te bezoeken. Bij andere recente meldingen bleek dat Wulpen *N arquata*, met name van de lichte ondersoort *N a orientalis*, soms met Dunbekwulpen te verwarren zijn. Zekerheid omtrent de determinatie lijkt alleen met goed foto- of videomateriaal te verkrijgen. Juist daaraan schort het bij de meeste (zo niet alle) meldingen in de afgelopen jaren. Sommige criticasters zullen zelfs van mening blijven dat het matige videomateriaal van de Engelse vogel (zie *Birding World* 11: 181-191, 1998, *Dutch Birding* 20: 130, plaat 87-88, 1998) ruimte laat voor twijfel. Een recent geval waarbij de determinatie buiten kijf staat maar waar om andere redenen een luchtje aan zit betreft een bij een Nederlandse taxidermist aangetroffen adult exemplaar dat op 5 oktober 1998 (of 1997) dood zou zijn gevonden in prikkeldraad tussen Leer en Jemgum, Nedersachsen, Duitsland, dicht bij de Nederlandse grens. De opgezette vogel (zie foto op www.lauwersmeer.com) zou zich thans bevinden in een privé-collectie in Zwitserland; het is de vraag of de omstandigheden rond de vondst (datum, vinder) voldoende betrouwbaar zijn voor aanvaarding door de Duitse zeldzaamhedencommissie.

De implicatie van de aanvaarding als eerste-zomer, namelijk een broedgeval in 1997, vormt een van de laatste strohalmen waar vogelbeschermers zich nog aan vastklampen. Met nieuwe expedities naar de vermeende broedgebieden in West-Siberië en Noord-Kazachstan en mogelijke overwinteringsgebieden zal men ook de komende jaren trachten de laatste Dunbekwulpen op te sporen. Daarmee wordt echter ook de beladenheid van de Britse beslissing om het geval te aanvaarden aangetoond; zelden zal er zoveel ornithologisch belang aan de beslissing van een dwaalgastengastcommissie zijn toegekend. ENNO B EBELS

ENGLISH SLENDER-BILLED CURLEW ACCEPTED The two British rarities committees (BBRC and BOURC) have decided to accept the record of a first-summer Slender-billed Curlew *Numenius tenuirostris* at Druridge Bay, Northumberland, England, on 4-7 May 1998. It is the species' first record for Britain and one of the last anywhere of this critically endangered species. Moreover, it implicates that the species still has bred somewhere during 1997. Nevertheless, recent surveys in possible breeding areas have failed to locate any birds and the species seems to be on the brink of extinction.

Steenarend in Midden-Drenthe Op maandag 4 februari 2002 berichtte Richard Ubels mij dat hij een dag eerder tijdens een fietstocht een grote roofvogel had waargenomen ten zuidoosten van Norg, Drenthe. Vanwege de grootte in vergelijking met Buizerd *Buteo buteo* en de witte vleugelvlekken dacht hij een onvolwassen Steenarend *Aquila chrysaetos* gezien te hebben. Vanwege de grote zeldzaamheid en het feit dat hij



109 Steenarend / Golden Eagle *Aquila chrysaetos*, eerstejaars, Norg, Drenthe, 11 februari 2002 (Marten van Dijk)

geen kijker bij zich had werd de waarneming niet landelijk bekend gemaakt. Bovendien leek het erop dat de vogel in noordoostelijke richting doortrok. De melding werd wel doorgegeven aan Rommert Cazemier die hem vervolgens op zijn website (www.lauwersmeer.com) publiceerde om lokale vogelaars in de gelegenheid te stellen naar de vogel te gaan zoeken.

Op zaterdag 16 februari, bijna twee weken later, bezocht ik met mijn vriendin de kijkdagen van een veiling in Norg toen ik rond 13:15 werd gebeld door Edwin de Weerd. Edwin was door Klaas Haas, beheerder van de Dutch Birding-vogellijn, op de hoogte gebracht dat Jan Lok die ochtend een onvolwassen Steenarend had waargenomen bij Huis ter Heide, iets ten zuidoosten van Norg. Ik was bij toeval dus slechts 5 km verwijderd van de plek waar zich waarschijnlijk al twee weken een Steenarend ophield! Mijn lichte paniek tijdens de rit naar de plek sloeg om in volledige extase toen ik na het stilzetten van de auto onmiddellijk een laagvliegende onvolwassen Steenarend boven de bewuste akker in beeld kreeg. Het pieperbericht dat ik enkele seconden later verstuurd zal bij velen ook zijn uitwerking niet gemist hebben! Het daaropvolgende uur was de vogel (soms hoog) cirkelend te zien, vaak in gezelschap van enkele Buizerds. Daarbij legde de vogel grote afstanden af. Toen de vogel zich om c. 14:30 laag vliegend in oostelijke richting bewoog werd hij ongeveer boven het Esmeer uit het oog verlo-

ren. Op dat moment hadden ongeveer 25 vogelaars de vogel succesvol kunnen twitchen. Tegen alle verwachtingen in en ondanks intensief zoeken door c 100 vogelaars werd de vogel later die middag en de volgende dagen niet meer waargenomen. Bij velen bleef de hoop leven dat de vogel zich nog ergens in de omgeving zou bevinden; zoekacties in de daaropvolgende week leverden echter niets op. Het duurde tot zaterdag 2 maart dat bekend werd dat de vogel zich had verplaatst naar de omgeving van Amen, Drente, hemelsbreed iets meer dan 10 km van de oorspronkelijke locatie. De arend bleek daar op woensdag 27 februari voor het eerst te zijn waargenomen door Jannes Santing en liet zich ook op die zaterdag nog aan een beperkt gezelschap zien. Ook nu bleek de vogel zich goed schuil te kunnen houden; op zondag 3 maart zochten wederom vele vogelaars maar had slechts een klein groepje waarnemers succes. In de daaropvolgende week liet de arend zich steeds vaker en beter zien in het gebied tussen Assen, Norg, Rolde en Westerbork, vaak laag hangend tegen de harde wind in of soms zittend op een akker of in een boom. Veelvuldig werd gezien dat de vogel duikvluchten uitvoerde op een haas, enkele malen succesvol. Het was tenslotte in het weekend van 9 en 10 maart en de week erna dat de vogel naar ieders tevredenheid massaal bezocht kon worden. Een uitgebreid verslag van de waarnemingen is te vinden op de internetpagina *Roofvogels van Sleenerzand* (<http://home.wxs.nl/~zwalm000>).

Het waargenomen patroon met veel wit in hand- en staartpennen, de donkere schouders en de sterk gekromde vleugelachterraand wezen op een tweede-kalenderjaar vogel, dus een vogel van minder dan een jaar oud. Het betrof de 16e Steenarend van Nederland en de eerste twitchbare sinds de veelbezochte vogels van de Wieringermeer, Noord-Holland, in de winter van 1978-79 en van Zeewolde, Flevoland, in begin 1981. Het lijkt moeilijk voorstelbaar dat een dergelijke indrukwekkende roofvogel zich weken lang kan schuilhouden in een drukbevolkt land als Nederland. Het gebied is echter uitgestrekt en grotendeels ontoegankelijk; bovendien staan Steenarenden erom bekend dat ze mede door hun enorme actieradius soms lastig zijn waar te nemen. ROEF MULDER

GOLDEN EAGLE On 3 February 2002, an immature (probably first-year) Golden Eagle *Aquila chrysaetos* was reported near Norg, Drenthe, the Netherlands. On 16 February, the bird was seen again in the area and the news was spread; it was then seen in flight for just over one hour by c 25 birders before it flew off, not to be relocated during the next days. However, on 27 February the bird was rediscovered near Amen, Drenthe, c 10 km from the original location. From 2 March, the bird was seen regularly at various locations in central Drenthe. This was the 16th record of Golden Eagle for the Netherlands; the previous twitchable birds were in 1978-79 and 1981.

DBA-nieuws

DBA-vogeldag eindigt in samenzang Zeker 330 vogelaars hebben de DBA-vogeldag van 9 februari jongstleden bezocht. De stands en het programma boden voor ieder wat wils. De beroemde Schot Ian (D I M) Wallace, in kilt en met baret, sprak over 'birdwatching before birding' en trakteerde de zaal op onder andere kiekjes uit het fotoalbum van de familie Wallace. Zijn buitengewoon humoristische betoog moest noodgedwongen stoppen voordat Wallace aan zijn eigen grote bijdrage aan de (veld)ornithologie was toegekomen. Hij komt graag terug voor 'Deel 2'. Voor de reislustigen waren er gewaardeerde lezingen van de OBC over de populaire bestemming Goa en van Eric Koops en Bert de Bruin over Oman, als vogelbestemming flink in opkomst. Voor wie houdt van 'svensonisering' was er een degelijke en technisch perfecte (op de microfoons na) lezing van Per Alström over kwikstaarten. De Zweed maakt het niet uit of we spreken van 'soorten' of 'ondersoorten', als we de verschillende vormen maar herkennen in het veld.

De mystery bird-competitie werd gepresenteerd door Max Berlijn (dia's) en Magnus Robb en Roy Slaterus (geluiden). Winnaar werd Ward Vercruysse (13 fout),

tweede Ruud van Beusekom (14 fout) en de gedeelde derde plaats was voor Gunter De Smet en Nils van Duivendijk, met beiden 15 fout. Prijzen voor de winnaars werden beschikbaar gesteld door Birdsong International, Ger Meesters Boekuitgeverij, Combi Focus, Plomp Digital Video en Leo Boon/Cursorius. Bij de organisatie kwamen klachten binnen over vermeende samenwerking bij het oplossen van de determinatievraagstukken. Hoewel dat nooit expliciet gesteld wordt, gaan wij ervan uit dat onze 'mybico' een puur individuele wedstrijd is. Volgend jaar zal onderling overleg dan ook niet zijn toegestaan.

Na het korte maar krachtige Belgische overzicht door Gerald Driessens trok Wim Wiegant voor zijn Nederlands overzicht weer alle registers open. Wim had voor de gelegenheid zelfs een heuse carnavalskraker geschreven (waarin de Sneeuwuil *Nyctea scandiaca* van Limburg figureerde), die luidkeels door de zaal werd meegezongen. Dit enigszins baldadige einde was het sluitstuk van een bijzonder geslaagde vogeldag. Het is met name aan Leonie en Rob Olivier en Arjan van Egmond te danken dat de organisatie van de steeds omvangrijkere dag steeds soepeler verloopt. Alle

andere medewerkers, én de onderdakverschaffers/begeleiders van de buitenlandse gasten worden vanaf deze plaats eveneens hartelijk bedankt. **GIJSBERT VAN DER BENT**

Korting voor DBA-begunstigers op verblijf De Krim tijdens Dutch Birding-vogelweek Tijdens de Dutch Birding-vogelweek 2002 op Texel, Noord-Holland, van zaterdag 5 tot en met vrijdag 11 oktober, kunnen begunstigers van de DBA gebruik maken van een speciale aanbieding van Vakantiecentrum De Krim, Roggeslootweg 6, 1795 JV, De Cocksdorp. DBA-begunstigers krijgen 20% korting op een weekend- of weekverblijf op De Krim ingaande op vrijdag 4 oktober, of op de midweek van maandag 7 oktober tot en met vrijdag 11 oktober. Deze aanbieding (die geldt voor zowel het huren van bungalows als voor kamperen) is te reserveren bij De Krim, afdeling reserveringen, telefoon 0222-390112, en is niet mogelijk in combinatie met andere acties en/of aanbiedingen of voor reeds gedane reserveringen. Informatie over De Krim is te vinden op www.krim.nl. Op bovenstaand telefoonnummer is ook een brochure aan te vragen. Vakantiecentrum De Krim is strategisch gelegen in de noordwesthoek van het eiland, net ten zuiden van de bebouwde kom van De Cocksdorp, en biedt mooie bosjes en andere leuke vogelplekjes.

Het DBA-bestuur is druk bezig met de organisatie van de vogelweek op Texel. Met name de Big Day (op 9 of 10 oktober) gaat een 'special event' worden. Diverse bedrijven op Texel hebben reeds toegezegd deelnemende teams te sponsoren, waarbij een bedrag betaald wordt voor elke soort die het team ziet (of een vast totaalbedrag). Het geldt dat opgehaald wordt gaat naar een nog nader te bepalen goed (vogel)doel op Texel.

De Krim biedt niet alleen korting aan voor bungalowhuur maar laat de DBA op zaterdag 5 oktober, maandag 7 oktober, dinsdag 8 oktober en woensdag 9 oktober geheel gratis gebruik maken van de Theaterzaal 'De Kiekendief' op het complex. Deze zaal biedt plaats aan 250 personen en is ideaal voor het houden van de lezingen die op het programma komen te staan. Op donderdag 10 oktober staat een buffet gepland in 't Robbengat, eveneens op De Krim, waarvoor men zich van tevoren moet opgeven. Hier zullen de winnende Big Day-teams hun prijzen uitgereikt krijgen, en zal het opgehaalde geldbedrag bekend worden gemaakt. Het spreekt vanzelf dat het DBA-bestuur de directie van Vakantiepark De Krim bijzonder erkentelijk is voor hun gulle gastvrijheid. Nadere informatie over de aanstaande vogelweek wordt zo spoedig

mogelijk gegeven in de komende nummers van Dutch Birding, de website www.dutchbirding.nl en via de vogellijn (0900-2032128, EUR 0.35 per min). **GIJSBERT VAN DER BENT & MARC PLOMP**

Dutch Birding-fonds Sinds vele jaren kent Dutch Birding een systeem van onkostenvergoedingen voor auteurs, fotografen en tekenaars, bedoeld als tegemoetkoming in de kosten die mensen maken om hun materiaal aan Dutch Birding aan te kunnen bieden. Met deze regeling wordt onder andere getracht de concurrentiepositie van Dutch Birding als niet-commercieel tijdschrift ten opzichte van een aantal (meer) commerciële vogeltijdschriften te beschermen. In bepaalde gevallen zijn de onkosten die voor het voorbereiden, schrijven en illustreren van een artikel gemaakt moeten worden zodanig hoog dat deze de standaard onkostenvergoeding ruim overstijgen. In dergelijke gevallen kan dit een belemmering vormen voor auteurs om een artikel aan Dutch Birding aan te bieden. Voor deze gevallen beschikt de DBA sinds kort over het **Dutch Birding-fonds**. Uit dit fonds wordt jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld om bijzondere onkosten te vergoeden voor exclusieve artikelen van hoge kwaliteit, met de nadruk op herkenning en/of taxonomie. Aanvragen voor het studiefonds worden in de vorm van een plan van aanpak en in samenspraak met de redactie opgesteld en vervolgens door het DBA-bestuur beoordeeld. Bij goedkeuring wordt een schriftelijke overeenkomst getekend tussen de auteur(s) en de DBA om de verplichtingen over en weer helder vast te leggen. Voor meer informatie kunnen geïnteresseerden contact opnemen met de redactie van Dutch Birding (Postbus 116, 2080 AC Santpoort-Zuid, e-mail editors@dutchbirding.nl).

Dutch Birding fund In addition to the regular fees paid for published articles, photographs and artwork, Dutch Birding now offers potential authors the possibility to apply for extra financial support to cover excessive expenses necessary to prepare papers for Dutch Birding. The **Dutch Birding fund** can help authors to submit high-quality papers on identification and/or taxonomy in cases where more-than-average expenses have to be made and where these expenses would normally prevent authors to offer their work to Dutch Birding. Proposals are prepared in collaboration with the editors and must be approved by the board of the Dutch Birding Association. For more information, please contact the editors of Dutch Birding (Postbus 116, 2080 AC Santpoort-Zuid, the Netherlands, e-mail editors@dutchbirding.nl).

Aankondigingen & verzoeken

Dutch Birding videojaaroverzicht 2001 Op de DBA-vogeldag op 9 februari 2002 in Utrecht presenteerde Marc Plomp het Dutch Birding videojaaroverzicht 2001; dit is inmiddels het zevende overzicht op rij. Voor deze band van bijna drie uur werden opnames gebruikt van 12 vogelaars. Net als in 2000 namen Leo Boon en Marc Plomp het merendeel van de opnames voor hun rekening. Na het geslaagde experiment van vorig jaar, is het Nederlandse overzicht opnieuw aangevuld met opnames uit België. In totaal staan er ruim 60 soorten op de band. Het commentaar is dit keer ingesproken door Max Berlijn. Duidelijk is dat Max veel van de getoonde vogels zelf gezien heeft (of spijt heeft als hij niet is gegaan...) waardoor de commentaren veel achtergrondinformatie bevatten over de omstandigheden van het geval en de vogels zelf, met veel aandacht voor op de video zichtbare kenmerken met betrekking tot soortdeterminatie, leeftijd, geslacht en ondersoort. De snelle productie van de band – zo snel mogelijk na de jaarwisseling – is soms merkbaar; met name in het gesproken commentaar zijn hier en daar wat onzorgvuldigheden geslopen (zoals bij de vermelding van de provincienamen).

2001 was wat tuitbare dwaalgasten betreft geen topjaar en dat is te merken aan de samenstelling van de band; relatief veel tijd is gereserveerd voor (op zich fraaie) opnames van 'schaarse' soorten als Kleine Alk *Alle alle*, Pestvogel *Bombycilla garrulus*, Waterspreeuw *Cinclus cinclus*, Kleine Vliegenvanger *Ficedula parva* en Notenkraker *Nucifraga caryocatactes*. Memorabele opnames op de band zijn – door het jaar heen – die van de Humes Bladkoning *Phylloscopus humei* van Egmond aan Zee, Noord-Holland, de Provençaalse Grasmus *Sylvia undata* van de Maasvlakte, Zuid-Holland, de (zingende!) Pallas' Boszanger *P. proregulus* van Vlaardingen, Zuid-Holland, het mannetje Withalsvliegenvanger *F. albicollis* van Terschelling, Friesland, de Roodstuitzwaluw *Hirundo daurica* van Aalsmeer, Noord-Holland (alleen in zit!), de zeer fraaie opnames van Bijeneters *Merops apiaster* van Harkstede, Groningen, de zingende Iberische Tjiftjaf *P. brehmii* van Belfeld, Limburg, de Dougalls Stern *Sterna dougallii* van Wissekerke, Zeeland, de Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* van Almere, Flevoland, natuurlijk de 18 Vale Gieren *Gyps fulvus* van Voorhout/Noordwijk, Zuid-Holland, en Westerschouwen, Zeeland, de juviele Steppiekiekendief *Circus macrourus* van Vlieland, Friesland, de Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni* van Den Haag/Wassenaar, Zuid-Holland, en de Woestijntapuit *Oenanthe deserti* van de Eemshaven, Groningen. Niet alleen fraai maar ook leerzaam zijn de uitgebreide opnames van de Witsluitbarnsijken *Carduelis hornemanni* van Texel, Noord-Holland. Dat de opnames van de Noordse Boszanger *P. borealis* van Petten, Noord-Holland, van matige kwaliteit zijn zal iedereen die deze vogel gezien heeft (of dat geprobeerd heeft) kunnen begrijpen. Het vrouwtje Ring-

snaveleend *Aythya collaris* van Lobith, Gelderland, mag gezien het korte verblijf op een druilerige novemberriddag van geluk spreken dat ze überhaupt op video is vastgelegd. Bij de beste soort van het jaar, de Aasgier *Neophron percnopterus* van Epen, Limburg, was helaas geen alerte videograaf aanwezig toen de vogel c 10 min cirkelend werd gezien alvorens in de mist te verdwijnen. Andere dwaalgasten die op de band ontbreken zijn vogels die door slechts één of enkele waarnemer(s) werden gezien, zoals de Huisgierzwaluw *Apus affinis* en de Westelijke Blonde Tapuit *Oenanthe hispanica* van Terschelling, maar bijvoorbeeld ook Blonde Ruiter *Tryngites subruficollis*, waarvan er in 2001 toch maar liefst zes werden gemeld in Nederland. Wel op de band staat de Roze Pelikaan *Pelecanus onocrotalus* die op de Noordzee opgepikt werd en in het vogelasel te Den Helder, Noord-Holland, terecht kwam; voor de CDNA is het (rui)patroon in de vleugels misschien nog interessant.

Het goede jaar voor België wordt weerspiegeld in opnames van de Grote Grijs Snp *Limnodromus sclopaceus* van Het Zwin, West-Vlaanderen, de Dwergarend *Hieraaetus pennatus* van Verrebroek, Oost-Vlaanderen, de Zwarte Zeekoet *Cephus grylle* van Zeebrugge, West-Vlaanderen, de Blauwstaart *Tarsiger cyanurus* van Blankenberge, West-Vlaanderen (die ook door flink wat Nederlanders werd bezocht), en de 'ship-assisted' Sneeuwuil *Nyctea scandiaca* van Leffinge, West-Vlaanderen.

Het videojaaroverzicht is een productie van Plomp Digital Video in samenwerking met de Dutch Birding Association en Cursorius Photo & Video Library. De band kost EUR 27.00 en is te bestellen door EUR 29.75 (inclusief portokosten) over te maken op rekening 899007287 ten name van Plomp Digital Video in Linschoten, onder vermelding van naam en adres en 'Video 2001'. De jaaroverzichten van 1996 tot en met 1999 zijn na te bestellen voor EUR 23.00 per stuk (EUR 25.75 inclusief verzending, EUR 29.75 voor verzending naar België); het jaaroverzicht 2000 kost EUR 27.00 (EUR 29.75 inclusief verzending, EUR 33.75 voor verzending naar België). Vermeld bij bestelling 'video DBA' en het gewenste jaartal. ENNO B EBELS

Dutch Birding video year review 2001 The Dutch Birding video year review 2001 contains almost three hours of high quality video images of rarities in the Netherlands and Belgium in 2001. In total, more than 60 species are shown including vagrants like Hume's Leaf Warbler *Phylloscopus humei*, Pallas's Leaf Warbler *P. proregulus* (in song!), Collared Flycatcher *Ficedula albicollis*, Eurasian Griffon Vultures *Gyps fulvus* (group of 18!), Pallid Harrier *Circus macrourus*, Olive-backed Pipit *Anthus hodgsoni* and Arctic Redpolls *Carduelis hornemanni*. The video can be ordered from Plomp Digital Video; for details, contact Marc Plomp at plompdigitalvideo@planet.nl, tele-

phone/fax +31-348-433730. The 2001 video as well as the videos from 1996-2000 can also be ordered directly through the homepage of the Dutch Birding Association (www.dutchbirding.nl). ENNO B EBELS

Voorjaarstrek bij Breskens 2000 en 2001 In maart of april 2002 verschijnt het vijfde 'Breskens-boekje' van de Telgroep Breskens, samengesteld door Sander Lilipaly, Peter Meininger en Pim Wolf: 64 pagina's (tweemaal zoveel als vorige boekjes!) vol informatie over de spectaculaire voorjaarstrek bij Breskens, Zeeland, met het accent op 2000 en 2001. Opgenomen zijn onder meer de voorjaarstrek in 2000 en 2001, uitgewerkte en toegelichte doortrekkpatronen van 20 soorten, jaartotalen en fenologie 1989-2001 en dagrecords en er worden topdagen gememoreerd. Tevens worden tarieven en vertrektijden van het veer Vlissingen-Breskens vermeld.

Het boekje is te bestellen tegen kostprijs door het overmaken van EUR 5.00 op giro 76442 tnv P L Meininger te Vlissingen, o.v.v. 'Breskens 2001' (bij bankoverschrijvingen gaarne volledig adres vermelden!) of door het zenden van EUR 5.00 in een enveloppe naar Peter Meininger, Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen, Nederland.

Straits of Messina raptor and anti-poaching watch As in previous springs since 1984, volunteers are sought to survey and protect the migrating raptors and storks at the Straits of Messina, Sicily, Italy. This international event is organized by FMF and LIPU-BirdLife Italia. The Straits of Messina is well known as a strategic migration flyway into Europe; almost all Western Palearctic raptor species have been recorded here and the site's cumulative list now stands at 315 bird species. It is the only place in the Western Palearctic region where several

Amur Falcons *Falco amurensis* have been seen and it is also excellent for Pallid Harrier *Circus macrourus* and Montagu's Harrier *C. pygargus*. Other rare and interesting raptor species include Steppe Buzzard *Buteo buteo vulpinus*, Long-legged Buzzard *Buteo rufinus*, Lesser Spotted Eagle *Aquila pomarina*, Lesser Kestrel *F. naumanni*, Red-footed Falcon *F. vespertinus*, Eleonora's Falcon *F. eleonora*, Lanner Falcon *F. biarmicus* of the rare and scarcely observed subspecies *F. b. feldeggii* and Peregrine Falcon *F. peregrinus* of the subspecies *F. p. calidus*. The survey begins on 1 April and ends on 28 May 2002. Volunteers may stay for as long as they like; accommodation, food, drink, guiding, raptors ID lessons and a variety of support will be provided for only EUR 13.00 a day. For more information, please contact Andrea Corso at: Via Camastra 10, 96100 Siracusa, Italy, e-mail voloerrante@yahoo.it.

Vogels van Schiermonnikoog De Stuurgroep Avifauna Schiermonnikoog (SAS), een werkgroep van de Natuur & Vogelwacht Schiermonnikoog, stelt zich tot doel een nieuwe 'Vogels van Schiermonnikoog' uit te brengen. Daartoe zullen waarnemingen, tellingen, ringgegevens en resultaten van ander onderzoek, gedaan vanaf 1 januari 1971 tot en met 2003 verzameld en uitgewerkt worden. Tevens wil de SAS in de broedseizoenen van 2002 en 2003 broedvogelinventarisaties van het gehele eiland houden.

De SAS vraagt een ieder die informatie betreffende vogelwaarnemingen op Schiermonnikoog heeft en/of kan deel nemen aan de broedvogelinventarisaties contact op te nemen met het secretariaat van de SAS: Stuurgroep Avifauna Schiermonnikoog, Langestreek 32, 9166 LC Schiermonnikoog, telefoon 0519-531512, 0519-531346 of 06-54295236, fax 0519-531369, e-mail sas@avifaunashier.nl.

**Ulla-Lena
Lundberg** Een zelfportret
met
Siberië met vleugels



**Ulla-Lena Lundberg – Siberië,
een zelfportret met vleugels**

Een boeiend reisverhaal van Ulla-Lena Lundberg die, op zoek naar Siberische vogels, grote delen van Oost-Siberië heeft doorkruist. Tijdens haar reizen heeft ze ook oog gehad voor de menselijke omgeving en het lot van dit door de politiek verscheurde land. Het resultaat is een soort dubbele belichting: het portret van Siberië wordt ook een zelfportret van de schrijfster.

20 x 12,5 cm – 176 pagina's
ISBN 90-74345-29-8 – € 14,95

GMB
UITGEVERIJ

GMBuitgeverij - Vrijheidsweg 86 - 2033 CE Haarlem
tel. (023) 533 97 57 - fax (023) 533 94 83 - e-mail info@gmbuitgeverij.nl



Marc Argeloo – Maleo
ISBN 90-74345-32-8
€ 14,95

Trouw:
"Een boeiend boek, met
liefde geschreven..."

Volkskrant:
"Een vrolijk boek!"

Haagsche Courant:
"Het combineert de
spanning van een jon-
gensboek met de afstan-
delijkheid van de onder-
zoeker."

Te koop:

Gitzo statief 500 + pan.kop 5 (oud model)	€ 100
Gitzo statief G410 (zonder statiefkop)	€ 175
Manfrotto Videokop 116MK3	€ 275

tel: 0172-492186 (na 18.00 uur) of
e-mail: arie.deknijff@planet.nl

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, fax +31-235376749, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl).

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, fax +31-302980924, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl).

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl).

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-223690141, fax +31-223690142, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl).

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Gunter De Smet, Ferdy Hieselaar, Diederik Kok, Peter Meininger, Gerald Oree, Roy Slaterus and Roland van der Vliet

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Lars Jonsson, Paul Lehman, Anthony McGeehan, Killian Mullamey, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, George Sangster, Hadoram Shirihai and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Anthony McGeehan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum and Peter de Rouw

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2002 is: EUR 30.00 (Netherlands), EUR 33.00 (Europe) and EUR 36.00 (countries outside Europe).

Subscribers in Germany, Denmark, Finland, Sweden, Norway and Belgium are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to subscription@dutchbirding.nl.

The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Rare birds of the Netherlands* by A.B. van den Berg & C.A.W. Bosman (2001, Haarlem) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of birds recorded in the Netherlands); *Palearctic birds* by M. Beaman (1994, Stonyhurst) (English names of remaining Palearctic birds); *Vogels van de wereld - complete checklist* by M. Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); and *Birds of the world* by C.G. Sibley (1996, Version 2.0, Cincinnati) (taxonomy and scientific and English names of remaining birds of the world). For deviations from and additions to these lists see Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-24, 2002.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Rob Olivier, Marc Plomp (secretary, tel +31-348433730) and Laurens Steijn; also the editors of Dutch Birding have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, Lucien Davids, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo Heemskerk, Sander Lagerveld, Ger Meesters, Arnold Meijer and Leonie Olivier-van Hille.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Theo Bakker, Max Berlijn, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretary, tel +31-503139251), Nils van Duivendijk (chairman, tel +31-725203091), Teus Luijendijk, Roland van der Vliet (archivist) and Pim Wolf. The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar, George Sangster (secretary, tel +31-715143790) and Ronald Sluys. The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch Birding



*International journal on
Palearctic birds.*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 1007
1780 EA Julianadorp
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR

AVIAN SYSTEMATICS
CSNA, c/o George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Netherlands
e-mail csna@dutchbirding.nl

© 2002 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Drukkerij Rob Stolk bv, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

INTERNET
www.dutchbirding.nl



Artikelen / papers

- 75 Grijze Wouwen op Texel in maart 1998 en in Bargerveen in juni-augustus 2000 [Black-winged Kites on Texel in March 1998 and in Bargerveen in June-August 2000] *Marco Witte & Enno B Ebel*
- 80 Moltoni's Warbler at Heist, Belgium, in May 2001 *Gunter De Smet & Tom Goossens*
- 88 Moltoni's Warbler breeding in mainland Italy *Igor Festari, Ottavio Janni & Diego Rubolini*
- 90 Witvleugelstern bij Den Oever in december 2000 gedood door Ekster [White-winged Tern at Den Oever in December 2000 killed by Common Magpie] *Harvey van Diek*
- 92 Vrouwtje raadseleider te IJmuiden in januari 1987 [Female mystery eider at IJmuiden in January 1987] *Arnoud B van den Berg*
- 94 New breeding site for White-rumped Swift in Portugal *Clive Viney*
- 95 Claw length and origin of Pine Grosbeak at Melissant in March 1996 *Justin J F Jansen & Rob G Bouwman*

Masters of Mystery

- 98 Solutions of first round 2002: Western Sandpiper and Willow Warbler; Second round 2002 *Rob S A van Bemmelen & Dick Groenendijk*

CDNA-mededelingen

- 101 Recente CDNA-besluiten

Corrigenda

- 101

Total birding

- 102 The luck of the French *Anthony McGeehan*

Recensies / reviews

- 104 *The DVD guide to all the birds of Europe* (version 6) by Birdguides *Lucien Davids*
- 104 *Birdwatching guide to Oman* by Hanne Eriksen, Jens Eriksen, Panadda Sargeant & Dave E Sargeant *Ruud Kampf & Kitty Kampf*
- 105 *Oman bird list* (fifth edition) by Jens Eriksen & Dave E Sargeant *Ruud Kampf & Kitty Kampf*

WP reports

- 106 January-February 2002 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen / recent reports

- 114 Nederland: januari-februari 2002 *Ruud M van Dongen, Klaas Haas & Peter W W de Rouw*
- 121 België: januari-februari 2002 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 122 Engelse Dunbekwulp aanvaard [English Slender-billed Curlew accepted]; Steenarend in Midden-Drenthe [Golden Eagle]

DBA-nieuws / DBA news

- 124 DBA-vogeldag eindigt in samenzang; Korting voor DBA-begunstigers op verblijf De Krim tijdens Dutch Birding-vogelweek; Dutch Birding-fonds; Dutch Birding fund

Aankondigingen & verzoeken / announcements & requests

- 126 Dutch Birding videojaaroverzicht 2001; Dutch Birding video year review 2001; Voorjaartrek bij Breskens 2000 en 2001; Straits of Messina raptor and anti-poaching watch; Vogels van Schiermonnikoog

Voorplaat / front cover

- Rotsklever / Western Rock Nuthatch *Sitta neumayer*, Lesbos, Griekenland, 11 mei 2001 (*René Pop*)

Abstracted & indexed in

- Ecological Abstracts, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ornithologische Schriftenschaau, Recent Ornithological Literature, Wildlife Review, Zoological Record